

אליעזר שטיינמן

סתור, סתור

רומן

ספר ראשון

חלק שני

פרק א

בחררו של שמעון היפה והמקושט מתהלך פסח שליט ולבו עלו בקרבו. החדר מופנה, כאלו מוכן הוא לקבלת אורחים, העששית דולקת ומפיצה את אורה בנחת, כאלו הועלה האור בידיה הענוגות של בעלת־בית רכה בשנים ויעלת חן. ארגו הקטן של שליט נצב צנוע על יד ארגו הכרסני של שמעון ומתחכך בו, כשמח על שמצא לו לבסוף מקום מקלט בעולם בתוך החדר הנאה ושכן מכובד לו – ארגו חבר זה.

כשאדם פוסע יחידי בחדר, מתרוצצות בקרבו כמה וכמה מחשבות. ימי ילדות, יום המיתה, הברים ואיבים, עגילי עשן בודדים המתמרים מארובה של בית־חומר על אם הרך, סלסולי ניגון של חונן בשבת־בראשית בעירת מולדתו וכרוז משונה של שכור באחד מן הכרכים – כל הדברים האלה עולים לפניו צפופים. אולם יש שעל כולם מנצח הרהור תפל אחד, שיוצא ונכנס חליפות כפזמון לוֹצִי: כמה היא השעה? כלומר, באיזו שעה משעות חיו הוא עומד עכשיו? ואף־על־פי ששאלה זו אינה נוגעת כלל ברגעים אלו לגופו, מכל מקום הוא נספף אליה כמה וכמה פעמים, ודוקא משום תפלותה. הנה אני ילד קטן ומטפס על ההר ומעלה עמו לשם עלבון צורב, שהוצאתי מבית רבי... כמה היא השעה?... הנה פלטה ריבה אחת בשנה שעברה דבור קל, לאמר: „אדם משונה אתה כהליכותיך, אולם...“ וה„אולם“ הזה תובע ממנו דוקא ברגע זה פתרון. אל מה נתכוונה ריבה זו, שהיתה פקחית ביותר? – „אולם“ זה כלול סוד גדול ופתרון לתמיחה ותשוקת בשרים וויק של אהבה ונחמה ללילות אופל... וכמה היא השעה?. „השעה הששית“, השיב לעצמו שליט, אחרי שהיה מצליף את השאלה ההיא בקרב לבו שעה מרובה בלי הפסק. הנה השעה הששית בערב, ובשמינית יהזור שמעון אל החדר. יחזור...

שליש נגש אל הננור התלוי על הכותל, מעביר את אצבעותיו על המיתרים, צופה בו שעה מרובה, עד שעולה לקראתו מחוכו פרצופו של שמעון. הוא צופה לחזירתו של שמעון כמו למאורע חשוב של היום. בכל ערב וערב הוא צופה לחזירתו של שמעון כמו למאורע חשוב של היום. מה מצא בבחור זה, שנתקשרה בו נפשו כל כך? את השלמה שאינה בו, בשליט, אכן תמוה הדבר: מוצא אתה בני אדם החשובים מאד בהליכותיהם, ברבורם, בצחוקם, בשיעולם ובארשת פניהם. אבל במה דברים אמורים? כשהם בין הבריות. ואולם כשאתה מתיחד עמהם טָרְדוּ, והנה סר מעליהם הקסם. רואה אתה אותם פתאום דלים וריקים. כאלו הם פושטים מקרבם את נשמתם ביחד עם גלימת הכבוד שהם פושטים מעליהם בביהם ומלובשים בה רק בצבור. וכנגדם יש אלה, שאין ישותם ניכרת כלל ברבים, ורק פורתת היא ועולה לנגדך מזהירה, כשאתה שוכב עמהם מטה כנגד מטה, פשוט בגרים, ושיתחכם המשתפת קולחת לה בתוך התשכה. האדם הוא מה שהיא על מטתו, תחת השמיכה, בשעה של חשכה. הנשים היפות יפות כביתן יותר מברחוב. לסוג זה היה שייך גם שמעון. היה בעיניו האפורות שביב, שלא היה מתגלה אלא ליחידים. העיניים היו נוגית ופרושות מן הבריות וכבויות, כעיניו של אדם שכבר כלו לו כל מאוייו. אולם שכיב של חדרו ונחמה היה מהבהב לפעמים בחביוניהן, כאלו נחתמה שם נקודה של שקיעה מתוך משחק גונים, הפירוש:— יש שני חופים, אחד של צער ואחד של נחמה שלווה. שוט, שוט אל החוף השני. אליו שוט בדרך עקלקלות ובין חתחתים ועלבונות. אולם סוד השיטת אל חוף האמת צפון בי, ולך לא אגלה אותה, ואין לך תקנה אלא להתכפש עם היותך הלוהטת באשה בתוך אפר המקלה של הוימי הכבויה. התקשר נא עם המבוע שבנשמתך, חתור נא אליו, שוט, שוט, התבטל נא בחוכו. ואתה כורע לפניו ומתחנן אליו לאחוז בידך ולהובילך אל השביל הישר, ואולם עיניו האפורות, הנוגות, הפרושות מן הבריות והכבויות מציצות כך כעיניו של אדם, שכבר כלו לו כל מאוייו, ואף היותך היא בין אותם המאויים. זה הוא סוד השלום של צער והגעגועים של מכאוב, שמעוררים בני אדם כאלו באנשי הסער. הם מתרפקים עליהם, שואפים להתאחד עמהם ולהתבטל בחוף ישותם ולבנות על ידם את השלום. ואולם הם מתקשרים בהם כמו בתחלת ממושכה.

שלום של צער זו נסכה תמהון גדול על היותו של שליט. הוא היה צופה לחזירתו של שמעון כמו לרמז מן החוף. צפה אליו והיה מתהלך לסי עצה בחדרו היפה והמקושם של שמעון.

מוֹאֵר, מוֹאֵר החדר, המעטפות שעל הכרים צחירות. בבית-אמו ובבית רבו לא ראה דוגמתו. על הקולב תלויה מגבעת הקיץ של שמעון, המעלה פתאום על הלב זכר סירות דוגה על פני הנחל, המכונה עומדת לה בקרן ווית. על גבות הספרים, המסודרים בטעם על הגוזזטרא, נוצצים שמותיהם של סופרים וראשי תיבות של השם ושם המשפחה של בעל החרר. רצונך גש, קח לך אחד מן הספרים, דפדף בו וקרא מעליו דברי חכמה, התפרקד על הספר וקרא. דף מכאן ודף משם. כל החכמים מדברים בסגנון אחד. חטף ואכול או: ירא, בני,

את האלהים. יש גורסים כך ויש גורסים כך. אולם העיקר, שבן חורין אתה. אינך בעל רכוש. הנה מעטפות של כרים, קולב, מכונה, נזוטרא, ספרים עם גבית וארנוים. יש לך זיקה קלה אליהם, זיקה של חבה, ואולם אין אתה מייזר. בשרשם. שייכים הם לאחר. ודוקא משום כך אתה נהנה מהם הנאה שמה, בלא פגם ובלא בבוז. של פחד המרחפת על כל הדברים של בעלי הרכוש. יכול אתה להיות נוטל מהם לרצונך. הנה יחזור שמעון, והכנור הזה הוא מנגן או לא יהא מנגן והמכונה הזאת תהא דולקת וקומקום המים יהא רותח, והוא יהא יושב כלפי שמעון, מציץ לתוך עיניו, מניח את ידו על שכמו של שכנו ושואל:

— שמעון? שמעון, מה?

— מה הפירוש של כרוזים אלו?

— הפירוש: שמעון, רע לי. שמעון, הלב נתון במצור. הכדאי לו לאדם לצבד את עצמו לדעת?

שמעון מציץ בו בשתיקה.

שליט חש עיפות קלה מפני הליכתו. הוא התפרק על הסופה. וברגע זה נצנץ במוחו הרהורי: הכל, כל מה שמתרחש בי ומסביבי ברגעים אלו, כבר אירע לי לפני תקופה, שנגזרה כבר. אירע ממש בצורה כזו ובתוך סביבה כזו. הוא היה מוטל באותם הימים על הסופה הזאת וכנדרו היה תלוי כנור, ובוזב גלמוד היה מתלבט בחללו של החדר ומתעכב על המנבעת, והוא היה צופה לתזירתו של שמעון. אז ירד מעל הסופה, ישב על השלחן וטבל את הקולמוס בתוך הדיו. ולפיכך מוטל עליו גם עכשיו לרדת, לשבת אל השלחן ולטבול את הקולמוס. הנה הוא יושב ומשרטט על גליון הנייר שלפניו אותיות ותיבות: פייגין, האהובה פייגין, הנחמדה, הרצויה, אחותי היקרה ובלתי מכובדת. כך משרטטת היד על הגליון, וכך שרטטה עליו לפני יובלות שנים, כשהאחות היתה מתעללת בו, כמו שמתעללת בו עכשיו, והוא היה רץ כמטרף בין שדרות האילנות שבגן.

כך נתגלגלו הרהורי העצבות והתנגבו לתוך לבו של שליט והתפרצו לתוכו, כדרכם, כנשרים קלים, והיו זוחלים בתוכו כשפסיונים, ותיכף אחר זה התחיל המשא ומתן הנהוג שם תדיר. פייגין זו מהי לי? כלום מוצאת היא חן בעיני? האהבנה או אשנאנה? האשקנה או ארמסנה ברנלי? במאזנים... כך, כך... הן היא התעללה בי. הן היא... אולם זו היא נקמת אהבתה. זה הוא נחש האהבה שבלבה. הקבצורנא חכמים ותמומי-לב, רצי ושונאי, רבי הישיש ומשה רין, הקבצורנא וטכסו לי עצה. גלרנא את סודי. האוהב אני או שונא? השואף אני שצוועי אשה או תנרות? געוועים-מכאובים אלו מה טיבם? ודמים אלו מה שאנתם? זו היא שאנתה של חית הטרף לטרופ או אנקת הכבשה...

יד קשקשה בדלת. נתן עמד פתאום על ידו של שליט וקרא:

— שלום עליך, פילוסוף וחכם רזים, החוקר עד כל תכלית ומעלים עין מבשרו, אדוני וירידי מר שליט, אהוב לבה של כחולת-העינים, ובודאי ים

של בת ישראל כרה מלכה, בקיצור: שלום, מר שליט! דבר חשוב יש לי להשמיעך.

— שלום, ר' נתן! מהיכן יהודי בא? ומה מעשיו? וכה הוא הדבר החשוב, שיש לו למר נתן להשמיעני?

— אדם אחד שאלני לך, שליט! אמר נתן בקול מלא כודות.

— מי הוא האדם הזה? — שאל שליט והשהדל להעלים מנתן את סקרנותו הפוגמת בכבודו.

— לא אדם, כי אם אשה, אשה נעלה! — השיב נתן ופניו נעשו מלאים כודות עוד יותר.

— מי היא האשה הנעלה הזאת?... שאל שליט.

— היא אשה חשובה. יפהייה אשה עברית. מבנות יהודה הקדמוניות. היא... היא... ארבה, הגע נא בצ'כך מי היא.

— אנא, נתן, דבר -- התחיל שליט מתהני אליו מקצר רוח.

— נתפשת, פילוסוף — קרא נתן — גם רוחך קצרה, סימן שבעל נפש אחת, זו היא אשה נעלה, זו היא הגברת אייזמן — סיים נתן כנצח.

— והגברת אייזמן מי היא ומה טיבה? שקר שליט תחלה ואחר כך הוסיף: את השם הזה, כמדומני, כבר שמעת.

— וראי שמעת. הן אני עצמי הזכרתיו לפניך לפני ימים מועטים.

— לא, קודם לזה שמעתיו. קודם לזה — זה כבר שמעתיו.

— כבר, וראי כבר. הן סחתי לך עליה, ולה סחתי עליך. וראי סחתי. הגברת אייזמן היא אשה כבודה ויפת הואר — התלהב נתן — ומושלת באוצרות הלשון העברית, שכושטות כמותה בישראל. עיניה — הכלת, תכלת, אולם שונה היא מאותה תכלת של בה עירי. שונה. וראי שונה. קימחה זקופה, קולה נאה, הן היא מומרת. וראי, קולה נפלא. אני תנה מאד, שלא נעשתה למשחקת באופירה. אופירה היא אופירה. שליט! — נתן תפשו בידו — חיך, היא כולה אומרת: אהבני, אהבני בין ששמך נתן ובין ששמך פסח שליט. בין שהנך בחור ובין שאינך. כי מה בכך? היא אומרת: אהבני! — היא מצוה, היא גוזרת. וכשהיא מצוה, כעל-כדחך אתה נשמע לה, הן היא בת יהודה קדמוניה, כי אלמלא גרש טיטוס הרשע את עם ישראל מארצו היו כל בני-ימינו דומות בקומתן וכמראהן לבת יהודה זו, בת זו, אשר בה ישראל מתגאה. אלו שמעת, סקפטיקן שכמותך...

— לא סקפטיקן אני — הפסיקו שליט. נתן לא הרגיש כלל בו והוסיף:

— אלו שמעת את דבריה על עם ישראל, על גדולתו, על תקיתו! הן

דובר אחד החוזים מעל הרי יהודה תדבר דבריה! היא שמעה את שמך...

— שמעה? ומפי מי? — שאל שליט מתוך חדוה של תקוה סחומה.

— מה תשאלו עוף השמים הולך אליה את שמך, הרוחות והסערות

והגלים הוליכו אליה את שמך. מפיו של אדם שמעה את שמך — דבר נתן

בנשימה אחת — היא שאלה, אם דרומי אהה.

— ואיוו דרך נתגלגלה השיחה עד שהגיעה אליו

— דרך שיחה, דרך בני אדם. הנה אני יושב ומסית עם אשה כבודה זו — ואני יודע, ברי לי הדבר, שבעולם חי אדם אחד ושמו שליט. ולמה לא אעלה גם את האדם הזה במצודתי ובשיחתי? — ולמה לא אעלה אותו מתהום הנשיה ואשאהו ואביאהו אל בת שיחתי ואומר לה: הרי לך, גברת כבודה, אותו פסח שליט. הביטי נא בו, הביטי נא. כי אם נדיבות לב אין בו, הרי יש בו קשיות עורף. עקשן נפלא הוא. ולפיכך כבדי נא את הסקפטיקן.

— לא סקפטיקן אני — הפטיקן שוב שליט.
— אתה אומר, שאינך סקפטיקן, סימן שאתה סקפטיקן — השיבו נתן וחזר לענינו — בפירוש אמרתי לה: כבדי נא אותו.
— נמצא, שאתה הזכרת הראשון את שמי בפניה — חזר ושאל שליט — אָה, אָה, עכשיו מובן. אתה הזכרת את שמי באזניה, והיא שאלה, אם דרומי אני.

— כן, כן, שליט. דומה הדבר, כאלו היית באותו מעמד.
— ומנין אתה יודע, אם שמעה את שמי?...
— אני מצייר לי כך. ודאי שמעה. מצייר לי כך. כן, שטעה.
— ויותר לא שאלה כלום? —
— שאלה? אתה? לא. כמדומה, לא. לא שארה. הלא כך היא דרכך של שיחה: מתגלגלת ועושה את דרכו קפיצות קפיצות. אין מדרכם של בני אדם בהכרה להשהות את שיחתם בענין אחד, כלומר, באדם אחד. נוגעים ואינם נוגעים. כך דרכם של הבריות.
— ואולי לא שמעה כלל את שמי! — אמר שליט פתאום ונשתתק. הוא התפלא על עצמו על שהקיף בשאלות רבות כל כך את נתן בשל ענין תפל כזה. שמעה או לא שמעה — מאי נפקא מינה? אילם בלבו היה מצטער, על שמדבריו של נתן היה נזכר, שלא שמעה את שמו. היא שאלה רק על פי מקרה אם מן הדרום הוא.

— הראית היום את כחולת־העיניים? — שאל פתאום נתן.
— גם אתמול וגם שלשום לא ראיתיה — השיב שליט.
— שלשום הייתי בחדרה. אתמול פגשתי ברחוב —
— בן מזל אתה, נתן, ובאיזו רחוב פגשת אותה? —
— ברחוב המלכים.
— הלכה שם לטייל?
— טיילה. ודאי טיילה.
— וטיילתם שניכם? —
— לא — דבר נתן בלא חשק.
— מפני מה? — שאל שליט.
— היא לא היתה יחידה.
— היתה בחברת חברה?
— בחברת המבקר שיינר.
— כדאי היה לראות...

- את הכבקר שיינר ? -

- לא, את היפה.

- בת יהודה? ודאי, אשרי האיש, שוכה לראותה בעתיו. רצונך, אציגך לפניה - חוד נתן והתלהב בהזכירו את השם הנה.
- הא כיצד ?

- פשוט: אביאך אליה ואציגך לפניה.

שליט הסתכל בנתן בתמיהה. הן הענין פשוט הוא כאמת. הוא יסור לביתה בליותו של נתן. זה יציג אותו לפניה. אחר כך תזמין אותו לבוא אל ביתה לעתים מזומנות. ואחר כך... אולם הפשטות שבדבר זה הפליאה מאד את שליט והפחידה אותו. נמצא, שהדבר קרוב כל כך ופשוט וישר, ואין על דרכו נעצורים. מה תמוה! מה המוה! -

- רצונך? - שאף נתן את שליט, שהיה שקוע בהרהוריו.

- לא, אין צורך! - השיב שליט שלא מדעתו.

- היא תבוא אל הנסך של ה"שפה ותרבות".

- היא אמרה שתבוא? - נפלטה מפיו של שליט שאלה, שהתחרס

עליה מיד, ולפיכך החליט באותו רגע להמנע מהליך אל הנסך, הן היא תחקור אחר כך את נתן הפטפטן, והוא יגלה לה, שדבר עמו, עם שליט, על דבר הנסך ועל החלטתה לבוא אליו. אמנם הרהור זה נראה לו מיד נלעג מאד. שטות! שטות! כלום תתן את דעתה עליו? והוא הן בטוח בדבר זה. שטות! שטות! כמה עקמומיות של טפשות בלב! **וברת** כבודה ויפת תואר תחקור את נתן על אדותיו, והוא היה זריז להגן על כבודו ולחמנע כהלוך. שטות! שטות!

- והעסקים שלך מה הם? שאף שליט פתאום, כדי להסית את עצמו

ונאת נתן מן השיחה הראשונה.

- טובים עד בלי די, ידידי! - השיב נתן.

- נחעשרת?

- אכן נבואה נורקה מפין, ידידי. אני אגלה לך בכבוד: יש לשער,

ששעורי יכניסו לי כדי ארבעים רובל לחודש. לא, יותר מזה. הרבה יותר. המסים. ודאי, ואם כך הוא, או אשלח בכל חודש חמשה עטר רובל לאבי. הן בני ביתנו נתונים ברחקות, בדחקות גדולה. ואת גרשון בני, הצמחוני, אביא לוו' ואפרנסו בריות. הוא עדין פעוט. כבן שש עשרה. אולם למדן מופלג הוא. אפריש לו מהוני שנים או שלשה שעורים. לעולם יתישב אדם בכרך וו'. ראה: כךך נאה הוא ומרחיב את דעתו של האדם. התישב בו כטוב בעיניך ואין מפריע. התענג. הנה נהנה מן החיים, למוד, הנה בספרים, טייל בגן הזקסי והיה לך צמחוני כאות נפשך. כי הנה להוי ידוע לך, שעור חדש נטפל אלי, שעור הגון. ושמא רצונך לדעת, כיצד נתגלגל אלי? הרי לך ספור מעשה: סר אני שלשום אל אולם הקריאה של ה"שפה ותרבות", יושב אני לי ומדפדף בגליונות, החיים". כנגדי יושב יהודי נשוא פנים, אדוני ודאי מורה עברי הוא! - מדבר אלי פתאום היהודי הזה. "אכן נבואה נורקה כפי אדוני!" - אם כך הוא, יואל נא אדוני לסור לביתה של הסוחר וויינשטיין. הוא מכרי הטוב.

יואל נא אדוני לדבר בשמי. וויינשטיין מבקש, כמדומני, מורה". הלכתי, ישבתי ושוחחתי עם בני הבית, עם האדון וויינשטיין, עם הגברת וויינשטיין ועם האורחים, בענינים שונים. האדון וויינשטיין חובב מאד את הספרות העברית, הוא כואב על גורלה. הוא אדם נכבד ופזרן, כנראה. והיא אשה צנועה וטובת לב. האדון וויינשטיין חבר לחברת "עזרי המסחר". אם רצוני בכך, ימציא לי אפונימנט לקריאה, והוא יהיה לי לערב. אולם לתכלית זו עלי לחזור ולסור לביתו.

— ובדבר השעור? שאל שליט.

— השעור? — גמגם נתן — כך, שכחתי. האדון וויינשטיין דחה את הענין לפי שעה. עוד יתישב בדעתו. התינוק עודו רך בשנים. כשתמלאנה לו המש שנים...

— ובן כמה הוא עכשיו? שאל שליט מתוך צחוק.

בן כמה? ראיתי אותו. ודאי ראיתיו. הלא תינוק גדול הוא, בן שנים בלי עין-הרע ובעל בשר. ודאי, גדול הוא. גם איני טועה, עומד הוא סמוך לשנה הרביעית...

כך? — זהו ענין אחר! ענה שליט כמצחק — ובדבר האפונימנט?

— האפונימנט? כמונה בקופסא שלי. ודאי. עלי לסור היום לביתו של וויינשטיין, והאפונימנט כאלו מונח בקופסא שלי. הן הוא מזומן בשבילי. מוטל על השולחן מזומן. בשעה השביעית יהא מוכן. בשביעית בדיוק. כמה היא השעה? כבר הגיעה השעה השביעית. ולפיכך אני נחפז. מר שליט, אני בהול מאד. שלום.

ידו של נתן כבר היתה פשוטה לברכת פטורין. כך היא דרכו של אדם זה: בסערה הוא בא ובסערה הוא יוצא. שליט הצטער על פרידתו, ואולם לא נסה כלל לעכב אותו, לפי שידע, כי הוא לא יותר על החלטתו. ואולם אחרי שיצא נתן, הזדרז שליט, לבש את מעילו ורדף אחריו כדי ללוותו. הוא לווה את נתן עד ביתו של וויינשטיין, הביט אחריו בהתחמקו בתוך החצר, הקשיב לקול פסיעותיו על גבי השלבים, שהיה הולך ומשתחק, עמד רגעים על יד השער והביט על סביביו.

— שלום, הדרומי! — שמע פתאום קול מאחריו והש בחביטה קלה על שכמו. הקול והיר היו של אשר. אשר פשט את כסיתו הלבנה מעל יד מימנו, העביר את הפרטפיל לידו השמאלית, והשתחוה לשליט.

— שלום, מר וול! — השיב בלא חשק.

— אני בא מביתו של הפרופיסור טרובצקי — אמר אשר כנשאל — הפאריטון שלי הוא דגול מרובה, לפי דבריו של הפרופיסור. היום לוחץ את ידי שעה מרובה. שמא צריך אתה, דרומי, לשטר בן שלשה?...

אשר הוציא מכיסו שטר של נייר ועסה אותו בין אצבעותיו.

— תודה. אין לי צורך! — השיב ופניו התעוו מגועל.

האדון שליט כבר נתעשר? שאל אשר בערמה.

— ומי זה בשר לאדוני, שעני אני? — השיב שליט בתמרורים.

- כך ציירתי לי בדעתי.
- טעות היתה בדעתו - השיב שליט בכעס כבוש.
- טעות? - ענה אשר בקול רך - ומה בדבר הדירה? - הוסיף בצחוק של ידידות.
- כבר מצאתי לי דירה.
- נאה?
- כן.
- ויתר הדברים הנאים המרחיבים דעתו של אדב? ... שאל אשר בקול כרובה כוונות.
- אדוני מנבל את פיו.
- אדוני צנוע יותר מדי - אמר אשר בתוכחה של סליחה.
- נניח את השיחה הזאת.
- אדוני מר נפש הוא ואינו נח לבריות. גאותן הוא יותר מדי.
- דבר זה ידוע לי מכבר.
- ואיפה הוא חדרו? - שאל אשר שוב מתוך צחוק של חבה גלויה, שהחניפה בחלקות לשליט והכניסה בלבו הרהורי הרטה על ההתמרמרות שבקולו ובתנועותיו.
- חדרו של שמעון ידוע לו? - השיב שליט בצחוק, שנראה לו לעצמו מיד נלעג מאד.
- ולהיכן אדוני הולך? שאל אשר בחיוך של ערמה ובקורבה נפשית.
- אל המספר... אל המספר... - השיב שליט מתוך היחול בלי טעם.
- אל המספר עשרים ושלושה? ...
- לא! - קרא שליט בקול הוגג.
- ככלל שהן! - אמר אשר בעזות.
- שליט הושיט את ידו לאשר לשם פרידה, ואולם אשר עצר בעדו והתחנן מלפניו לטייל עמו עוד שעה קלה.
- אמת קצת גאותן אתה, סינא בלבך על הבריות. קצוץ כנפים ושואף לעוף. רוצה אתה במה שאינך. תמים אתה ומאמין כוטה, ומכל מקום יש כך דבר-מה, המעלה אותך על בחור כנתן או כשמעון או רבים משאר כתורי ישראל, הטובלים ברפש, רודפים אחרי הוראות שעה, כגדיהם קרועים, נעליהם מטולאות, אישישקיים מלדה ומבטן, ואם אינם אישישקיים, הרי הם בוברויסקיים או וויטבסקיים או באים משקלוב הבירה, ובפיהם לשון מזה של נביאים והוויים, מסוגעים ומטורפים, שהיו תמיד בצערים בעפר על המלך והמלכה, אשר שמעו אז דברי שגעונם לשם צחוק ובכדי לעכל את המזון...
- שלום, אדוני! ...
- אשר עצר אותי והתחנן מלפניו, שימתין לו שעה קלה. הוא יסור אל הבית הזה לרגע. ימתין-נא שעה קלה.

שליט התרצה לו ויחכה יותר משעה קלה. אולם רק יצא אשר מן השער של החצר ונהקף במכר אחד. שליט נגש אליו, ואולם אשר משך את מכרו אל הצד והתלחש עמו. שליט השתמט גם כן אל הצד, ואולם עשה את עצמו כאלו לא הרגיש כלל בדבר והמתין לו שוב. אבל אשר התרחק לשעה קלה גם מן המכר הזה, לפי שנתקף במכר שני. בקש את הראשון להכות לו שעה קלה והתלחש עם השני, עד שנודמן לו שלישי והעמיד את השני לשעה קלה מן הצד. כך עמדה שורה של אנשים לארכה של הרחוב והכתה לאשר, שהיה מחליף מרגע לרגע את אוניו בשביל לחישותיו. התרחק שליט מאשר בלא ברכת פטורים.

— אי, ספי, כמה גאותן בחור דלפן זה! — קרא אשר אחר־כך מכעס, כשפשפש בעיניו את שלים לארכה של הרחוב ולא מצאו. — כזב לי בן־אדם זה. לעשרים ושלושה! —

אשר חבט בידו על כיסו ואמר:

— שטר בן שלשה. עלה!

הוא סר לבית קונדיטוריון, קנה ממתקים ושוקולדה, שנצטררו לו לצרור קטן התלוי על גבי חוט. הכניס את אצבעו בשליבת החוט והיה פוסע ברחוב בגאווה ומטלטל באויר את הצרור, ברר במבטו את הגבירות בעלות הבשר שבתוך השורות הצפופות של העוברים והשבים והיה נתקף בכתפותיהן מתוך חביטה, שלא במתכוין לכאורה. הגיע עד הבית העשירים ושלושה שברחוב הברזל, עלה אל הקומה הרביעית, נכנס לתוך החדר ומסר בשתיקה ומתוך קידה את הצרור לפיינין, שהיחה בשעה זו מוטלת על המטה ליד חנקין והן מספרות זו עם זו בקול.

— ישב־נא מר על הכסא שם! — אמרה פייגין הורתה באצבעה על הכסא שאצל הכותל, רהוק מן המטה וסמוך לחביון הרבש. אשר נכנע וישב על הכסא. להבת האש המושפלת הפיצה אור כהה על פני השלחן והחדר. שיחתן של פייגין וחנקין קלחה לה כדרכה, כאלו לא היה איש זר בחדר.

פרק ב

פייגין אטרה:

— השעמום, מלכה, השעמום עולה ושוטף את העולם כנהר זורם. השעמום, מלכה, רודף אחרי בעיר וביער, בבית ובצבור, ברחוב ובבית הספר.

— היום למדו בבית־ספרכם, מרת פייגין? שאל אשר.

— עד השעה השביעית! — השיבה חנקין. פייגין חזרה לדבריה:

— שעמום בבית־הספר ובכל מקום. אני שונאת את הגברים. אני מתעבת אותם. הם רכים ככבשים, פחדנים כסרטנים והתאוה נשקפת תמיד מתוך עיניהם. אָה, אני יודעת את דרכיהם! — המה כולם אנשי ציד... — ולמה פסקו היום הלמודים בשעה השביעית? — שאל אשר.

- הספקר שינוי לא בא היום לבינהונסר - השיטה הנקרא.

- ואולם אמר, מלבד אמר משה על היום הנחמד אשר יהא ימינו על המעשה הרמה של ההרים הנשארים הוא הבורר העשה לפני חם אבן רים ואבן סוף, עינו לפי זה עם הוא בא בא וכו' עם חליליהם וכו' ובפרטני מה הרבה אל הבורר הזה מניחסת אמר.

- רצוני של מי בשוטלדה ובליסאאות - שאל אשר.

קולי של בליל העיר כלל את.

- ואני - נבאה תקין הבטה את פיון - אני בשוקטה לילת לארץ ישראל. ביה אבר קטן, לכן אני והוא... עיניו בשדה נבליים ביה סדום את הברית אני והוא...

- שלום לא סר היום למשונב? חסיד אשר את דברית.

- מי? - אמרה סינין.

- שליט.

- בי הוא שליט זה?

- זה הוא... אמר... אמר... - אמר אשר ולא סייב.

- השקן - אמרה הקטן.

- אה אה המעטן - אמרה סינין.

- הוא סר היום אליקן? הור אשר יעאל - משהו ברחוב הוא אמר ללכת לרחוב הברזל.

- האמנם? - קראה סינין.

- המפורש אמר לך כך? - שאלה הקטן.

- משהו - השיב אשר.

ברגע זה דפקה יד ברת.

- יומיו - קרא אשר.

- האם כאן מעטן של ברת פיון ועוד ריבא אה? שאל הנבא.

- כאן - השיב אשר מהה המעטן והדקף ביה קימת.

- שבו דרפקן - אמר האורה - יאמן משהו לי? האן פיון די ברת פיון ועוד ריבא אה?

- כאן - השיב אשר.

- משהו לי - הור האורה ואמר - שהרעתיב. באנו לבקש את האדון שליט.

- יחס בא האדון הרעתיב - אמרה תקין יודיה מל המה היחידים בב אה פיון.

- אה האדון שליט באנו לבקש כבר החל לי הנוגע עלה תלמינו לבקש. סרתי אל דירתי ברחוב הרהב ונרשתינו בליהונסור. ידקה בפעם יאמרה שהלויזה כבר יבא בן הדירה והוא. מה היה? שאל אני הרהב והיא הרבה את האדון שליט, וברא דברי שטות יסירה את הילת כפני ברעש. כבר דאנו? ילדים. ופתאום נזכרתי פעם אהה היינו מתחילים שרתו, אני ורמי שליט, יבאנו עד הבית עשרים ושלשה שברחוב הברזל, איתה עמנו מה לי

שליט שכאן הוא מעונן של מרת פייגין ושל ריבה שניה, ששמה נשתכח ממני. ועתה הגה עלה כברק במוחי רעיון של פדות. סרתי לדירתכן. סלחנה לי על שהפרעתיכן. איפה היא דירתו החדשה של שליט ומה קרה לו? שאל דרבקין בראגה.

— לא קרה לו דבר — השיבה חנקין — בעלת ביתו היא אשה מטורפת.

— ודאי שהיא מטורפת! — קרא דרבקין — צדקה גברתי, יפה אמרה: מטורפת. אני הסחכלתי היטב בפניה. והם הלא פני מטורפת. עיניה — העיקר: עיניה! והן הלא מבולבלות. נשקף מתוכן מין דבר, מין דבר... ואיפה היא דירתו של מר שליט?

— את מר שליט מבקש אדוני לראות? — קרא אָשר ופנה ושאל את העלמות — איפה היא דירתו? הלא בחדרו של שמעון הוא דר. איפה הוא חדרו של שמעון?

— ברחוב הפושקיני, אם איני טועה — אמרה חנקין — בית ארבעים ואחד.

— גם אני הולך — אמר אשר לדרבקין — אלך עמך בדרכי עד הבית הזה. ואולי גם הגבירות תלוּנה אלינו?

— גם אני הולכת — אמרה פייגין וקפצה מעל המטה, נגעה בדרך קפיצתה באָשר ודחפה אותו בכח, עד שנחלק בדרבקין ודהף גם אותו. דרבקין צחק בצחוק של תינוק, צחוק תמים.

— גם אני, גם אני! — קראה חנקין — כולנו. גם אשר ילך עמנו לשם. אנו לא ראינו עוד את דירתו החדשה של מר שליט.

— ומתנה נביא לכבודו של הכעסן את הצרור הזה — אמרה פייגין ונטלה את הצרור בידה. חנקין לקחה את הרידיקול שלה וכולם יצאו מן החדר.

כל הדרך היתה חנקין עליזה ודברה בקול רם, באותו קול שהיה שגור בפיה בודאי כשהיתה יוצאת בימי ילדותה עם התלוכה של בית-הספר אל מחוץ לעיר. וכך היתה גם תכונתה של העליוות אשר לבטה אותה עתה. ואולם משעברה את המפתן של חדר שמעון נפל עליה לבה. היא הושיטה תחלה את ידה לשמעון ואחר-כך לשליט ודברה בקול נמוך כמצטדקת:

— הלכנו ללנות את רעו, את מר דרבקין, שבא לבקש את מר שליט. מר דרבקין מתגעגע מאד עליך.

שליט שחק בשמחה ועזר לפייגין לפשוט את מעילה. אחר-כך סייע גם לחנקין, שהיתה מתקשה בהפשטת מעילה. פייגין משכה את שמעון לקרן זווית, הביטה לתוך עיניו, נטלה את ידו והניחתה על כף ידה. אחר-כך אמרה:

— שמעון מתענה אתה בעגויים קשים!

שמעון הביט בפניה בתמהון.

פייגין הזיזה בעין פרוכת של מרה שחורה על גבי עיניה ואמרה:

— שמעון, לבך כואב; אני רואה ללבך. ואני הגורמת בלבך.

- שמעון צנה על הכסא והיא יסבה על ידו מהרישה והז כלה בניניו
 כאהובה, שימים וסערות היו בפסיקים בינה ובין אהבת, ועכשיו אחר שה נגבר
 על מכשולים-איתנים, הם שותקים, כי נעתקו דברים מפהם.
- נכמרו רחמיו של שמעון על האהובה ואמר בהתרגשות:
 - אל"נא תביטי בי כך, אל"נא תביטי...
 - מדוע, שמעון? - שאלה פייגין כאחות המשתתפת באבלו של אחיה,
 שמתה עליו אשת נצוריו.
- הלא מבינה את, הלא את... כי אני... אני..
 היא חזרה והגיהה את ידו על כף ידה ואמרה:
 - כן, שמעון. אני מבינה - אני רואה ללבך.
 - ואתה, מה בלבך את? - גמגם שמעון במבוכה.
 - אני, שמעון? אני?... כלום אינך יודע, שמעון?... ופתאום קראה:
 רבותי, מי מכנס ראה את נתן היום?
 - אני-השיב שליט, שבקש להנצל מהברתה של חנקין-אני-
 חזר שליט וקרא, עמד, נגש אל פייגין והגיש אליה את המלה, אני, שהיתה
 נלעגת מאד.
- אדוני ראה אותך? - אמרה פייגין בהתרשלות הבאה מתוך בסול -
 ואימת! היום? - דבר נהוץ לי אליו.
- שליט חש בולוויל שבקולה ונתעל אחוריו עלוב ונגרש. לא חק ירו בו
 והוא נפצע. אכן ככה היה מעודו. על אם הדרך עמד, מטרה להצים. זועות
 ולגלגים, כנפיו הרצוצות היו פרושות לקראת כל הרוחות כנפי ריחים של
 רוח. ככה היה מעודו. ואולם הבאמת ככה היה?... הן הוא ברזל, הן קובתו
 היתה זקופה ולא חל בה עדיין סדק כל שהוא. להתפורר ולא להסבר, אש
 קודש או אפר מקלה. הוא שאף אל התפארת או אל התרדון. הוא היה כנור,
 שכל רוח הנוגעת במיתריו מוציאה ממנו קול. הוא נשא בחבו מתוך הכנעה
 ובושה כחות איתנים. הוא כפף את קימתו, כדי שלא תהא נראית גבוהה מן
 האחרות. ואולם הבאמת ככה היה?...
- פייגין הפנתה ממנו את פניה, העבירה את כף ידה על ראשו של שמעון
 ואמרה בלחש:
 - שמעון, הלא ילד טוב אתה. האין כך, שמעון? -
 שמעון הניע בראשו.
 - אני מבינה אותך, שמעון! - אמרה פייגין והציצה לתוך עיניו
 ברחמים.
- שמעון הציץ בה מתוך צפיה.
 : התהיה שקט, שמעון? - שאלה פייגין.
 מעון הניע בראשו כמסכים.
 - התבסיה לי כי תהיה שקט? - שאלה פייגין.
 שמעון, התינוק רחב הכתפים, הניע בראשו כמסכים.
 - אתה אומר כן, ואני שמחה מאד. הנחת את דעתי, שמעון! אמרה

פייגין, התרחקה מעליו והתחילה כתהלכת בחדר שקועה בהרהורים. פתאום התעכבה אצל הכנופיה של חנקין, שליט, אָשר ודרבקיין ואמרה לשליט:

— איפה ראה אדוני את נתן? —

— הוא היה בזה.

— בחדר הנה? הוא מבקר את אדונו לפרקים תכופים?

— כן.

— ואני חשבתי שנתן לא ראה עדיין את אדוני.

— הן ראית את נתן בחדרך וגם בשעת הנשף של השפה ותרבות?.

— דבר זה נשכח ממני לגמרי — תפסה פייגין את עצמה ונשקעה שוב

בהרהוריה. — ואימתי יחזור ויראה את נתן? — שאלה כשנחעוררה אחרי שעה

קלה לרגע. — דבר נחוץ לי אליו.

— רבותי, מי מכס רוצה בממתקים ובשוקולדה? — קראה חנק

— אָה, אָה, גלוסקאות, שוקולדה, פייגין ושאר בני החבורה! — שלום

עליכם, רבותי, שלום! — קרא נתן, שסר בשעה זו גם הוא אל החדר. —

מה טוב! אכן לכי נבא לי, והוא שהביאני לכאן. תחלה אמרתי לכוור אל

הבית עשרים ושלישה שברחוב הברזל, ומשכני לבי לכאן. אמרתי: אסור

נא ואדרוש לשלומי של אדוננו מר־שליט נושא הכלים של המרה שהורה

וכת דילה. פנים חדשות אני רואה כאן, רבותי, אדם בלתי ידוע לי מתמול

שלשום ומבני הכנופיה. ודאי אדם חשוב הוא. מה שמו? — שאל והורה באצבעו

על דרבקיין.

— מר דרבקיין — אמרה חנקין — ידידו של מר ש... — היא הורתה באצבע

על שליט — וזה הוא נתן, נתן המפורסם. התודעו־נא איש לאחיו.

— כן, נתן. בלי שום ספק! — קרא נתן וקפץ לקראת דרבקיין.

נתן עמל באמצע החדר, כולו שקוע בעבודה. כירו האחת אחו גלוסקא

שלמה ובידו השניה פתותים ופרורים של הגלוסקא שבפיו. שניו היו לועסות

בלי הפסק.

— מדוע אין אדוני טועם כלום? שאל נתן את דרבקיין.

— מרת פייגין שאלה לך! — אמר אָשר לנתן והרהר בשעה זו:

גרגרן הוא אדם זה, לועס ואינו פוסק.

— שאלה לך? — קרא נתן בהתלהבות — ודאי שאלה. ואין לתמוה: כי היום

לא ראינו איש את אחיו.

— דבר נחוץ למרת פייגין אליך! — אמר אָשר והשמיט את צרור

הגלוסקאות מיד נתן.

— באמת? — קרא נתן בהשתוממות של חדוה ומחא כף — הנני! בואי,

מרת פייגין, ונמתיק סוד.

נתן משך את פייגין בידה. שניהם פרשו לקרן זוית.

— דברי, בת עירי, דברי, כי שומע אני. כולי עשוי אפרכסת! — קרא

נתן, כשידה של פייגין היתה נחונה בהיך ידו.

פייגין גמגמה והתקשתה בדבורה.

— הפצתי להגיד לך... הפצתי להשמיעך... כלומר, לשאול את פיך...

- מי הוא האדון הזה בעל השפס הקצר - היא רמוזה על דרבקין ופניה נתעוזה מגועל - טעו, פניו אינם נראים לי. מאוס הוא עלי.
- הלא זה ידיר נפשו של הדרומי - השיב נתן.
- מי הוא הדרומי? - שאלה פייגין בתמהון.
- הוא הבחור שליט.
- מי? מי? מי זה שליט?
- זה, הבחור, בעל העינים...
- אה, אה, השחקן?
- הרשונינא להטפל אליכם לשיחה! - נשמע קול אשר שעוב את חנקין, שליט ודרבקין ונטפל לפייגין ולנתן. - במה אנשים מסיחים?
- אנו מסיחים בוג שרבקה נפשם זה בזה באהבה - אמרה פייגין.
- מי הם?
- שא עיניך וראה.
- אשר הפנה דת ראי
- הבחור הזה מתור אחרי כצל. הוא אוהב עד מות! - לחשה פייגין לנתן, בשעה שראו של אשר היה מופנה צד אחר.
- אתם מסיחים באותה ריבה? - אמר אשר והחזיר את פניו אל פייגין ונתן - הלא היא יפהפיה. טעו - אשר ירק פתאים מלוא לוגמו מכעס.
- יריקה זו למה? - שאל נתן - על מי אתה כועס?
- עליה, על ריבה זו אני כועס. הציצו נא, רבותי, כיצר זה מעוזה אשה לגדל בעולם גוף כזה ושפתים עבות כאלו. היתכן? - הלא זו היא חוצפת. הלא היא פוגמת ברגש האיסטטי שלי.
- פייגין עשתה את עצמה כאינה שומעת. התחילה מתהלכת בחור.
- מרת חנקין אינה חסרה אלא הידוק קל - אמר נתן - והכל שוב יעלה יפה.
- חסרה, חסרה - אמר אשר - אף-על-פי שבעיקרו של דבר היינו הן... וכי לא כך, שמעון? - שאל את שמעון, שהתעכב בדרך הליכתו בינתים על ידם.
- מה? - שאל שמעון בקול הריטי ועמום, כאדם הנעור על-ידי אחרים משנתו העמוקה ומשמיע, מה? ממושך ועצלני שלא על מנת לקבל תשובה. אשר הסביר לו את ענינו.
- מדברים אנו בריבה? אחת, שיש בה סרה עודף, קצה יותר מדי, ואינה מסוכלת עדיין. היא טעונה, לפי דבריו של נתן, חיטוב, פיסול ושכלול מרובה, כדי שתהא מעשה אמנות.
- על שפתיו של שמעון לא נצנץ אפילו צחוק כל-שהוא. הוא התרחק מעליהם לקולה של פייגין, שעמדה בשעה זו באמצע החדר.
- שמעון, האין בידך מספריו של איבסן? - שאלה פתאים פייגין, שעמדה מתוך הלוצה המרוכז תפושת מחשבות.
- רבותי, מי מכם יש בידו ספרי איבסן? - קרא שמעון.

— ספריו של איבסן? — השיב נתן כמנצה — אני.
 — ואיפה הם, שמעון? — שאלה פייגין ועיניה היו תלויות למעלה.
 — הרי! — קרא נתן, שכבר נגש אל פייגין ושמעון מתוך קפיצה —
 גרי אַבונימנט והרי ביבליותיקה ואיבסן כמונת בקופסא.
 — ונתן יביא לי את הספרים, שמעון? — שאלה פייגין את שמעון.
 — יביא. ודאי יביא — השיב נתן — מחר יביא.
 — אם כן הלא נתן ילד טוב הוא, שמעון? — אמרה פייגין ועברה גם
 מהם ויספה להתהלך, ורק אנב אורחא הוסיפה:
 — אני מעריצה מאד את איבסן.
 — את מעריצה את איבסן? — חזר שמעון על דבריה מתוך הערצה
 וירצת הרוממות.
 — הגברת מעריצה את איבסן? — שאל אָשר מתוך התול קל.
 — הלא חבר את, ברנד? — קרא דרבקין בהתלהבות — ספר זה ישנו
 בין ספריו. ישנו. יש לי ביבליותיקה של ספרים. יש לי.
 — כולכם משעממים אותי! — קראה פתאום פייגין ועזבה את
 התבורה.

נתן משך את דרבקין לקרן זוית ולחש לו על אזנו:
 — שמענא, אדוני, הן רואה אני בך, שמומחה אתה לענינים אלו, צנא
 מלא ספרא. ולכן אשאל ממך שאלה אחת קטנה. הלא תסלח לי. הנה איבסן
 זה ודאי חכם הוא, חכם גדול, ודאי, אולם אל־נא תלעג לי. שאלה אחת לי
 אליך: איבסן זה מי הוא?... כלומר: מי הוא? — סופר הוא? — ובן איוו
 אומה? — ובן איוו מדינה? — והעיקר: אדם גדול הוא איבסן זה?
 ובשעה זו עצמה, שאָשר ונתן טפלו בסרח העודף של חנקין, ישבה
 חנקין מרוחקת קצת משליט ונפשה היתה מפרפרת בה כצפור פצועה. היא ראתה
 את עצמה כל־כך עלובה ודלה. למה שותק, אדם זה? — למה הוא יושב כל
 הערב ושותק? — ולמה הוא יפה כמלאך? למה? ולמה אין כולם מרקדים מסביב
 והוא באמצע? למה? ולמה הוא רע מעלליט? למה הוא רע? ואכזר. קשה־לב.
 וכשהוא שותק, אין אויר לנשימה. אין. היא איננה. היא מצטמצמת. ולמה לא
 סר אליה אפילו פעם אחת אחר־אותו המאורע... זה הוא עול. עול וגאווה
 וקשיות לב. כן, מר שליט — דברה לעצמה — גא ואכזר אתה. היום בערב הזמין
 את עצמו ללכת, כפי שסח אָשר, ולא הלך. ודאי נתעכב בדרך. ולמה לא סת לה
 על־דבר הליכתו? למה? עול כזה אדם שותק ימים רבים אתרי אותו המאורע.
 היא החליטה בדעתה לקום ולהשמיע באזניו דברי קנטור. הוא מתעלל בה,
 בנשמתה... היא קמה והזיזה את כסאה אל כסאו, הציצה לתוך עיניו
 יאמרה:

— ילדי, בארץ־ישראל! בית קטן ולבן... כך?...

שליט העמיד עליה פנים תמהים, כאדם שאינו מבין מה תכרו סה. וחנקין
 חכתה לתשובתו.

ברגע זה נשמע קולו של נתן שנגש פתאום אליהם. הוא שאל:

- על שום מה פניה של הגברת מלכה בת אברהם וועפים היום מיומים? -

- כנגד זה פניו של אדוני מצהיבים היום יותר מדי! - השיבה חנקין מתוך כעס כבוש על נתן זה, שהיה בשעה זו אורח לא קרוא.

- באמת? - אמר נתן ומחא כפיו משמחה - אני שמח מאד.

- שמח? - על מה? - שאלה חנקין בכעס.

הלאי שיתרחק מיד ואשמע את תשובתו של שליט - הרהרה חנקין בלב דופק.

- אני שמח על שאני שמח - ענה - וכי לא כך, אָשר? שאל נתן את אָשר, שנגש בשעה זו אליהם.

- במה אנשים מסיחים? - שאל אָשר.

- במה אנשים מסיחים? - שאל גם דרבקין, שנגש בשעה זו אל התבורה אף הוא. ואָשר הסביר:

- נתן אומר, שהוא שמח על שהוא שמח.

- כלומר, הוא שמח על שהוא שמח ומשמח גם אחרים - הוסיף דרבקין משלו וצחק בקול רם מתענג - השמעת, מרת פייגין?

- את השטות? - אמרה פייגין, שנטפלה גם כן עם שמעון אל הכנוסיה ובאזני שמעון לחשה:

- נברח!

- נברח? - שאל שמעון נבהל.

- כן. מפניהם...

- מפני מי?

- מפני כלם - ענתה והורתה באצבע על הכסוכים - הם משעממים אותי. אל המרחב... אני שואפת אל המרחב, שמעון. אני נהנקת פה.

- לא טוב פה, לא טוב?... - אמר שמעון בקול ילד תמים.

- ואולם אתה, שמעון, הלא תבין אותי! - אמרה פייגין ועיניה היו כחולמות - התבין?...

שמעון הניע בראשו כמסכים והציץ בה ברחמים.

פייגין לחצה את ידו ואמרה:

- אתה תבין אותי קצת, שמעון. כמדומני אתה היחיד, ואלי גם שיינר.

אדם נפלא הוא שיינר זה. אף הוא מלא געגועים. משתוקקת אני לראותו. דבר נחץ לי אליו.

היא רמזה לנתן באצבעה. נתן נגש והיא אמרה:

- אולי ידוע לך מקום דירתו של שיינר? - דבר נהוץ לי אליו.

- של המבקר שיינר? ודאי. אָה? - לא.

- אם כן לך לך! - אמרה פייגין.

- אינני! - ענה נתן ונתע לאחוריו בבהלה. הוא נטפל בדרך הליכה לדרבקין וחור לחקור אותו לטיבו של איבסן.

אשר משך את חנקין בידה אל הצד ושאל אותה:

– גברתי הנקין! כחור זה מהו בעיניך?
 – איזה?
 – אותו, המשוחח עם ה... הציוני...
 – מי הוא הציוני?
 – המורה העברי.
 – נתן?
 – כן. ומה שמו של השני?
 – דרבקין.
 – כן, דרבקין. מהו בעיניך?
 – אני רואה אותו בפעם הראשונה.
 – כנראה, חכם גדול הוא.
 – חכם? ... שאלה הנקין בתמהון.
 – בלשון סגו נהור – השיב אשר.
 בשעה זו העתיק דרבקין את כסאו לכסאו של שליט. הסתכל לחוץ עיניו בארבו; ואמר:

– בעל הן אתה, חביבי.
 – קופלימנט? ... שאל שליט, כדי להפקיע את עצמו מן הצחוק האילני, שהצהיר על פניו אחרי החנופה הזאת.
 – את, שליט – נרתע דרבקין וגנח, כאדם שפגעו בכבודו של דבר הקדוש לו, והפס לשליט בידו, כמבקש לעצור בעד זה, שלא יוסיף, הלילה, להכשל בלשונו – שליט, למה עלבת אותי? – אמר דרבקין אחרי שתיקה קלה מתוך קורבה נפשית – למה? עדיין לא עמדת על טיבי. ולפיכך אתה פוגע בכבודי.
 – לא כונתי כלל לעלוב אותך – הצטדק שליט.
 – לא כונת. ודאי לא כונת. שוגג אתה. לפי שליט אתה, לכן שוגג אתה, ולפיכך אני סולת לך. לאחר לא הייתי סולת, ורק לשליט אני סולת.

השם, שנשנה כמה וכמה פעמים על־ידי דרבקין, עורר גועל בלבו של שליט, ומכל מקום החניף לו במקצת. טפש הוא קצת – הרהר שליט ברגע זה – ואולי לא טפש, כייאם טבעו כך הוא. שונים בני־האדם באופים וכנוסח דבריהם. אולי תמים הוא קצת יותר מדי. ודאי. תמימות היא זו.
 דרבקין הגיש את כסאו סמוך לכסאו של שליט, לחץ את ידו ודבר בחנונים:

– האם לא תעלבני יותר? אמור: לא!
 – לא.

– אם כך הוא, כי עתה טוב לי, ושמה אני, אין לי עליך כלום. לא כלום, חביבי שליט. ואם יש עליך בלבי דבר, ואם חושב לבי עליך דבר – ודאי לא רעות הוא חושב עליך, שליט. לא. בהתצדקי. ימיס יגידו. הלא אתה מאמין לי. והן בטל זה אני אוהב אותך, לפי שמאמין אני באדם. ודאי אחרים נתנו אותך לסקפטיקן. קצרי ראות הם. אלא שדבר אחד אתה חסר, כמדומני.

ומהו הדבר? היודע אתה מה? גאות אין לך, כמדומני. שאם לא כך, מה לך ביניהם, בין אלו, אלו... מה? — הנה הבחור הגבוה הזה עם השורטפיל, האם הוא יוצא ונכנס לבייתך? — קרא דרבקין בקובלנא, כאדם החובע את עלבונו של חברו על שבני־אדם שאינם מהוגנים מבקרים בביתו. — מי הוא? — הוא מגן לפי דבריו.

דרבקין חזר והסתכל באשר, שעמד בשיחה עם פייגין, והעוה את פניו מתוך העוב.

— צדקת! — אמר שליט, שהרגיש בהעיות פניו.

— הרגשת בחעובי? — התלהב דרבקין — הרגשת?... דבר זה משמחני. גם לי יש עין בדקגית. יש לי חוש. הנה, למשל, ריבה זו היא טהורת גפוש היא. אמת, יופי אין לה. היא בעלת בשר יותר מדי. אבל תן ודאי שיש לה. עצבות נשקפת מעיניה. זהו החן. אולי זהו הנה. אולי...

— צדקת! — אמר שליט וחש בלבו ברגע זה הבה אל האדם הזה.

— וכנגד זו השניה — הוא רמז על פייגין — השניה, טפו, היא רעת לב. נחש. מכפיתחו של נחש. אני מתעב אותה. יש לי עין בדקגית. כשאני מציץ בפניה, לבי בי נגרש כים מועם. מצער ומועם. רק נתן הוא היחיד בין אנשי החברה. אף הוא קצת טפש. בזה אין ספק.

— ומה שלומך, נתן? — נגשה חנקין ושאלה את נתן, כדי לפיסו על שעלבתו תהלה.

נתן הצהיל את פניו באמת. כולו היה סליחה ומחילה. חנקין כמעט שבכתה משמחה.

— שלום לי, מלכה, וטוב לי.

חנקין לחצה את ירו ברחמי אחות ושאלה:

— ומה בדבר השעורים? —

— צצים ורבים כחול היס. אני מטופל בשעורים, הם יכניסו לי כששים רובל, ואולי שבעים. עד מאה בלי ספק, אביא את הצמחוני שלי ואשיבו בו, אביאו.

ומתוך הרחבת לב גתן ולחש לחנקין:

— אולי ידוע לך, גברתי, במה, למשל, מתפרנס בחור כשליט? במה —

— במה? — איני יודעת הן הוא בן עשירים. וכי לא כך?

— אם איני טועה הוא רעב.

חנקין ספקה כסיה מצער. היא קראה מכאב לב:

— מה אתה סח? —

— ודאי. עלינו לטכס עצה! — קרא נתן מתוך השתתפות בצער.

— רבותי, הגיעה השעה. אנו יוצאים! — קראה פתאום פייגין.

נתן קפץ ממקומו. נטל את המעילים והלביש את כל המסובים זה אחר זה, תהלה את העלמות ואחר־כך את הגברים.

חנקין לחצה שעה מרובה את ירו של שליט ולחשה על אונו מתוך התעוררות:

— אני מכירה לך תודה!

— תודה, בעד מה? — שאל שליט בתמהון.

חנקין השיבה מבולבלת:

— על שנתכוונת לבקר בתדרנו היום. הן נתכוונת? — אשר הגיד לי

את הדבר. סור נא לחדרנו. גם אני אסור לחדרך.

אולם שליט לא השיב כלום על דבריה. עינו דבקה בפייגין, שהיתה לבושה את מעיליה ונכונה לעזוב את החדר. ברגע זה התחמק מחנקין עד כדי פסיעות אחדות ותפס בידו של נתן, שנודמן לקראתו. כסירת הצלה היה לו נתן ברגע זה, והוא חתר להאבק על ידו עם הגלים הסוערים ולהבקיע לו דרך עד פייגין. הנה תצא פייגין את החדר ולא תדבר אתו מטוב ועד רע, כאשר עשתה כל הערב. ואחר־כך לא יעמוד בו רוח לעולם להסתכל בפניה ולברכה עוד בשלום באיזה זמן מן הזמנים. כל הימים ישנא אותה בגלל הערב הזה וישאף את דמה. לב קנא ונוקם ברא לו אלהים. קלון העטחה עליו במעמדם של כל המסובים הללו. אות קין על כל חייו יהיה הערב הזה. ולפיכך אתו בידו של נתן להיות לו למטה משען. את נתן נטל בידו כמטה נודדים לצאת עמו לחפש את תיקון חייו. לארכו ולרחבו של החדר טלטל את גופו ואת נתן טלטל עמו, כאדם שמחפש מרגלית שצנחה מידו, והוא מחפשה לאורה של חמה שוקעת לעיניו. ופתאום התעכב אצל פייגין, שהיתה עסוקה בדברים עם אשר, תקע לה את כפו מתוך קריאה נלהבה של חדות:

— שלום עליך, מרת פייגין החשובה, שלום, גברתי! —

פייגין נעצה בו עיני תמהון, עינים חולמות, והזיזה מיד עליהן את הפרוכת של המרה שחורה שלה להיות תוצאת ביניהם. אשר הציץ בו מתוך לגלוג, בינתיים נבש דרבקין ומשך את שליט בידו אל הצד ולחש לו:

— את, מה קשה, מה קשה! אין אויר לנשימה. אני יוצא מדעתו

ושליט עמד והוא כמו נתון בתוך עב ענן. ובחך עב הענן הנה הבהבו פרצופים, הושטו ידיים ופיות לחשו דברי שלום. הוא לא זז ממקומו. ואחר־כך, כשראה דר ריק לפניו, צנח על המטה והיה מתגעגע על דרבקין. על הגעגועים הללו הכה אותו לבו. „הוא קלס אותך וקנה אותך בדברי חנופה“.

לא, לא בשל זהו — קרא בקול — אלא לפי שקרא את זו, את הרשעה, בשמה הראוי לה.

פרק ג

אחרי שיצאו האורחים מן החדר, שכבו שמעון ושליט מתוך שתיקה על מטותיהם. גם שליט מנע את עצמו בערב זה מן הדבור. שואף היה להתחזד עם עצמו ועם הרהוריו. אלו היה יחידי בהדר הזה, היה רץ בו אנה ואנה מתוך שירות ונמירות והיה מהרהר לו את הרהוריו, היה משתטח על הרצפה ותומך את מצחו בקרקע ושולח את חכת מוחו לתוך הגלים השוטפים של העובדות. כי שטפו, שטפו המעשים לפניו כמים עזים. יש שהיו איתנים ושחורים וחורשים

רעות, כחותרים להטביעו, ויש שהיו מזהירים ונוגהים זרמים חמים ומשיביי נפש, ומתוך המים השוטפים היו מבצצים ועולים פרצופים של בריות, פרצופים מטושטשים, בהירים, מזהירים, מכים גלים ומאימים. הוא היה נאבק עם הגלים, חותר, חותר. כנחש המים היה עולה עליו אשר ומאיים על ספינתו, ודרבקין היה לו שרטון ונתן העלה קצף על פני המים, וחנקין היתה מגדל אור צנוע ומיותר, ואחרי פייגין היה רודף, אחרי פייגין הכורחת ורומזת לו: רדפני! – פעמים היו ידיהם של נתן וחנקין משולבות ומאהילות עליו כאפריון, ופעמים היה עומד עם סירתו ונתן על יד אהלו של דרבקין, שלחש לו על אוננו איזה דבר נעים לו. אלו היה יחידי בחדר הזה, היה יורד ויושב על הקרקע בקרן זוית כאבל ומניד על עצמו ראש. היה מניד ראש על האדם הרודף כשהוא מפנה עורף, רודף ככורח. כי הנה היתה דממה, דממה עזה, ומתוך הדממה עולה קול פסיעות. ואהר"כ היתה תערובת של ראשים וגופים, והוא היה נשא בנייהם, לבדד היה נשא. ולא היתה שם כנף פרושה לעוף, לעוף כחיה טורפת, כנשר אביר, ולא טס כמלאך זך כנפים. הוי, רבקה, רבקה, רועה-צאן, כמעולפת בצעיף, הנשקפת לי מתוך קדמות ימות הדורות! רק זאת מלכת דמיונותיו והנה פתאום זאת, אשר היתה פוטעת על ידי בינות הכתלים האלה, והיא זרה ורחוקה ונתעבה, נתעבה היא ונתעכות הברותיה, כל אלה העוברות ושובות בחוצות ובשוקים ומסייפות וקוראות לתענוגים, לנצחון בן-רבע, לחשוף בהרף עין ולבחול, כי עיקר העיקרים כבר נחשף ונתנבל על-ידי מלאכת החיטים החרוצים התופרים שמלות ועל-ידי המשוררים בשירים והצרים צורות, שהוקיעו את האשה על הניר ועל הבר והטובה מתוך האבן והציגוה ערומה וגלויה ומגועלת – פייגין, פייגין, את המלכה, את הנחש, נחשי!

ואחרי-כך, כשעיניו של שמעון כבר היו סגורות ומסוגרות על ידי שנה, ישב שליט על הקרקע בקרן זוית והרהר את הרהוריו בישוב הדעת. הוא הביא בחשבון את המאורעות. הגיש לעיניו בדממת הכדידות את כל פרצוף ופרצוף אשר ראה היום בין החברה: נתן, חנקין, דרבקין, אשר וכל הנותרים. על פרטי הערב לא התעכב. דחה מרגע לרגע את הטפול בהם. אחרי-כך... אחרי-כך... מתוך עיניה של חנקין נשקף דבריכה: נשקפה מרה שחורה. יפה אמר דרבקין: זו היא הנה. יופי נשכח נשקף מתוך עיניה, יופי עלוב. והנה פייגין... אולם הוא דחה את הטפול בה, אהר"כ... אחרי-כך... לפי שעה השהה את מחשבותיו אצל סוניה, זו שישבה על ידו...

ואחרי-כך עלה על ערשו לא בגאות מלך, שכל העולם אינו אלא הדום למסתו, ולא בצדקת חבוש בבית-האסורים, המושל הנסתר השופך את ממשלתו מחדר כלאו על העולם כולו, כייאם כמנודה, שאין לו חלק ונחלה. הוא היה שפל מאד בעיני עצמו ולא העיז להשכיח באהלו את דיוקנה של פייגין. מחר... מחר... הוא כבש את פניו בכר, התכרבל בשמיכה ונתנמנם.

וכשנעזר, לא ידע אם נתנמנם רק רגע או כבר עבר עליו הלילה. והוך כדי יקיצה חש כויה בלב. מה אירע לו? – הן ברור הוא, שנפשה נקעה ממנו, לא לכבודו סרה היום אל חדרם. כי יעביר-נא בזכרונו את כל פרטי הערב

הוא. דרבקין - כחור ששמו דרבקין. לא בלום. כן, כך היה שלשול המאודעית. דרבקין סר אל חדרו. דרש לשמו. ושתייהן רק נלוו אלינו. חנקין היתה ודאי הראשונה, שעוררה אותם לבוא. פיינין באה לראות את שמעון. באה פיינין לבקש את שמעון. הלך דרבקין לבקש את המכר, שנודמן לו אצל תלי הטיס. השתמשה מרת פיינין במאורע זה והלכה לבקש את שמעון. השתמשה מרת חנקין גם היא והלכה לבקש... ואלה הם פרטיו של הערב! ואלים היא לא דברה עמי ל-טוב ועד רע. היא התלהזה כל הערב עם שמעון. אבל אלו נכנסתי עמה בדברים, היתה מושכת אותי אחריה והיינו יוצאים מן החצר ומן הכרך והיינו מסתחרים בתוך היערות יובל אחד של שנים. הנה היא מתהלכת בתך החדר. בדרך הליכתה אני מעכב אותה, חוסם בפניה את הדרך ברגלי או כתיך הנועת יד - לא! זוהי תנועה המונית - נטפל אליה כדרכה ופוסע על ידה כתיך דברי הלצה. חוצץ את האויר בידי בשעת הליכתה ופוסע בנחת ובנימוס. הליכה זו היתה מעוררת אפקט. שטויות! - כמה היא השעה? ודאי החמישית. ואולי הראשונה. ירדנא, ידליקנא גפרור ויציק בשעון. לא! עלידי זה יפקע את עצמו משנתו לגמרי. חנקין היתה הראשונה שעוררה אותם לבוא. כשתחזור ותסור אל חדרי, כשתחזור והפסע פה חפושת הרהורים, יחסום בפניה את הדרך בתנועת יד של נחת, בנימוס, בנימוס. הוא שלשל את ידו אל פתחת השמיכה ונפנף בה באויר, כמאמן אותה לדבר. כך. כך. ובשעת מעשה יציק לחוך עיניה הצצה זו, שמוכרת את הנשמה. ומה בעצם קרה אמש? ולמה לא צחק אמש בקול רכ? למה לא הניח את ידו על שכמו של דרבקין ולא צחק בקול רם? - ועל שום מה דוקא על שכמו של דרבקין? - שכמו של דרבקין עשוי לכך, שיניחו עליו יד מתוך חביטה של חבה ויציצו לחוך עיניו ויצחקו בקול רם. הוי, אלמלי רק יכול היה להתנמנם! טוב היה אלו החנפנח מיד, כבר חש בראשו, בצדו. שליט נסה לשכב אפרקדן, ונצנץ לפניו פתאום פרצופו של הנער בעל השערות של פשתן. אופן דבורו של הלז. עוות. עוות! - עם שימקין, למשל, לא היה מעין לדבר בנוסח כזה, לפי שמראה פניו של זה מעורר כבוד. תמוה הדבר: יש בניאדם שתוכם ריק, ואולם עמידתם חשובה, וכל הרואה אותם, נזהר ככבודם. ואמנם עיקר האדם הלא הוא הכבוד; והו תכנו של האדם. ומכיון שהללו מעוררים כאחרים דגש על כבוד, הרי הם ממלאים בזה את הפקידו של האדם. וכנגדם אלו, שהם סער וחכמה, אהבה ומרד, ומכל מקום הם נחשבים בעיני הבריות כבניאדם במרכאות כפולות וכעין מאמר המיסגר. בניאדם במרכאות כפולות! אולי הם השאיר. ואולם גם השאור הוא נלעג ומעורר ולוול. ואולי הם היין. ואולם אחרים מתנהגים נשמה כמו עם היין החדש, שאינו ראוי עדיין לעלות על השלחן, והוא רק עתיד להיות חשוב ומשמת. בניאדם אלו יש להם גם סימניהם החיצונים, המיד פניהם צעירים מלפי שנותיהם. עד למעלה מעשרים שנה אינם זוכים להתימת זקן. חמיד הם נחשבים על כת ה"עתידיים" וה"מבטיחים", והם נושאים חן בעיניהן של נשים מסורבלות בשר, שכבר הגיעו לשנות עמידה. עם דמעותיהם אין בניאדם מתחשבים, וסברותיהם נשמעות ואינן מתקבלות, לפי שהאנשים האלה מוחוקים

לכתחלה לנושאייהם של „פרדוקסים“. בני-האדם הללו חיים על-פי רוב חיי כעס, לפי שחיייהם מויקים לאור נפשם ולתורה שבאו להטיף לעולם. האנשים הללו חיים בעולם לבטלה. הם גופם „פרדוקס“ חי ומתהלך.

לפני עיני רוחו נצנצו פתאום פניו הוא כעצמו. וגועל נפש תקף אותו, איך זה לא התבייש בפני עצמו לטלסל עד היום בחלל העולם את הפרצוף הזה ולהראות בו לפייגיין? – הוא מצויר לו לפני עיני רוחו את פרצופו, את המצח המשוקע, את עיניו הקטנות והמתרוצצות אנה ואנה, את רגליו המעוקמות ואת גופו, שנראה לו פתאום קטן ורל מאוד! הוא ראה את עצמו כגוף זר ונודעוץ מפני הכיעור שבו וחש גועל בנפשו. הוא התכרבל יפה בשמיכתו, כמבקש להצניע בה את הגוף הזה ולשכב כך עד שיתנו לו נוף אחר. אחר-כך הוא קם, יורד, מתהלך הוגג, צוחק בקול רם, מתנהג בגדולה כאדם חשוב וסר לחדרה של פייגיין. היא יוצאת לקראתו מאירה ומוזהירה. מורה לו באצבעה על הכסא אשר על ידה. הוא יושב. הנחמא את ירך כאן על חלקת הצואר החשופה שבין השערות ובין הבלוזה. שבינא ושמע לקולי. לא את דברי תקשיב, כייאם את קולי. את הרטט שבו ואת המשקל הפגום. כי הנה חפשתיך, ירד לבבי, חפשתיך בעיר וביער, על פני גבעות ובעמקים. בכפר ובכרך חפשתיך, בתוך חדרו של שיינר ובתוך חדרו של שמעון ועל ספסל בית-הספר ובתוך האולם של ה„ספה והתרבות“, על גבי סלעים והרים שבעירתי הייתי מטפסת ומהפשת אותך. אולם ידעתי, שכשאבוא לעיר זו ואסור אל החדר שבבית העשרים ושלושה ברחוב הברזל, ידעתי, אהובי, שאעייף שם את עיני ואחזה אותך יושב על הכסא אצל תביונת הדבש. שב, אהובי, ותהי נא יד זו מונחת על חלקת הצואר החשופה. כי הנה חבוייה היא מפני עיניהם של כל שאר הבריות וחשופה היא רק לכבודך. אמש שאלתי לנתן וכוונתי אליך. ואתה אינך חכם, אינך, כי על כן לא נבא לך לרוב את כל זאת. ולפיכך היית מתהלך וזעף ונלעג ונרגז, כתלמיד בית-הספר בשעת קלקלתו. למה אינך קולע את מקלעת קווצותי? קלע, קלע, ואלינא יהיו פניך זועפים כי אני עמך. אהבתי מתהלכת עמך. היא מרחפת אל ראשך. האשר על כן פניך זועפים? בשלי? – הבינותי, הבינותי, אח ויקיר. אתה עיף ודואג ושבע עלבונות. הנה הנער בעל השערות של פשתן. וכתב ירך, כתב נשמתך, גיילי חיך נפסלו, כי נבער לבם מדעת אשר אתה הוא הוותר, אתה הוא אור שמשות. ואין עיניהם יכולות להציץ באורך הגדול. סופרי, הכמי ומשירי! הן אתה הוא המשורר. כשאני מתהלכת בתוך החדר, הן שמך הוא ההד העולה מתוך פסיעותי. וכשאני תפוסה בההורים מה היא היד המסותרת האורגת את מסכת דמיונותי אם לא אתה, התכס? וכך הן מחשבותי עליך: רבוני הגדול אתה. למה אתה מתהלך וזעף? עיניך כבולבלות ואחוות שנה. עליכן אין אתה מסתכל בי. ימים רבים שכבת על מטילי הברזל, אתה חס בגופך? – שכב ונות. אני אלחש לך על אונך...

עיני שליט התדבקו ונאחזו בשמורותיהן. חולשה גדולה חס בכל גופו. החולשה פעפעה בכל אבריו. מתוך לחס מתוק על אונו התנמנם.

ואחרי־כך עמד לפני ככר רחב ושומם. מדורת אש גדולה היתה דולקת שם והיא היה שרוי באופל. הוא פיסע לקראת הלהבה הבעורת, והיא מתחמקת ממנו. החושך אפסו. רגליו נצבות על צוקו של כף, מסביב לו תהום פתוחה וסערה על פני החלום. הוא מתחזק בחזק הסערה, החותרת להפילו, רגליו נאחזות בצוקו של הכף וגופו מרחף באויר. הוא חש, שנידון לעמוד ימים רבים בהוך הסערה על צוקו של הכף, ולבו בוכה בקרבו. הוא רואה את פניו, את עיניו, את גופו, והוא לוחש לגוף לוחש הזה: ברח מזה! ברח מזה! הרגלים מתמוטטות, חצי גופו נטוי, גל של דמים הציף את מוחו. האמנם יצנח לתוך התהום ותתפרקנה כל עצמותיו — הוא מרגיש, כי לא יציל את גופו סנפול. פלצות אחזה אותו. הוא מתפלל על עצמו: אהיה־נא נתון כל ימי בהוך הסערה ולא אעקר משרשי ולא אצנח לתוך התהום! — ואולם בעוד שרגליו מתחזקות בקרקע הצוק, והנה גופו פורח באויר ונטוי אל התהום...

ברגע הזה נעור מתרדמתו. הוא שמח מאד על גופו, שלא נתפורר. אין זאת אפוא כי חלום הוא, או התהפך על צדו השני, חזר והתנמנם.

ושוב הככר השומם לפניו. מתהלך הוא על פני הככר ושואל את נפשו: תמונה זו מה סיבה? — ותמונה בצורת אשה עטופה מטפחת שחורה וצוחקת כנגדו צחוק של הכנעה ועזות. אתה כאן? — שומע הוא קול ורואה כעין מקל שלוח כנגדו, הרואה אתה את הקב הזה? — מדבר אליו הקול, שבו הוא יושב על הספסל. נעלמה התמונה. מסביב לו יושבים אכרים ומעשנים מחורקה. הוא חש את הריח המחניק של המחורקה ומודעוץ. מבין הישנים על הרצפה מתעורר אחד ושולח אליו את רגלו המחותלת חתולית מטליות. הרהור חלף במוחו: עד אימתי אהיה יושב פה וממתין?... הן עליו לעמוד על צוקו של הכף. כשתגש פייגין תחפס את מקומי ביניהם, ואני אחמק מכאן. לך, לך! — שומע הוא קול והד לו במרתקים. הוא מפנה את ראשו לצדדים. אין איש. ופתאום שבה והבריקה לפניו התמונה, והיא מנפנת לו באצבע: גש, גש! — הוא עומד. היא בורחת. הוא רודף אחריה, היא עומדת והוא איננו משיגה. בכל כחו הוא רודף אחריה, עד שמשיגה על יר באר מים. היא רומזת לו בעינה זבתנועות יודים: רד, לכאן! הוא משיב: אני אוהב את סוניה. קומתה של התמונה מזדקפת. היא מנפנת לו בקב שבידה. רעיון מנצנץ בטוחו: רמיתיה. לא את סוניה אני אוהב, כי אם את פייגין. את פייגין וחנקין. הוא רודף אחריה, מדביקה ולוחש לה על אונה: את פייגין. הוא מורה לה באצבע על פייגין, המוסלת על הרצפה אצל האכרים ומתלחשת צמחם. אחרי־כך הוא עובר על פניה חרש ומתחמק ממנה. ססתו — קוראה פייגין ומשיבה עשן מן הפפירוסה שבפיה, אבי שלחני אליך! — קוראה פייגין, והוא בורח. הוא רץ, רץ, מחבק את פייגין בזרועותיו ונתקל באבן. אצל האבן ישיבה אחותו ובכתה בכי תמרורים על אביו שמת. אחותי, למה עיניך נוולות דמעות? — שואל הוא וסופג בשפתיו את דמעותיה. — הן אבינו מת ואתה אינך בוכה! — משיבה אחותו בכי תמרורים. שב, שב, אחי, על־ידי ונכך! — האם היום מת אבינו או תמול או שלשום? — שואל הוא את אחותו בתמהון — הלא עוד ילדים

קטנים היינו, כשאבינו היה מוסף על הקרקע ונרות דולקים למראשותיו. ילדים קטנים היינו אז ובכינו הרבה. - אולם היא הנה מתפלשת סה בעפר - אמרה פתאום אחותו בקול שוכר לב והורתה כאצבע על האם המתפלשת לפניהם בעפר! - הוא כירע על ברכיו לרגלי האם, המוטלת בתוך השלג. הוא מרים אותה מעל הארץ ומשפשף את ידיה הקופאות. יד אחת הוא משפשף והיד השניה נהונה בהרך ידה של פייגין. משכה אותה פייגין בידה ולהשה לו על אזנו: קום לך! ברה, ברה! רדוף אחרי, או אחוז בידו! - הוא נרתע לאחוריו ועוקר את ידו מתוך ידה. פייגין נעלמת והוא רדוף אחריה עם דמדומי הסתר המפציצים לעיניו. הדרך ארוכה וגלי מיט רבים שואגים באזניו.

כשנעור משנתו, היה גופו מכוסה בזעה קרה. עלה בזכרונו בית אמו: - הנה השמיע השעון את השעה השניה בלילה. בשעה זו הבית מאז אכריס שכורים, הקנקנים ריקים והכוסות חצין יין. האכרים מסובים אל השלחן, על החלונות ועל המטה שבחדר האוכל. אחותו יושבת ביניהם כנכנסת ונעורה בכל רגע שמגיה אליה קשקוש כוסו של אחד המכוסמים. יכנס הרוח באבי אבי אבי... הנה זה שר' יהודית ארורה, יינך מהול במיט, יכנס הרוח באבי אבי... א, צע-מאשקע. הלא אני אדם ישר, ישר, ישר. יד ירדה על השלחן בססירה כבדה והכוסות מצלצלות. אדם ישר אני או לא, מאי סימיון? - למה אתה מחריש, כלב? - נשיקה, נשיקה - יכנס הרוח באבי אבי - נשקני, מאי סימיון - שני האכרים המכוסמים מציצים בשפתיהם מתוך נשיקה כפולה וממושכת, וגם פיה של טרוחמה באמצע, כשעיניה נוולות דמעות וידה מצליבה על לבה. א, צע טעלעאיך! הנה זה אדם טוב. סימיון, מאי סימיון. אני, מה אני? - לא כלב, סימיון. הבה את ירך. הבה, הלא אהה אחי, אחי, שתה, עד גמירא שתה. טרוחמה, שתי - כך, כך. הלא אני כלב ואת כ'בתא. לא, טרוחמית, את אשה בת'טובים. ציילנית וצלבנית, מאי טרוחמית. בחיי איתתא שלי - בחיי ס' הכומר. וסיב ירדה יד כבדה על השלחן ברעש. הוא מתנפל על צואריה של טרוחמה ולוחש לה על אזנה: את מהפלה? וזכרים את איהבת? - אחר'כך הוא צועק בקול - הלא אני אדם ישר, כלב ישר. ובשעה זו עולה קולה של אמו הישנה בחדר הכני והיא שואלת מתוך נכונם: הערלים ערם יושבים... ואסתרקה הקטנה הישנה עם הסבתא, עד שאמו שוכבת ומשכיבתה כמטתה, נעורה גם היא, והיא מתיפתח. האם מנענעת אותה ושרה לה סיר. אף האחות שרה לה סיר מתוך הדר'השכורים עם הצוהה העליונה והמופקרת של האכרים. יישני, אסתרקה - קוראת האחות בקול - כחר יבוא הדוד פסה ויביא לך מעיל חדש. הלא את אוהבת את פסה. יישנינא. - הוי, יישנינא, אסתרקה הקטנה, יישנינא. מחר יבוא הדוד פכת ולא יביא לך מעיל ולא בובה ולא עריסה, שנגולה מן היכף ליציאתך לאויר העולם, כי אם כתבי ידו, שנפסלו במערכת העתונים, יביא לך, ישב על ירך ויקריא לפניך. יישני, יישני, אסתרקה הקטנה, ותהא שנתך מתוקה!

סליט ירד מעל המטה, ישב על אדן החלון, הדביק את מצחו בזוגיות הקרות של החלון. הוא הקשיח את לבו מבית'האב, מאסתרקה הקטנה. הוא

שלח את אנית רמיונותיו על פני המים העזים, ופייגין היתה קברניטה של האניה. יושב הוא על יד פייגין ונוגע בידו בבוהן ידה הקטנה. במרכבת הטרם הוא יושב על ידה או בתוך החורשה, הוא סומך את מצחו על זנוגיות החלון ומכוין את המקום בראשו ששם קולחים. כנראה, ההרהורים בבית-האם. הוא עוקרם מלבנו. ואולם ראשו מתחיל לכאוב עליו. העינים מתדבקות. והוא נים ולא נים.

ושוב נגלית לעיניו התמונה בעלת הקבים. התמונה מטלטלת בקושי את גופה בין הקבים. קופה של צדקה בידה, והיא מחייכת. שוטר וועף בעל שפט ארוך מגרשה. הבי לי, אם, את הקופה – אומר הוא לה – אני אטלטלנה תחתך. היא מחייכת חיוך מטומטם וידה פשוטה. למה את מחייכת, אשה? – קורא הוא בכעס – הן את המטבעות אתן לך. חיוכה אינו פוסק. הוא פושט את ידו ומחפש את המטבע, שהיתה מוטלת לפניו. הבחין בשתי מטבעות. אחריהן באה השלישית, הרביעית, וכך עד אין סוף. תמה מאד על המטבעות הרבות. והיד פשוטה כנגדו. הוא שלח את ידו, נטף את המטבע, בקש להרים את ידו ולא יכול. בקש לחזור ולהרימה ולא יכול. היד איננה זוה. האם מחייכת כנגדו, רומזת אליו בקב אחד ומזמינה אותו ללכת אחריה. הוא קם, רודף אחריה והיא בורחת. הוא רץ, רגליו מתמוטטות. הוא מבקש את המטבעות ואינו מוצאן. נתקף באבן. נופל, נעור ורואה, שכל זה אינו אלא חלום. אלא תוך כדי יקיצה עיניו דבקות שוב. תרדמה עמוקה נופלת עליו. וחוזרים ונשנים כמעט דברי ההלום. אלא שעכשיו הנקין עומדת לקראתו, מרימה אליו את פסת רגלה הערומה: נשוק אותה! – גורת היא עליו. הוא נושק אותה. מתוך כך הוא בוכה ונעשה הרום לרגליה של סוגיה, שמתלחשת עם אחותו, ושתיהן מצחקות בקול. הוא כועס על אחותו על שצוחקת בצחוק פרוץ. מציץ בפניה ונגלה לפניו פרצופה של פייגין...

הוא נעור וכל גופו מזרוע. בשעה זו כבר הכסיפו פני החלונות. בדמדומי האויר ראה את שמעון, שיושב כנגדו במטתו עטוף בשמיכתו הלבנה ומשמיע מרגע לרגע גניחות עמוקות.

שליט ירד מעל ארן החלון, ישב גם כן על המטה, התעטף בשמיכה ומפני הקור ושאל:

– שמעון, למה אתה גונה?

– על מה אין לי לגנוח, פסח? – היתה תשובתו הקצרה והברורה של שמעון.

בלהותיו של החלום אפפו את שליט והוא בקש חסות מפניהם.

– שמעון, הרשאי אני להדליק את העששית?

– דמדומי היט יקראו עליך תגר, פסה – השיב שמעון.

ואחרי-כך נשתתקו שניהם.

– פסח! – קרא שמעון פתאום.

– מה, שמעון?

– כלום אינך ישן, פסח? –

– ישן אני. לא, לא ישן אני.

- ולהתלבש, פסח? — שואל שמעון, כאדם שהוכך בדבר ומתכה לגורתו של חברו.
- להתלבש, שמעון.
- כדאי הדבר?
- כדאי.
- ומיד?
- מיד.
- אכן צדקת, פסח.
- אם כן אנו קמים — קורא שליט
- קמים?
- כן, קמים.

שליט ירד הראשון מעל המטה. שמעון מושיט לו את ידו ומסייע לו לרדת. אחר-כך נבקע האור אל תוך החדר ונשמעה קריאת תרנגולים. הקומקום רתח על גבי המכונה, וברור היה שהאכרים המבוסמים כבר עזבו את הבית הקטן, ומנוחת תרדמה שורה בשני התדרים. וגם שנתה של אסתרקה הקטנה מתוקה עליה. שליט חש קלות בנפשו. — אחר-כך ישבו שניהם, שמעון ושליט, למשתה הסה. שליט דפדף בספרו של רייכשטיין, שניתן במתנה מנתן לפייגין ונתגלגל אל בין הספרים שעל גבי הנוזטרא שבחדר זה. הוא עבר על מאמרו של הסופר הזה הכתוב בפקחות על-דבר מצבה של ספרות ישראל. מלגלג הוא על המקוננים, ולא כל שכן על שכורי הנצחון, המכריזים על תקופה זו ואומרים שהיא תקופת התחיה בישראל. ברגע זה האמין שליט, שיגיעו ימים ושתי הנשים שבעירת מולדתו תנחנה מעמלן. תתרוממנה סוף סוף משפל מדרגתן... ומשוררים יקומו לעם, שיש להם באמת יתרון רוח. כי הדור הבא ילעג לגאונים כשניאורסון, למשוררים כשימקין ויכוז למבקרים כשיינר. והוא, הוא, פסח שליט, מה הוא ומה טיבו? — אדם, אדם מישראל, אדם סתם, לא משורר. ואולם אדם הוא, שבו למחללי הקודש, אף-על-פי שאינו חולק על החולין שבחיים. אדם, שחורש לו את תלמו ונוטע לו את כרמו ומארש לו אתו ושותה לו מכוסו ומסתכל לפעמים בחשאי לתוך כוסו של חברו, לפי שכוסו נפגמה קצת על-ידי אותו אחר או על-ידי חברו. והעיקר, שכוסו מוכנת לפניו, ועקרת ביתו צופיה את הליכות הבית הזה על ידו ומעבירה את כף ידה על שערות ראשו בלילות או בשבתם באולם האורחים, ובשאר ימות החיים הם תפלים זה לזה ונמאסים זה על זה, והיא מוכנה לשרתו, היא מציעה לו את מטתו וגומעת מכוסו ומנענעת את עריסת התינוק שלהם ושומרת על מפתחותיו ונרשמת בתעודתו ומדברת בלשון "אנחנו" ומורטת את הנוצות מן העוף השחוט לארוחת-הצהרים, כי זקוק הוא למרק של בשר עוף, לפי שכבר נצנצה בו מחלת הריאה והוא משתעל בלילות. אָח, כלום הוא כזו לאושר מעט ועלוב זה, שיש בו הרבה מן הכשרות והרבה מן הגנבה ואונאת הדעת והרבה מן הקבוע והמוצק כחוק הגורל? — לא, לא. אינו כזו. והוא אינו שונא לשום דבר ולשום איש. אדם סתם הוא, — אדם ישר. אינו חורש רעה לשום איש. וגם אהבה יש בלבו, אהבה לכל אדם. וגם לאותו

הבחור שמעון, הגומע מכוס הטה ופניו מביעים תמימות. ולפני שעה קלה הן גנח. למה גנח ולמה נאנח כר שמעון? על אם שנתאלכנה בעודה רכה והניחה בעירה נדחת, או על אחות, בתולה זקנה? — על הכל הבלים שבהויה או על פצע של אהבה שבלבו — הכן, שמעון? כן? — והוא מניח את ידו על שכמו של שמעון ואומר:

— בעיקר הדבר, שמעון. הענין, בכלל, אינו רע כל־כך.
 — איזה ענין? — שאל שמעון בתמיכות ונועץ בו עינים חתהות.
 — כך — משיב שליט: — כל אהו הענין, כל הפנטומיכה הזאת. הגע בעצמך, שמעון: אלמלי ישבת עכשו בתחנה נדחה של איו מסלת ברזל, אתה עומד, למשל, בשעה השתיס־עשרה בלילה, והרכבת, שאתה כהכה לה, תעבור דרך ההחנה הזאת בשעה האחת־עשרה בבוקר, לא קודם. נמצא, שעליך לשבת אהת־עשרה שעות רצופות ולהמתין לרכבת מתוך תוחלת ממוסכה, המכאיבה לב. והעיקר, שתבורות של אכרים צפופות על סביביך. אינך בז להמונות, הלילה. אטור, אולם ריח המחורקה אינו כלל וכלל לאפך. הנה הם מתגוללים על הרצפה הספוגה מי שופכין ומבויס את כבוד האדם, ואף אתה מתגולל ביניהם ובווי בעיני עצמך. ושוטר בעל שפס ומדורבן כתנודד לפניך ומכריהך בכל רגע לכוון את הסרה של אחת הרגלים, שהובלטה מבין הסוככים ומפריעה את ההרמוניה שבכולם. ובכן הגע בעצמך: אלו היה האדם נענש, יתקף ליציאתו לאויר העולם, לרדת לתהנה בעין זו ולהכות סם ימים רבים עטרים שנה, שלשים, ואפילו כל ימי חלדו, לרכבת, שתעבור שם קודם יציאת נשכתו ותובילהו אל קברו — כלום היה האדם מסתכס כלל הענין הזה, מכל הפנטומיכה הזאת? ... כלום לא היה נקבל על עצמו באהבה את ענשו, ובלבד שתהא נפשו כסורשה עם גזע החיים, ובלבד שיהא נושם אל הוכו אויר עולם — אה? — עכשו, כשאתה מסב לך בחדר נואר והם, על אדן החלון או על הכסיה, ומכורבל בשמיכתך ואצריך מסב בחור כשמעון ומפקה, והמכונה הומה, והמים רותחים ואתה לוגם כוס טה אחר כוס טה, כלום יעני מי שהוא להתאונן? — ואחרי־כך והנה האיר הבוקר, ואתה עוזב את הדרך ונודד ברחובות, ואפילו אם בלא מנמה, כי הן אתה מגכה, ואין אהרת מבלעדיך — והחשיך היום והאיר טוב השחר ושוב ההשיך היום — ומה בכך?

כך היה שליט מטיף לשמעון ולעצמו פרק תנהומים. ואולם שמעון כבר היה באותה שעה לבוס את מעילו העליון, כי השעון כבר הסמיע את השעה השמינית.

— שלום, פסח! — אמר שמעון ויצא סן החדר, כשהוא עומד עדיין באמצע דבורו. שליט הכהכל אחריו נעלב קצת, וכבר התחיל לחכות אל השעה השמינית בערב, שעת חזירתו של שמעון.

פרק ד

אחרי שיצא שמעון, עמד שליט רגעים בכסדרון ולא נע ולא זע. מן המסבב הגיע קול זמרה של השפחה. הקול היה הרישי, והזמרה היתה כעין יכבה.

המיה של בני רוסיה הקטנה. הקול העלה לנגד עיני רוחו וכרוך אביס על נחל סים. שליט החליט לפתוח את דלת המטבח, לסור שמה ולשבת לרגלי השפחה, אולם בגדיו לא היו מקבילים אל הזמרה ואל המזמרה, הוא לא היה מלוכש בטעם רוסיה הקטנה כמו ה"דיד", ואלו היה בא והיה סח לה כי הוא הוא שבטשנקו, הכנור והתנים של אדמת רוסיה הקטנה, הן לא היו דבריו מתקבלים על לב. הוא חזר אל הדרו, השתטח על המטה, וכמו תרדמה באה עליו. היה חוזה תלומות וגלוי עינים. צנוע היה מוטל בין האביס, ובת הנסיך היתה מתהלכת בין שדרות הגן ולבה דופק בה. היא תפשה אותי בין השדרות. ואולם הוא התגלגל במורד אל תוך הנחל. מי הנחל היו עוים בראשונה, ואולם כרגע שקטו. כברבור היה שט על פניהם. המים היו מזהירים ושפכו זוהר על גופו. כולו היה קרנים. ואחר־כך עלה ויתעופף. הוא מתנשא וחוצה את גלי האויר. עד שמגיע אל כף גבוה. על הכף יושבת הגברת איזמן והיא עטופה צעיף שחור כאלסנה צעירה. – פה אני יושבת ומחכה לך שנים רבות! – לוחשת היא לו. ומיד, כמו על ידי קסמים, צנחו מעליה בגדי אלמנותה, והיא נגלתה לעיני עטופה בגדי ארגמן וזוהר. הלא אני השפחה – לוחשת היא לו – אשר שרתי באזניך משירי רוסיה הקטנה – ואני הגברת ברגמן המטורפת. בצורות רבות ושונות כבר נגליתי אליך. גליתי אתריך לכל מקום שהיית גולה, וגם בצורה זו איני נגלית אליך אלא לשעה... כי מנודה אני ממך לימים רבים. וגם הרגעים האלה גבובים הם לנו. ואתה השמר לנפשך והזהר מקרוא אותי בשמי, כי אורכים לנו. חתום נא את דמות דיוקני בקרב לבך, כי עוד נגלה איש לאחיו על פני כפים ובבקעות, בין אבי הנחל ובמרתף של בית חומה אשר בכרך. ואולם הזהר והזהר, כי אני לך סוד, אני לך קסם ופלא. אם תעיף עינך כי – אינני. – במשק כנפים צללה פתאום במי הנחל.

שליט בעור לקול זמרה רם, אשר התגלגל על פני כל החדרים. ירד בחדרה, יצא לתוך המסדרון וראה את דלת אולם האורחים פתוחה. באולם האורחים לא היה איש. השפחה עוד במטבח. שליט עבר את כל החדרים ולא ראה איש. אין זאת כי אם יצאו כל אנשי הבית. הוא סר אל המטבח, עשה את עצמו כמחפש דבר. נגלה לו פרצופה המוחטט של השפחה, וירק לפניו ויצא מן המטבח. ושיב עבר את אולם האורחים, לרגעים התעכב אצל אחד האלבומים, פתח אותם, הסתכל בתמונות ובכתבות שעליהן. הוציא את המכתבים מתוך המעטפות וקרא אותם, אף־על־פי שלבו היה מקניטו על המעשה הזר הזה. הרגיש בגליון. ההשקפה של היום. פסח על המאמר הראשי ה,אני הלאומי של פיסר ועל האנקיטה של אותו הסופר בדבר ה"שמר", אשר פנה בה לצעירי ישראל. הוא קרא את הטלגרמה בדבר המלך האלבני, שברה, וכדבר פגישתם של שני מלכים, הרוסי והאשכנזי, שאכלו את סעודת הבוקר באניה. עבר כמרפרף על המודעה בדבר הנשף הספרותי העומד להיות ערוך באולמה של חברת השפה והתרבות. בנשף הזה ירצה המבקר שייגר על־דבר הסופר שניאורסון, והסופר שניאורסון יקריא פרק אחד של "בעולמות העליונים". אחר־כך נודמנה לעינו הידועה בדבר מטיפי השלום העולמי הקוראים לקונגרס עולמי. ובבית החרושת של פ' הכריזו על השביתה, אלה הם הענינים החשובים, שהביא

לו גליין הבורק היום. וכנגד זה לא הודיעו כלום, למשל, על שני בני-אדם, שנדה שנתם בלינה הזה ואחד מהם ישב על המטה מעוטף בשמיכתו וגנח. ולא הודיעו כלום, למשל, בדבר נתן, שכבר השיג לפי דבריו, שעור שלישי. והוא עתיד להרויח ממון קורה. פדנק קורא לאספה כללית של החברים של חברת השפה והתרבות". שביטה בבית-חרושת וקונגרס של מטיפי השלום. הקיסר ווילהלם נשא נאום על הפרוגרס. פישר מטיף על האני הלאומי. הלאום הוא לפי דבריו של מר פישר, קבוצה של יחידים. ואין בכלל, כידוע, אלא מה שבפרט. כל יחיד, למשל, עובד לטובת גופו ומעשיר ממילא את הלאום, כך כל אומה עובדת וטורחת לטובתה ומעשירה ממילא את האנושיות. אולם העיקר, שמאמר זה אינו אלא סרק אחד משורה שלמה של מאמרים, שעתידי הסופר הנכבד מר פישר לפרסם ב"השקפה" וכולם יטפלו בתיקון האומה. הנה אתם כולכם הכואבים על שבר האנושיות, על שבר הכלל והפרט, על שבר הפועלים בבית החרושת של פ' ועל שבר האומה, שהדרת השיבה וצרעת השיבה חופפת עליה – אתם כולכם אל-נא תבכו ואל-נא השימו את הדברים אל לבכם, קראו, קראו את דבריו של הסופר הנכבד מר פישר מעל עמודי ה"השקפה": קראו, קראו את הדברים היוצאים מן הלב של מושל כביר השופך את ממשלתו ואת נדבת לבו על אירופה. וחץ מזה הן נשא אחד הלורדים האנגלים נאום חריף ומזהיר בפרלמנט, ובדאי תצמח טובה גדולה לכל האנושיות. אף התיאש. רעי משה ריין, אל התיאש. עם ענני שמיא בא הפרוגרס, בוא וראה, כמה מרובים דורשי טובתה של האנושיות, כי הלא אין בכלל אלא מה שבפרט, כידוע, והיא, האנושיות, הן הולכת ומשתכללת, והן קרוב קץ החזון, קרוב, קרוב. אל התיאש, רע, ואולי יגיעו ימים יבואי אנשירות נלהבים ונבורים למות ויעמדו בשורות לארכם של רחובות הכרכים ויניחו את ראשיהם בין המסלות של מרכבות הטרם בשעת מרוצתן. עד כאן חללתם את צלם האדם. עד כאן – ואולי יגאלו אלה לבסוף את האנושיות מבעלי טובתה ומדורשי שלומה, אולי! – כי נתנול האדם, רעי, משה ריין. ריח של מחורקה מסביב. ועל-זכרונו עלה המשל בדבר התחנה של מסלה נדחה. תקפתו תשוקה לסית לפייגין את המשל הזה. אלו נודממה לקראתו, היה סח לה את המשל: כלפי מה היה סח לה את הדברים האלה? כלפי הריחות הרעים הנודפים מכל בני הסביבה. פייגין, ביודים אנו שנינו, אני ואת. יפים היינו כשהיינו שנינו ביהדות. הבי לי את ירך. למד תתנכרי אליי – למה? – הן ירדתי לתוך הנחל וטבלתי בו. אל תראיני, שאני נתין ביניהם בטל ומדולדל ומכווער הדמות. אלו רק היו שופכים מסביב חבית של בשמים ואפרסקן, כך היה סח לה, אלו היו נוסעים שניהם, למשל, במרכבת הטרם או אלו נודמנו שניהם בתוך חורשה, הוא והיא יחידים. שעה מרובה היה שיתק. אחר-כך היה לוחש לה פתאום:

– חבית של בשמים, גברתי פייגין! –

– מה? – שואלת סייגין ונוצצת בו עינים תמהות.

– ריח רע מסביב. רע, גברתי הנכבדה, רע. חבית של בשמים.

– מה? – שואלת היא באותה התמיהה – כלפי מה אתה מתכוין...

– אני מתכוין, גברתי, אני מתכוין... אכן נתנול האדם, סר מעליו צלב

אלהים. אני סתבייש. גברתי. אני מתבייש לחיות בעולם זה. רואה אתה אדם
 חי עובר בחוץ, סימן שמנוול הוא. חי הוא – מנוול הוא. שאם לא כך, היה
 צולל במים רבים, היה מנסף את ראשו אל הסלע, היה יוצא מדעתו. היה
 רעה הוא האדם, היה טרפה. חית השדה הוא הגבר. והוא צד ציד. והאשה
 היא נחש, גברתי פייגין, נחש. הוא טורף, והיא נושכת. כשאחזור לשם ואבוא
 לפני בית-דין של מעלה, אתבע ממנו דין וחשבון על מעשי בריותיו ואקבול
 עליו על שהורדני לכאן. אבד, אבד האדם. כל מימי הנחלים והימים לא יטהרו
 אותו. אפילו המשיח שלו מצורע הוא. הנה את, למשל, את, גברתי הנכבדה,
 אני לא אגע בך אפילו באצבעי הקטנה, כי טמאה את. חסרה את את חוש
 הבריור. אין בך כשרון הבריור. הכל שוים בעיניך. כל בחור. ואני אסטנס
 אני, גברתי. ומלאה את תרמית, גברתי.

– אני?..

– כן, את. הנה בחור כשמעון – ואת מתעללת בו...

הוא מתמלא שנאה, כעס ומשטמת תמרורים. ויילהלם, שניאורסון, הלורד
 האנגלי, פוטר, הנער בעל השערות של פשתן, המבקר שינר, אשר, שימקין
 ופייגין, זו הקטנה והמרשעת, זו הפיזיה המתרוצצת בין הנערים ולוחשות סוד
 על אזנו של כל אחד ואחד מהם ומתעללת בשמעון – כולם מתכנשים לתוך
 חדרו הקטן, צובאים עליו והוא נאבק עמהם ומתאמץ להפילם.

הוא רץ בחדר, מאיים עליהם באגרופיו, רוקע ברגליו, יורק, יורק –
 יורק על כולם ועל הגוף הדל הזה המתרוצץ בחדר, והוא רואה את עצמו
 כלוחם...

קול צלצול של פעמון הדלת מגיע לאזניו. קול אשה השואלת שמו.
 הוא כסוח, שפייגין היא השואלת. היא באה לכרוע לרגליו והוא יורק בפניה.
 ישליך אותה מעל המדרגות. הוא איננו. והוא תופש את מעילו העליון ומתלבש
 בו. לא יקבל את פניה מחריש. לא, הוא לא יתרעם עליה, לא ילול
 בכבודה. ימהר לה במחילה גמורה. יצהיל את פניו אליה, יקרא אותה בשמה.
 תסור-נא אליו. תעמוד-נא לפניו. הוא יניח את ידו על שערות ראשה באהבה.
 והוא נגש בקפיצה עד דלת חדרו, מבקש לפתחה ועוצר בעד המנעול.

ואחרי שנפתחה הדלת הוא רואה בעיניו המבולבלות פרוץ ואינו
 מבחין בו.

– אפשר? – שואל הקול.

– לא – צועק הוא – כן, לא, כן, כן. תבוא.

– שלום, אדוני – מגמגמת חנקין – באתי לבקש את סליחתו.

היא הרגישה פתאום בשליט, שמלובש הוא את מעילו העליון ושאלה:

– הארון שליט יוצא מן הבית?

– כן! – גמגם שליט – לא, כן, לא, לא – הוסיף בלשון מבולבלת
 שונה.

– מר שליט יוצא מיד? – חזרה ושאלה.

– לא דוקא! – השיב.

- לאו דוקא? - אמרה מתוך כבי כבוש בקולה - אני לא אעכב אותו.
 חנקין עמדה רגע והסתכלה בפניו בצפיה.
 - הלא אדוני בהול לדרכו! - אמרה ונרתעה / איווה יי זג הדלת,
 - לא, אדרבא, שבי שעה קלה.
 - אדרבא? - הזרה חנקין על מלה זו, שנחרחה בזכרונה משעת בקורת
 הראשון בחדרו ושגרמה לה גם אז מכאוב לב - אדרבא - לשבת שעה קלה.
 אדוני מרשה לי לשבת שעה קלה? - אמרה בהחול מר ובלבה הרהרה:
 - אני הפתיה באתי להתנצל לפניו על שכעסתי עליו בלבי. הן הוא
 שונא אותי. לא, לבו נוטה אחרי, אלא שהוא בורח מלפני ככונה, כדי לשעבדני
 אליו שעבוד גמור. אתנגד, אאבק, אלחם בכל כחי, אעזוב את חדרו מיד. -
 ובקול אמרה:
 - הלא אדוני בהול לדרכו, אף אני בהולה.
 - מאד? - שאל שליט.
 - כן, אני רק בקשתי...
 - מה בקשתי?
 - בקשתי לשאול בדבר הנשף... לא, אין צורך. בקיצור: אנחנו הולכים
 אני בהולה מאד.
 שליט חבש את מגבעתו ואמר:
 - ובכן...
 - ובכן אנו יוצאים.
 - יוצאים, יוצאים.
 על יד השער עמדו רגע מחרישים. היא הושיטה לו את ידה ואמרה:
 - הן אדוני הולך לצד... לאיזה צד אדוני הולך...?
 - לצד ימין.
 - ואני לצד שמאל. שלום
 חנקין תקעה לו את כפה, לחצה את ידו שעה מרובה, הציצה לתוך
 עיניו דומם ונשכה את שפתה התחתונה. לבסוף שאלה:
 - ואין אדוני משתוקק כלל לדעת את הדבר, שהביאני היום אליי?
 - משתוקק, ודאי משתוקק אני.
 - ולמה לא שאלני...
 - הלא שואל אני.
 - שואל? - אה, אה - אמרה כסרקסמוס - אדוני נוגש בי, אלא שאני
 מסרבת להשיב. כך? אה -
 - ומה? - כלום לא כך?
 - אדוני מדבר באמת את אשר הוא מדבר?
 - באמת. למה תשאלני? - והן גברתי כבר התחילה את דבריה. כדבר
 הנשף... הלא כן היו, כמדומני, דבריה, לאיזה נשף היא מתכוננת?
 - אה, הנה - אמרה בתלונח צער, הרגילה בפיה של אשת נעורים -
 כלום באמת תמים אדוני כל כך ומאמין בתמימות הלב, שבדבר הנשף...
 ..

— הלא נברתי בעצמה אמרה כך? — ענה שליט בכעס כבוש על העלמה הזאת, שבאה עליו בטענות, כאלו חייב הוא לה איוה דבר. ואולם דוקא מפני הכעס הכבוש שבדבריו רכך את קולו והצהיל אליה את פניו, שלא להעליבה.

— אני בעצמי אמרתי כך? — אמרה בתמיהה היסטירית, כאלו טפלו עליה עלייה של רשעות. הוא תופפה באגרופה על לבה ובעיניה נצנצו דמעות.
— אני בעצמי אמרתי כך? — חזרה על שאלתה והציצה לתוך עיניו, כתובעת ממנו את עלבון חייה.

— את, חנקין! — אמר בתלונה רכה של אדם, שרוצה ואינו יכול להשיב אהבה על אהבתו של יצור שני. סגנון זה בקולו, שיצא מפיו כשגגה, גרם לו צער, לפי שהיה בו הרבה מן הגאווה העריצה של הנץ המחזיק את טרפו בפיו ומשתעשע בו. אולם הן לא התכוון כלל לעשות מעשה תועבה זה, כי מעיקרו של דבר אינו חושד אפילו באהבתו של יצור זה. הן זרים הם זה לזה. הוא העמיד לנגדה פנים זרים.

חנקין נודעוזה. היא הסתכלה שעה קלה בפניו כמתחננת לפניו על נפשה. פתאום אמרה:

— אתה כועס?

— אני?...

— אתה מחייב אותי?...

— אני? — בשל מה? — אני מבין. בשל מה? —

— ואיך כועס?

— ודאי אני כועס.

— אפילו לא ניצוץ של כעס? לא ניצוץ? — קולה רעד בדברה — לא ניצוץ?...

הרעד הזה עורר בלבו איבה וגרה אותו להתקס ממנה. אולם חס עליה ובקש להגן עליה מפני איבתו, ולבסוף אמר:

— אדרבא, כלום אני כועס? — אדרבא, הלא את כועסת.

חנקין המליטה גניחה עמוקה מלבה.

— לא עלי, אלא... שאל שליט בסקרנות של טורף, שיודע את הסוף,

אלא שמבקש לשמוע מפיה של היונה.

— על עצמי — השיבה היונה את התשובה השגורה בפי נשים, שכבר הגיעו עד לעברי פי הפחת והן גולות את אזנו של איש צידן, שיפילן אל תוכה.

— למה? — שאל שליט את חנקין, שראה אותה כמו פרי אשר בשל כבר ועומד להנשל, אלא שהוא מתעצל לשלוח את ידו ולהפילו, הוא בקש לראותו נושל מאליו לעיניו.

— אתה אינך יודע? — השיבה בקול רך של חולה והציצה לתוך עיניו בהכנעה ומסירות נפש.

ידו כבר היתה פשוטה לעבור מתוך ליטוף של חבה על הרידיקול שלה, לפי שנפשו היתה מתרגשת בו מפני קול דבריה והיא עוררה בו המון רחמים.

ברגע זה התגברה חנקין, תקעה לו את כפה, ברכה אותו בשלום והתחילה מתרחקת בבהלה.

שליט גם כן התרחק כבר מן השער כדי פסיעות אחדות. אולם מיד שמע את שמו. הקול היה קולת של חנקין, שרדפה אחריו, וכשהחזיר את ראשו לאחור, נפגפה לקראתו ברידיקול שלה. היא אמרה:

— סליחה, אדוני, לרגע קל, מלה אחת בלבד. בקשתי להגיד לך איזה דבר.

— בבקשה — השיב שליט.

— רק בלא התולד!... התחננה הנקין.

— כלום מהתל אני?

— אָה, אָה... אני המהתלת... אני?...

— גם אני אני מהתל.

— ובכן שמע.

— אני שומע. ההיית מתרצה לקבל על עצמך משרה?... בבית־מסחר...

— אני? — שאל שליט ברגש של עלבון, שהיה מתעורר בו תמיד, כשהיו

אחרים מצרפים את שמו עם עבודה מעשית שהיא.

— כן, אתה — ענתה בהחלטה מוצקה.

— אני?... חזר שליט על מלה זו בתמיחה של מחאה.

— ראה, כיצד אתה חי... אמרה ברחמי אחות.

— איך לי פנאי — השיב שליט בצחוק של ידידות וחקע לה את בנה,

— אולם חנקין לא נעלבה על־ידי כך. הפעם סלחה לו, לפי שחוש

נסתר וסתום גם לה לעצמה לחש לה על רגש העלבון של יקיר לבה, של האסטנט הזה, ולפיכך תפסה אותו בידו ואמרה בעקשנות:

— אנא אל־נא תשתמט מדבר זה. הן חייך תלויס בו. דברתי עליך היום

עם וויינשטיין. אדם חשוב וסותר. נתן יודע אותו. גם אשתו היא אשה חביבה

מאד ואוהבת את הבריות. שניהם הבטיחו לי להשתדל לטובתך.

— הבטיחו? — להשתדל לטובתי? — באמת? — אמר שליט בהתול ועלבון.

— הבטיחי בפירוש — השיבה חנקין בתמימות, שלא תפסה את ההתול

שבקולו.

— עוד נדבר בענין זה — השיב שליט וידו כבר היתה פשוטה לחנקין.

— אולם עליך להכנס.

— להיכין? — שאל שליט בתמיחה.

— לבייתו של וויינשטיין, הם פצרו בך. הם הבטיחו. הם פצרו מאד בך,

שחזור עליהם.

— לא! — קרא שליט קריאה ודאית, שאין עוד לחלוק עליה.

— לא. תסור. תסור. אנא... אנא... — התחננה חנקין אליו כמתחננת

על נפשה.

ברגע זה נגש אליהם דרבקין, שיצא מתוך החצר, אחרי ששאל לשליט

בחדרו.

- שלום, רבותי! לא פללתי — קרא דרבקין בהתלהבות — לא פללתי. הלכתי לי לתומי והנה...
- שלום, אני הולכת!.. אמרה חנקין ותקעה לשניהם את כפה.
- שלום, גברתי. — ענה דרבקין בהתלהבות של חסידים — שלום, שלום רב, עוד נראה איש פני אחיו, ודאי נראה.
- חנקין הציצה בו ובשליט חליפות, כמצפה לרבר.
- הלא נראה איש פני אחיו! — הוסיף גם שליט מפני הנימוס.
- אימתי? — שאלה חנקין.
- ומתי? — שאל שליט.
- בכל עת שאתה רוצה — השיבה חנקין מבוישת ונעלבה ובעיניה נצנצו דמעות של הזזקת טובה.
- אכנס! — גמגם שליט, שראה אותה במבוכה.
- הכנס-נא — אמרה חנקין על-פירוב אנו בחדרנו למן השעה השביעית או השמינית בערב.
- היא הרגישה בכונה את המלה „אנו“, כדי לעקצו.
- וכל היום? — שאל שליט.
- כל היום? — כלומר בבוקר? — פייגין מצויה על-פירוב גם בבוקר בחדרה. אולם אני... כן, גם אני מצויה פעמים בבוקר בחדרי. כן, סור פעם בבוקר. אם אין אני בחדר, הרי יש איש אחר — סימה חנקין בכונה לעקצו.
- אולם שליט עשה את עצמו כלא שומע.
- שלום, רבותי.
- שלום, אמר דרבקין ולהץ את ידה בשתי ידיו — אני דרבקין שמי — אל-נא ישתכח השם הזה מזכרונה של גברתי. חלילה וחלילה. אַת, אַת, אני ופסח שליט הגנו ידידים — דרבקין ספק לשליט על גבי שכמו — עתידים אנו להיחח ידידים, אַת, אַת! — דרבקין שמי. אל-נא תשכח גברתי.
- שלום, רבותי! — חורה חנקין על הברכה ועמדה שוב רגעים אחדים.
- אַת, למה אני עומדת? — קנטרה את עצמה בקול והתחילה בורחת מהם בבהלה.
- מה שמה של ריבה וז? — שאל דרבקין אחרי שהתרחקה חנקין.
- חנקין.
- אה, אה — חנקין. אכן נפלא הוא. הגע-נא בעצמך: שאלתי את הבחור אשד וול, את המשחק, לשמה. שכה. „ריבה“ אמר — וחלל! אכן נפלא הדבר, ואני הייתי בטוח, ששמה חנקין, אף-על-פי שמעולם לא שמעתי את שמה. לא שמעתי, ודאי לא שמעתי.
- היית בטוח? — שאל שליט בחוק של פקמוק וסליחה.
- ודאי, ודאי. — השיב דרבקין — רצונך לסייל עמי קצתו רק קצתו? ..
- תבניש ללכת עמי ברחוב המרשלים — שאל דרבקין בתמימות של ילד.

פרק ה

רגעים אחדים הלכו שניהם, שליט ודרבקין, מחרישים, ראשו של שליט היה כבוס בקרקע ועיניו היו נעוצות במרצסת האבנים. קומתו של דרבקין הייתה זקופה וראשו היה תלוי לשמים. דרבקין עמד סתאום והעמיד גם את שליט. אחר־כך בטא בלחישת שליט שפטים את שמה של חנקין. שליט חיך ועקר את רגליו לספסוע הלאה, דרבקין תססו בידו, והוא עצמו נרתע לאחוריו וקפץ שפטים כסוס עקשן הדוהר אל מול פני הר.

— חנקין. חנקין. חנקין! — חור ולחש דרבקין שליט שפטים את השם הזה. — אכן נפלא הוא, יש דבר־מה בשם הזה... דבר מה... אני איני יודע לכנותו. יש... יש... מין... מין סדק... מין בקע... אתה יודע... אני נותן ממשיות לשם... ממשיות רבה... רבה... יש דבר־מה... כה... בה בעצמה... בסרצושה... כן, בסרצושה... הלא נפלא הוא... הראית את סרצושה? אני ראיתיו בפעם הראשונה עכשיו... הן כבר ראיתיה שפטים... ראיתיה? לא, חלילה. תחלה לא הרגשתי בה כלל... כלל וכלל... אולם היום סרצושה הצליף על לבי... אני לא אשכח אותו... לא אשכח אותו... הן ראיתיו היום בפעם הראשונה... בפעם הראשונה... יש בסרצושה דבר־מה... את, נורא, אתה יודע, מר שליט... אתה יודע? אני מתירא להעלות על שפתי... לא הכל אני מעלה על שפתי... יש בסרצושה... יש... הראית את מצחתי... הוא משוקע... לא מצחתי... עיניה... עיניה... ים של עצבות... ים... ומסכיב לצוארה... ומסכיב לצוארה... ההרגשתו... הן יש סימן... ודאי יש. סימן... כעין זר... כעין חבל... כן, חבל... יש בני־אדם שעל גבי צוארם כעין חריץ, כעין סימן של חבל... הם מוזמנים לתליה... כבר נגמר דיגס... נגמר, חנקין... חנקין... חנקין... — דרבקין קפץ שוב כסוס עקשן הדוהר אל מול פני הר — אכן נפלא הוא! השם הזה מכיא עלי רטט... יש דבר מה בשם זה... אני נותן ממשיות לשם... ממשיות רבה, רבה... יש שם המקסקס כווג בענבל... יש שם כזה... ויש שם המתגלגל ככרונו למלחמה... ויש, שנותן הד כפעמון של בית־כנסיה... יש... ויש שם המצליף כשוט... ויש שם המעלה על הלב זכרון יד אביון פשוטה... הנה דרבקין... ספור... אני מתעב את שמו... וכי לא כך... שם זה מה מעלה על לבך? מהז? זהו שם של חולה נוטל... וכי לא כך? חנקין... חנקין... חנקין... נפלא... נפלא... יש בסרצושה דבר־מה... לא, לא אשכחנה... לא... חלילה... אתה יודע... חוץ מן הפרצוף המקובל יש לאדם פרצוף שני... מין פרצוף מדומה... מין פרצוף של מעלה... פרצוף בלתי נראה לעין כשר כיאם לעין רוח... פרצוף הרוח מקיף את פרצוף הבשר כיציע של רוח... על־פירוב הפרצוף השני אינו דומה כלל על־ישי תכנו ומהותו אל הראשון. אדרבא... על־פירוב הוא מתנגד לו ניגוד גמור... ההפך הנמור... הנה אתה אינך מה שהנך... לא כפי שאתה נללה... כלל וכלל לא... חלילה... דיוקנך אחר הוא לגמרי... כפי שהנך נללה אינך נראה לי כלל... אני איני מסכים לצורה זו של החוטם שלך... הוא בעל־ביתי יותר מדי. על פיו ניכר, שאבי זקנך היה בעל־דירה. דירתו הייתה מתנוססת בטבירה של

העיר ולבסוף פשט את הרגל. כך מזכיר חוטמך... חוץ מזה לא הייתי רוצה לראות בכל יום מבוקר ועד ערב את הצבע הזה של עיניך... כלל וכלל לא... וחוץ מזה... לא... השם אינו נשכח מלבי... הנקי... הלא זה נפלא, חביבי, אגב: היום בבוקר נזכרתי פתאום בה, ואולם שמה נשכח ממני. הרבה התלבטתי בדבר זה. היודע אתה... פעמים צף פתאום על מוחי שמו של אדם והנני משהה עליו את דעתי שעה מרובה. אני מתעמק בו. אני חורש אותו. למה? לשם מה? לשם איזו תכלית? כך, סתם, זהו מעין רגש מיסטי. אני נוטה לתת ממש בדברים אלו: נוטה, ודאי נוטה. הנה צף השם הזה על מוחי, ודאי יש טעם לדבר, ודאי צף ברגע הזה גם שמי על מוחו של האדם הזה, אולי ברגע זה עצמו הנקי לחשת את שמי בלי הרף... אולי... ודאי... השמת את לבך אלי... אולי עדיין לא מצאתי את הבטוי... מסביב לעיניה יש מין דבר... יש... מין דבר... מסביב לעיניה... ודאי יש... אני כשהצצתי בזה נדעזעתי. כל גופי נודעזע... ובתוכו גם נשמתי נודעזעה... ואולי היא משמיעה ברגע זה את שמי... אולי... הנה כך, למשל, אני נזכר תמיד, כשרוח רעה שורה עלי... תמיד... אה, חביבי, שליט! – דרבקן חפסו בידו והניחה על לבו – הלב אוי, הלב! קשה כל-כך... קשה כל-כך... הסביר-נא לי, חביבי, למה אני חי? – למה... הן מוטב אלו לא נוצרתי, ודאי מוטב, פעמים בשעת עבודתי בקונטרה, תוקפתני פתאום תשוקה לעמוד, לגשת בקפיצה אל הפטרון שלי, לתפוש אותו בזקנו הארוך, הוא כמעט לבן, לגעועו בזקנו ולשאול אותו: מר פינקלקרוט, על שום מה אני חי?... על שום מה?... למה לי חיים?... ולמה לי הכאב?... הדיר הזה שקבע לו זירה בלבי... קבע, קבע... הלא אינו מש משם... הוא טמון... כאן... כאן... ואף-על-פי שאיני יכול לפדוש בשמו, מכל מקום ישנו... ישנו... אלינא תחשוד בי, שמשקר אני... שמדבר אני בשמו של דבר, שלא היה ולא נברא... אלינא... חלילה לך... תחטא לי אם תעשה כך... ולהכאב תחטא... עדיין לא מצאתי לו שם... לא מומחה אני לחדש שמות ולא אמן-הבטוי אני... ואולי כחו הוא בזה, שאין לו שם... ואולי – חלף ברגע זה ההרור במוחי – וא לי אין זה אלא חלול הכאב. הוכרתו הוא חלול... כי הן הוא שלי ועלי להוקירו... לנהוג בו כבוד... ולחבבו... ואפילו יתנו לי בעדו כל הון העולם לא אותר עלי... חלילה... רכושי הוא... רכושי... ודאי גם דעתך כדעתי לענין זה... הנה אני מדבר, שדרכי בכך, אה, לא תמיד דרכי בכך... חלילה... רק לפעמים... לפעמים... בפני רעי זן אני מדבר פעמים ובפניך... כן, בפניך... אתה מעורר בקרבי מחשבות רבות ומביאני לידי דבור... כחך הוא... קסם בך... ודאי כבר אמרו לך גם אחרים את זה... אני מדבר ואתה שותק, ומי השוטה?... הוה אומר: המדבר. השותק הוא תמיד החכם, חכם מסוכן. אני מתירא מפני השתקנים. הם מסוכנים, אתה ודאי אינך שתקן. לפי שעה אתה שותק, אולם הן סופך לדבר... ודאי... הנה גם זן שתקן הוא... אבל מפניו איני מתירא... אפילו אם היה ברימין – דבר דרבקין בכבוד ראש – לא הייתי מתירא מפניו... אתה יודע... אני לא הייתי מתירא להתייחד עמו בלילה בבית הקברות – ואפילו אם הייתי יחיד... ואפילו לתוך קברו הייתי יורד ולן עמו... אני מתירא מאד מפני השתקנים... השתקן זורק אבן מאחורי הגדר... אולם אתה אינך

שחקן... חלילה... אתה אינך אלא מכסה את כאבך, לפי שחכם אתה... אתה חכם נדול. בזה אין ספק, ולמה אתה עובר בשחיקה על כאבך? לפי שאתה מכבד את עצמך, לפי שאתה גא... לפי ששמך אינו דרבקין... אה, שמך הוא אתר... אחר... לגמרי... הוא גא... יש לו כנף... יש שמות, שמתוכם נשמע משק כנפים... אתה הוא בעל שם שכוה... ודאי... אני איני תונף לך... לא עם החונפים חלקי... אני שקרן ככל השקרנים, ככל בני האדם... גם אבי ואמי משקרים... ביתור אמי... ולמה זה אעלה עליהם? אני עולה עליהם בדברים הרבה. עילה... ודאי עולה... אולם לא בכל הדברים... בדברים רבים אנחנו שוים... שוים עם כל התנים... עוד תעמוד על אפיי ותכיר את מהותי... והעיקר, שאביאך אל ביתי אבי. תכיר אותם... כדאי... אני לא אגיד לך תחלה כלום בדבר טיבם... לא כלום... אני אחכה... יש לי פנאי... דבר זה הוא קו חשיב אחד מאפיי. סבלן אני. אף-על-פי כששתרצה אני סבלן כלל וכלל... אדרבא... הכל תלוי בענין... ואולם הסתנו את דעתנו מן העיקר... בדבר הכאב... הן גם אתה מתעמק בכל הענין הזה... ודאי מתעמק... שאם לא כך, לא היו עיניך יפות כל-כך... לא, ודאי לא... עינים כאלה אינן משקרות... ואם הן משקרות חייב אדם לאבד את עצמו לדעת. חייב. כי למה הם החיים? אתה מתעמק בכל הענין הזה. וראי. אלא שאתה אינך נוהג להפריד לבטלה בין השפתים המודבקות. אם אינך אוחו במנהג זה מטפשות, הנך אוחו בו מחכמה... איזה מוכווד? המכבד את כאבו. כסוי הדם... איזהו חכם? זה שמצניע את כאבו עמוק עמוק, ואפילו מעיני חברו. העיקר: מעיני חברו. אולם אני הנני טפש בעל כרחי, מיום הלידה. גם אבי ודאי כך הוא. אני משמיע באוזני זן הרבה דברים. כמעט הכל. לא הכל. אני מצניע מקצת... רק מקצת... ואולי מקצת זה הוא העיקר... ונמצא, שאיני משמיע כלום. בכל אופן עדיין לא השמעתי לך הכל. עדיין לא השמעתי לך כלום. אה? – דרבקין נשהקע לרגעים בהרהורי, כנמלך עם לבו – כלום אפשר שאיני משמיע כלום? לא. חלילה... מקצת אני ודאי משמיע ומקצת איני משמיע. חצוי לי וחצוי לך. או: גם לי וגם לך לא יהיה. אני מגמגם קצת בלשוני, חביבי. תזון זה ארעי הוא אצלי. אני איני דיפלומט. חלילה וחלילה... אני אדם פשוט... אפילו השקר שלי הוא פשוט... בתכלית הפשיטות... הוא תפור בחוטים לבנים... חוט אני ממדרגה שניה או שלישית... כשהייתי ילד, שקרתי פעם אחת. אבדתי מטבע ולא גליתי להורי... אולם מהיום הזה והלאה אני איני משקר, כשאני מאבד, ורק כשאני מוצא... ואולי להפך... אולם העיקר, שאיני יודע את חכמת הכיסוי, ועל כן שוטה אני. אולם על פי האמת אני שואף אל הכסוי, שואף בכל כחי... הה, אני מזלזל מאד במשוררים ובסופרים... מאד... הם מגלים את הכל... הלא הם אינם נכנסים לחופה תחת תכלת השמים בחורשה, כי-אם רק על גליונות הנייר או על הברד... ואפילו את טולסטוי איני מכבד. הוא היה נלחם עם יצר הרע שלו בפרהסיא, וכל בני העולם היו עדי הראיה... זו היתה מלחמת הבינים עם יצר הרע שלו. דעתי, שאדם המכבד את עצמו אינו צריך לערוך את רעיונותיו על הנייר, ולא כל שכן את הרגשותיו. רואה אני בך שאינך מסכים לדברי. אתה מחייך מתוך התול. אתה, כמדומני, מלגלג לי. הנה אדם עומד אובד עצות ושואל ממך את

פתרון חייו. את פתרונו של כל הענין הזה, ואתה מלגלג לו... אתה אינך עושה כלום. אינך דן אותו, חלילה, דיני נפשות... אתה אינך אלא מחייך... אתה דן אותו בצחוק... אולם לו ידעת... לו ידעת... הן פעמים יש, שגיהוך כל שהוא... הן פעמים יש...

— אני לא גחתי כלל — הצטדק שליט, ואולם הצחוק כמעט שהתפרץ מפיו בעל כרחו — אדרבא... אדרבא...

— אדרבא... אתה אומר: אדרבא... נמצא שטעיתי... דבר זה משמחני מאד... ואם אני עומד ושואל לטיבו של כל הענין הזה... אם אני אלוהש לך, שפעמים האדם עומד על עברי פי פחת, ושפעמים האיבוד עצמו לדעת... אם אני עומד ושואל לטיבו של כל הענין הזה...

— לדעת, כל הענין הזה אינו רע כלל וכלל! — אמר שליט, כדי להעלים מבן-שיחו את הלגלוג, שהיה אורב בעל כרחו מסיבי לשפתיו.

דרבין תפס לשליט בידו, התנועע בהתרגשות ונגעע את שליט בכל כחו, כאדם הטובע ואוחז באיזה דבר שנודמן לו. דרבין דבר בהתלהבות של התרגשות וקפץ קפיצות אחדות למעלה:

— נמצא, שלפי דעתך אין הענין רע כלל וכלל... לא רע... לא?... אלו הם דבריך? — ובפירושה? — ומדעתך זו לא תזוז?... לא?... אלו היה בידך להסביר לי את דבריך, כפי שהם מוסברים לך... אלו עלה בידך... אלו מצאת את הבטוי הנכון... הן כחך בבטוי... אלו... אלו... הן היית מציל נפש... נפש... הן היית מציל אפילו בן אדם כדרבין... כי אולי צפון בי מעין נובע... מעין... כי אולי צפונים בי כחות... כחות איתנים... דבר-נא... השמיעני-נא... — מה יש לי לדבר?... מה יש לי... לדעהי... מה יש לי לדבר...

אולם דרבין היה מרקד מהתלהבות, כאלו צפוי הוא לשמוע מאמר של גאולה.

— דבר-נא... דבר... השמיעני-נא... הבאת אתה מדבר את דבריך... הבאת אתה אומר? — או שמא אינך אלא משטה?... לא רע? לא רע? — חזר דרבין פעמים אחדות על המלים האלה, כאדם ששומע דבר תמוה מאד, המתנהג לכל חוקי ההגיון והרגש — או שמא אינך אלא משטה? שמא אתה משתמט ממני?... אדם עומד ומתמזמז לעיניך ביגונו ואתה משתמט ממנו?... שיחה זו נדאתה בעיני שליט מלאה להג יותר מדי, בקש להחליץ ממנה ולפטור את בן שיחו בתשובה קצרה, פתח ואמר:

— לא, מר דרבין, חלילה, איני משטה בו ואיני משתמט. מדבר אני דברי אמת, והרי משל...

— משל?... הפסיקו דרבין — והו מענין. על-ידי כך הולכים הדברים ונעשים ברורים, ואולם דבר-נא דברים ברורים.

— דברים ברורים, ברורים — ענה שליט בכעס כבוש ובגועל נפש — הרי משל. הגענא בעצמך: השעה היא השתיס-עשרה בלילה ואתה יושב בתחנה נדחה של מסלת הברזל. בשעה האחת-עשרה בבוקר עתידה המרכב לעבור דרך תחנה זו. לא קודם. על הספסלים ועל הרצפה מתגוללים אכרים, המעשים

מחורקה, אכרים על הספסלים, על השלחנות ועל הרצפה. הללו מחירים את החתולים שעל גבי רגליהם במקום פוזמקאות, והללו משיבים עליך תמרות מחורקה, ואתה יחיד ביניהם. ורוחך קצרה. אולם אתה יושב ומצפה למרכבה עד אור הבוקר בחריקת שנים וכאב לב. ועתה הגע בעצמך: אלו היו אומרים לאדם קודם לידתו... לא! אלו היו אומרים לאדם: מות או שכינה בחנה כזו עשרים שנה, שלשים שנה, כל ימי חיך שב והוה מצפה לרכבת, העתידה לעבור דרך חנה זו, — כלום היה האדם משתמש בעבור זה מן החיים... ואולם אנחנו, אדוני דרבקין, אנחנו לא בתחנה נדחה כזו הגנו יושבים כל ימי חיננו. לא. אדרבא: שערי העולם פתוחים לפנינו. אם לא שערי הכבוד, הרי השערים השניים פתוחים. לך לך. דרך שער הכבוד או דרך המטבח. אחת היא. בעצמו ש' דבר אין שום חלוק. העולם פתוח לפנינו. ובינתים פנישת רעים, רעיות, אהובות יפות, ויפות במקצת ואפילו מכווערות... כלום ניתן לכל אשה יפיה שלי... סייגין, למשל... או של הגברת אייזמן?...

— אייזמן?... מי היא אשה זו?...

— לא! טעיתי. מר דרבקין לא ראה אשה זו... וכי משום שלא כל הנשים יפוח הן חייב אדם להיות קץ בחייו, לאבד את עצמו לדעת, להתיאש או לאכול את בשרו סעליו מכעס? ואם בינתים חש האדם קצת בראשו וקצת בשיניו או בקיבתו ושנתו גודרת לפעמים בלילות ולפעמים מטריד חלום בלחות את שנתו, ויש שדמות דיוקן של אם או של אחות מחשיך לפניו את אור השמש... מכל מקום, מר דרבקין... ואולם העיקר, מר דרבקין... אין העולם חסר אלא מעט אור זך... חבית של בשמים... בעלי הנפש העדינה הם הצנורות של האפרסקן... הם מקשרים את העולם הזה עם עולם אחר, טהור מזה... ואם האויר מסביב... ואם... אנו אין לנו על מי להתרעם... ובכלל... דברים אלו הקול פוסל אותם... העיקר, שמי שלבו טהור, זה מסהר גם אחרים...

דרבקין הקשיב בכל לבו, הוא לחץ באהבה את יד שליט ואמר:

— אכן דברי חכמה השמעתני. חומר למחשבה... אתעמק בו ביחידות. אני חש, שהוקל לי קצת. ברגע זה הוקל לי קצת... חמיד יש בדברייך... יש... איני מדבר עליך דברי חנופה... אלגא תחשוד בי... מה?...

— חס וחלילה! — אמר שליט וחשד בו בלבו.

— אנא, אלגא תחשוד בי... אשר עם לבי זה על לשוני... אני איני מן החונפים, אתה לא עמדת עדיין על אפיי. מדבר אני לבני-אדם תמיד את האמת. גם לך אומר את האמת. אולם בראשונה הגד לי אם מאמין אתה בי. שליט הניע בראשו כמסכים. ולישי שלא בקש לשקר, העמיס גם על לבו את האמונה הוות. הוא דאסין באמת בדבריו של אדם זה. ודרבקין הוסיף:

— אני הגיתי בך שעות רבות. הרבה התעמקתי בך. אני כצאחי בך קו אחר... קו יסודי... חשוב מאד...

שליט הסתכל בדרבקין בסקרנות. דרבקין תפס את המבט הזה ועל שפתיו יצאה בבואה של חיוך, חיוך מסותר מאד. החדוה הכמוסה שבלבו, חדות הנצחון, העלתה את החיוך הזה, והוא נשתחק.

– ומה?... שאל שליט אחרי שתיקה קלה,
 – מה? – השיב דרבקין גם הוא לתמוה.
 – הקו הזה מה טיבו? – שאל שליט.

– טיבו?... הקו הזה... הוא... הוא... אגא, חביבי, אל-גא תפצר בי – אמר דרבקין וחבק את שליט – אל-גא תפצר בי לגלותו לך?... עדיין לא הגיעה השעה... עדיין חוכך אני בזה... לא קבעתיו כראוי ולא נתתי לו את הצורה הנאותה... הצורה לא בשלה עדיין בלבי... הוא חשוב מאד... לפעמים נדמה לי, שתפסתי אחד מן העיקרים החשובים שבך... בפעם אחרת... כשנפגוש איש את אחיו בפעם השניה או השלישית או הרביעית... ואולי אחרי שנה... הלא נפגוש איש את אחיו, מר שליט... פגישתנו היא לי צורך נפשי, אף-על-פי שאיני יודע, אם היא גם לך כך... אלו ידעת... חביבי... אלו ידעת... הן אתה האדם היחיד... יודע אתה – דבר פתאום דרבקין וקילו רעד – לפעמים... כן... לפעמים אני מוטל על הסופה... כשאני מוטל על הסופה ומאתורי עולם כולו, עולם בטל, בלי חן... כן, עולם בלי חן! – קרא בשמחה גלויה – פתגם זה מוצא חן בעיני מאד, הוא יפה. שלי הוא הפתגם הזה, לא גנבתיו... אני איני גנב... יש לי משלי, דיי, אני איני מדבר אלא מלבי... אה, אה, הרבה פתגמים יפים אני מחדש מדעתי, ורק שאני מתבשר לתעלותן אפילו על שפתי... כן, לפעמים אני מוטל פרקדן, ומאתורי עולם בלי חן ויש לי בו ארס ועפנית, שהייתי מוטל בתוך מעיה תשעה חדשים, אולם מיום שיצאתי משם, פרשתי ממנה לגמרי, כי מה לי ולה, אדוני שליט?... מה לי ולה?... וכי משום שאם היא, אני דומה לה בצורתה, ברחשי לבי, בהגיגי ובכאבי, וגם בכאבי? בכל?... לא! חלילה... היא שונאת את אבי, אני יודע. היא שונאה לו. עוד כשהייתי ילד, הכרתי כשנאה זו... ואגב אלחש לך: אולי בגדה בנ... אולי... היא אמי, אולם זרה היא לי... זרה לגמרי... ואני מיחס לה את כל המחשבות הרעות שאני מיחס לאחרות... בטוח אני, שבגדה באבי, ולפיכך אני שונא אותה... ואולם איני דומה לה בשום פנים, אגא, כשתראה את אמי, אל-גא תדון ממנה עלי... אל-גא... מאבי יכול אתה לדון עלי קצת... רק קצת... כשאהיה יהודי בא בשנים, יהיה וקני וראי דומה לשל... בלי ספק... יקירי. חביבי – התלהב פתאום דרבקין – הלא אתה... הלא אתה... הלא אתה שליט... הלא יש בך... הלא יש בך... אור יש בך... בי אינו... אני נר של חלב ששלהבתו מתפצלת לצדדים ומתיכה את החלב... אני... אני... ואולי לא כך... ואולי אני משפיל את עצמי יותר מדי... אני... אני... אולם אני אינני אתה... אינני... אני הייתי רוצה לבקש אותך... לבקש... אל-גא חשיב את פני... אני הייתי מבקש אותך, שנלך שנינו אל התיאטרון... אל האופירה... המוסיקה תאחד את נפשתינו... המוסיקה תהיה המליץ ביני ובינך... המוסיקה תגרש מלפני עיני את יצורי הבלהות... בשעה שאני מקשיב צלילי מוסיקה אין לי אב ואם... אין לי בשר... אינני נר של חלב... אינני... אני עולה... אני מתברך... אני נולד... אני משתוקק להולד מחדש... אתה מצוין בי בתמוהן, חושדני בך, שגם אתה רחוק ממני... רחוק... ודאי רחוק... סלח-גא... לא רחוק... לא... שנינו נלך. לבדנו. למה לנו עלמה?... למה? שנינו... טובה לי אהבתך מאהבת נשים.

אתה לי עלמה. שום עלמה לא תאהב אותך כמוני. אה, אה, אני כרוך מאד אחרי האשה... אחרי כל אשה שאינה דומה לאמי. אמי היא אשה קטנה ודלה. ספר התהלים תמיד בידה, והיא שונאת את אבי... אני כרוך מאד אחרי האשה... עוד תעמוד על אפיי. אני מוצלת קצת בחברתן של הנשים... אולם על פניך אין לי צורך באשה... אנחנו שנינו. לכדנו. כן?...

— כן, מר דרבקין.

דרבקין מחא כפיים משמחה.

— אם כך, טוב. אם כך, אני מאושר, יש לי תקוה בחיים. אחכה עד היום הזה. אני אביא לך כרטיס. אל-נא תטפל בענין זה. אל-נא, הנח אותו לי. אולי לא לרצון לך דבר זה? — אנה, הגד... לא אחרעם עליך ולא אעלב... — ארבא, תגרום לי קורת רוח, כמו שרגיל נתן לומר — השיב שליט בהחלף. — טוב. אם כך, טוב. טוב מאד. ובהתיאטרון נדבר מלב ללב, כאנשים קרובים קצת. משהו... וגם...

— וגם בדבר הקו?...

— בדבר הקו? — כן ודאי. ואולי בפעם אחרת. ואולי לשנה הבאה. אל-נא תדון אותי לרעה על זה... לפי שעה אני נפטר ממך, חביבי. לצערי. אנוס אני. לבית-המסחר של האדון פינקלקרויט אני הולך, אף-על-פי שבטיקור הדבר אין כל הענין הזה שוה בעיני אלא רוק... יורק אני, אדוני שליט, יורק אני על הפטרון שלי. בעל הזקן המגודל והמסורק, ועל המשרתים שלו. אני איני משרת. אני? מי? מה? חלילה. רצוני — אני כורת מהם, וחטף. אני יושב לי בבית וקורא ספרים. יש לי ביבליותיקה של ספרים. שתי ביבליותיקות. אחת של אבי והשניה — שלי. הוא בספרי יראים ואני במטרלינק ובאמרסון ובסטרינדברג. שני הארונות של ספרים נצבים זה כנגד זה, אני מעיין לפעמים גם בשלו, אולם הוא בשלי אינו מעיין. לכשתרצה, יכול אני לפרוש לגמרי משלי ולהכנס ראשי ורובי בשל, אלא שנכנע אני מדבר זה, לפי שבחלה נפשי בו. ואיני רוצה לבוא לידי ערוב תחומים. כשאראה לך את אבי ואמי, אראה לך גם את הביבליותיקה שלי. שלום. אני נפטר ממך.

דרבקין נפטר משליט, ואולם מיד חזר על עקביו. נגש לשליט, שלא זו עדיין ממקומו, ואמר:

— מר שליט: בקשה אחת לי אליך.

— שומע אני.

— בקשה אחת... בקשה קלה... אולם אל-נא תהא קלה בעיניך. חלילה וחלילה. רצוני לבקשך... אל-נא תעלה אותי על זכרונך כל הימים עד פגישתנו השניה... ולא כל שכן שלא תשהה הרבה את מוחך עלי... רצוני, ששוט איש לא ירהרר בי כל אותם הימים... אתה מסכים לכך?...

— אני מסכים — השיב שליט מהוך צחוק.

— אתה מבטיח? שלום! —

דרבקין התרחק. שליט עמד על מקומו רגעים אחדים ועבר מיד על הבטתו. מי הוא בן אדם זה? — שאל את עצמו — חכם? שוטה? רמאי? תמיץ?

— נוכל או ישר? — כן, ישר? — החליט בלבו — ודאי ישר, ואולי גם תמים. תמים. יכלבו שמח שליט על הפגישה השניה, הצפייה לו באחד הימים הקרובים עם אדם זה. הוא שמח, שגזל ממנו מקצת מיומו הבטל, שהפריד לשעה בינו ובין פייגין וכנה את פייגין בשמה הראוי לה, ואולם הנה היא, הריקנית... הוסיף בלבו, כשראה פתאום את סוניה באה לקראתו — אתרחק ממנה. אברח, אולם סוניה כבר עמדה על ידו והכניסה את כף ידו אל בין שתי ידיה ולחצה אותה שעה מרובה.

פרק ו

סוניה דברה בהתעוררות, כאלו פגעה בידיד ידוטה.

— אדוני שליט, אני שבה על שפגשתיך. באד. אין אני יודעת, אם גם אתה שמח כמוני, ואולם אני שמחה מאד עליך. מתהלכת אני לי יחידה, מתהלכת, והלב — בית עולם! סתו בא לעולמי, מר שליט. הלא אני אשה זקנה, כבר זקנתי, מר שליט. אל-נא תדבק נפשך בי לאהבה. עסק זה רחוק משכר וקרוב להפסד. מה שלומך, מר שליט? — ומה העסקים שלך?
— שלום, שלום! גמגם שליט.

— אתה אומר שלום, ולי אין שלום. בקרבי אין שלום. קצתי במחט והוט. היום בבוקר השכמתי לקום, לבשתי את שמלת הכיטן ואת הבלוזה השקופה הזאת, שכבר נמאסה עלי, וברחתי מביתי אל הרחוב. מתררי ברחתי, מן המכונה בביתי, מעצמי ברחתי. וכך אני מתהלכת ברחובות. להיכן? — להנקין ולפייגין? — הלא הן עסוקות בלמודיהן. הן אמנם פייגין אינה עסוקה כל-כך בלמודים. ואולם... אל הדרו של חברך-לדירה הייתי סדה בעונג גדול, אבל הוא הן בודאי כבר יצא מן הבית. הן עסוק הוא. ואותך אין אני מכירה עדיין כראוי. לא עמדת עדיין על אפיי, במה היינו מסיחים? אלו התסרצתי פתאום בבוקר השכם לתוך חדרך, הן הייתי בעיניך כמוורה. וכי לא כך? איך היית מתיחס לענין שכזה? — אני אמנם בת-חורין. איני נותנת ממש לענינים קלי-ערך כאלו. אני בת-חורין. המאה העשרים. אני מתהלכת יחידה ברחובות ואומרת כלבי: מי יודע איך מתיחסים אלי העוברים והשבים, רואים הם אשה הולכת שבה יחידה כבוקר השכם ברהוב. אמת, אשה זקנה היא, אבל... ואני הולכת והרהור מנך במוחי: אלו היה לי בעל עשיר, הייתי היה בתענוגות. הנני יושבת לי באוטומוביל ועפה על פני חוצות. כלום אותן הנשים, שבעליהן הם רוונים ומוטלים באוצרות כסף, כלום אותן הנשים, אומרת אני, הן מבשר אחרז או משורש אחרז... כולנו אחת... יש בהן מה שיש בי. וכי לא כך הוא?
מה? — אה? —

— ודאי... השיב שליט בשפה רפה, כשראה שהיא מעמידה עליו מבט תובע ומחכה לתשובה.

— אתה אומר: ודאי, שמע מינה, חכם אתה. ובכן: כשבעלי הוא איש עשיר, ואוטומוביל שלו נתון ברשותי, הן טוב לי, יפה לי, אני עפה לי על פני

תוצות ואחר-כך על פני השדות מחוץ לעיר, מתרחקת אני מיושבי כרכים, משאונם והכונס. אני אוהבת את המרחק, מר שליט, ולא את המחט והחוס. וחוק מזה הן הייתי מושיבה על ידי בתוך האוטומוביל בחור כמותך או כחברך לדירה. אני הייתי בוחרת בחברך לדירה, לפי שעולה הוא עליך בהרבה דברים. פעמים הייתי מושיבה גם אותך. והיינו עפים. עפים. סבור אתה, שהיית מעיז, למשל, להניח את ירך על שכמי או אפילו על זרועי, ואסילו לנגוע בכף ידי בשעת טיסה? הלילה והלילה. אני הייתי נסיכה והייתי מוקירה מאד כל מגע יד, כל טבט עין. אני הייתי קרושה. עכשו – ענין אחר. מה ערך יש לי? אחרים אינם חולקים לי כבוד, ואף אני אינני חולקת כבוד לעצמי. לא כן, אלנו... ואת בעלי הייתי מניחה דוקא בכיתו. סוף סוף כל אדם נתון לנפשו וכל אדם נושם את האויר בחירות. כלומר... מתכוננת אני... שסוף סוף כל אדם כנוב... וחוק מזה הייתי עורכת הלולא גדולה לחבריני הקבצנים, ישישו וישמחו ויתענגו על כל טוב. ואף ברקודים ובמחולות היינו יוצאים. כך אני מהרהרת לי בשעה שאני מתהלכת יחידה ברחובות, והחוט והמחט כמו נגררים אחרי ומשתלשלים לארכם של הרחובות. אה, מר שליט – קפצה פתאום ממקוה ומחאה כפיה – המצא-נא לי בעל עשיר וייטב לכולנו, לכל חברינו הקבצנים. הלא עכשו כולנו בשפל המדרגה. כולנו לוחכים עפר, כלום בני-אדם הננו? – מה ערכנו? מה? מה?...

– הכיצד? – מפני מה?... אדרבא... ערכנו גדול... הכיצד? – ארכא... מי שהוא גא... מי שהוא... נסה שלים להגין על נפשו, שהיתה מרה מאד עליו מפני רגש השפלות שבאשה זו, המשתפת גם אותו אליה. כרגע זה נצנץ בו פתאום דיוקנו המתרפס של דרבקין, השולח בו תמיד קרני מייסוס ומתאמץ לקשר את שתי נשמותיהם. הוא בו לדרבקין ובו גם לעצמו על שהוא משתף את חייו עם כרואים נבזים כאלה. צפרדע – הלף הרהור במוחו, והרהור זה התפתל כרגע מסביב לשם דרבקין. אולם סוניה הסיחה אותו בשטף דבוריה מהרהוריו.

– אכן יש לקנא בך, מר שליט. בחור שכמותך ממש עונג לנסש הוא. תמיד רוחך טובה עליך. ותמיד אתה שבע רצון. כבר דכרנו עם פייגין עליך, שעליו אתה תמיד. היא אומרת: ודאי אין לך דאגה ואני משיבה: דבר אי אפשר הוא!

– מדוע? אפשר ואפשר...

– לא, לא, לא, לא תכטל את דעתי. לא, לא, המאה העשרים. אנחנו בני המאה העשרים, אי אפשר הוא. ודאי יש לך גם דאגה איזה שהיא. אלו ידעתי, שאינה לך, לא הייתי מדברת עמך למטוב ועד רע. לא היית כדאי. ישנה לך, מטמא ישנה. היום בבוקר עלית פתאום על זכרוני. עד היום לא נזכרתי בך אפילו פעם אחת. ואפילו בחלומי לא ראיתך עדיין. ודבר זה סימן רע הוא לך. סימן הוא, שלעולם לא אשגה באהבתך, שתחלה מודיעים לי בחלומי, באלהים איני מאמינה, אולם בחלום אני מאמינה מאד. מאד. אולם היש בבוקר עלית פתאום על זכרוני. כשהייתי מתהלכת ברחובות ומבקשת לי

איזה בית לסור אליו, מבקשת ואיני מוצאת. רבים הומינו אותי. כן, כן! אֵל־גא תאמר, שגלמודה אני פה בו'. הלילה וחלילה. בית עולם גדול הוא ו'. הרבה מצבות כבר הצבתי בחוכו. רבים מזמינים אותי אל ביתם ונוגשים בי, ואפילו אתה, שלא נגשת בי עדיין, כלום לא היית שמה עלי, אלו בקרחך במעונך? לא... אני אשה ענותנית ומכירה את ערכי. ובכל־זאת לא שפלתי עדיין ער לידי כך. יודעת אני, שבכל מקום שאני באה שמחים עלי. בכל אופן רבים מתענגים על שיחתי, לפי שמומחית אני לכך. וגם אתה היית שמה עלי. בטוחה אני בדבר זה. וכי לא כך? — מה? מה? —

— מה אענה ומה אומר?... כלומר... נדאי... מה אענה ומה אומר?...

— אתה מגמגם בלשונך, לפי שצנוע אתה יותר מדי ואינך יכול להניד שבחו של אדם בפניו. הנה כשבאתי לקראתך, הכרתי מיד. ששמח אתה על פגישתנו. ראיתי את עיניך הנוצצות והכרתי מיד. הן לא תכחיש בדבר זה. וזכר אחד יש לי. הוא מנהל חשבונות. הוא איננו פרמצבט. חלילה וחלילה, ורק שהוא שוטה קצת. שוטה של המאה העשרים. ואולי אינו שוטה כל־כך. ואולי אפילו משהו טפשות אין בו. מכונת אש של „ספירטוס“ יש לו בחדרו. והוא שותה חלב בכל יום. את העתון של היום הוא קורא תמיד בבוקר של היום השני. הוא התלוי לקנות לו פרה חולבת ולהבטיח אותה באחריות אצל החברה לעסקי אחריות. וכלום מפני זה שוטה הוא? אולי אין זו שטות כלל. קיצור הדבר: שם משפחתו הוא ברודסקי. אולי מפני השם הזה בלבד הוא באמת קצת שוטה. לא מצא לו שם משפחה אחר, חוץ מברודסקי. ראשית, מי שאין לו מיליונים, למה לו השם ברודסקי? וחץ מזה: למה ברר לו דוקא שם משפחה זה? איך שיהיה: עני איננו. יש לו משרה הגונה בבנק. תמיד, כשהוא פוגשני, הוא מאיץ בי: סורינא, גברתי רויטר, למעוני. מכיר הוא אותי זה ימים רבים. ובכל־זה אני מונעת את עצמי מן ההליכה. אָה, אָה, הוא כרוך מאד אחרי. אלמלי היו נותנים לו כל הון העולם בעדי, היה בו לו. הוא גם חברו של המשורר שימקין. הוא שהציגני לפניו. אלמלי הייתי מוציאה הנה מפי, היה נושאני לאשה. למה אני לך? — שואלת אני אותו — ולאיוו תכלית אבקר בחור בחדרו? — הן אשתדאישי ואם לתינוק אני. אף־על־פי שבאמת לא דבר זה מעכב אותי, שלכך הרי יש תקוה. הוא עשיר. כבר צבר הון גדול, ולכשתרצה: מה הוא הדבר המעכבני באמת? המחט והחוט? — אולם לבי אומר לי: סוניטשקה, קבצנית נולדת וקבצנית עתידה את להיות כל ימי חייך. ענין אחר הוא בחור כשמעון. לו יש הן מיוחד. אני איני נוהגת כלל לכסות על רגשותי. בעלי כבר עמד על אצני כראוי. הוא אומר עלי, שהרבה דברים מתגלים ללשוני קודם שמתגלים ללבי. הרוץ מזה הוא הומד עלי, שקל־דעת אני. אני איני מכחישה כלל. אין אחר האמת כלום. אולם בעלת דעה אני, אין מי שיכחיש בזה, ויש לי חוש להכיר בו בני־אדם. כבר עכזתי כראוי על אפיו של שמעון זה. הלא הוא אדם נפלא. אין כמותו. גם בעלי אדם חביב הוא, ואני אוהבת אותו. אולם שמעון זה אדם נפלא הוא. כמעט בכל מכתב, שאני כותבת לבעלי, אני סחה לו על שמעון. חללי לבסוף — כותב הוא לי במכתבו האחרון — לִדְבַר אלי בשמעון זה.

שאם לא כך, סופי לבוא לידי קנאה. אמת, עיניו של שמעון אינן אומרות כלום, אם לעינים הרי אתה עולה עליו, אולם הוא, שמעון... יש בו דבר אחר... הוא מבין את האדם. הן, הוא שותק ומבין. גם פייגין אמרה לי, שאין שום אדם מבין אותה חוץ משמעון וממ...
- ומ...

- ממך? - כך סבור אתה? - טעות היא! אתה מטושטש קצת. כך הם דבריה. ובכן: חוץ משמעון, - משיינר, מן המבקר שיינר. שיינר מבין רק משהו. אזו התודעה לשניאורסון - אומרת היא - היתה סחה לו קצת מלבה. אני הבטחתי לה להציגה לפני המשורר שימקין. פייגין זו אדם נפלא הוא. יש לה מעוף. לי אין מעוף. אני מכירה את ערכה. היא זרה ועמקנית. אני אינני עמקנית. מלבי לפי עובר מסע מהיר, אני מכירה את ערכי, פרצופי, אמנס, מושך עליו קצת את העינים. לפעמים - גם את הלב. מושך לשעה, לרגעים, לימים קצרים, יושב אדם ומשוחח עמי שעה - מיד אני מכירה בפניו, שכבר שבע אותי. לא תמיד. לפעמים. וכשהוא מתרחק ממני, יש שנדמה לי, שהוא מתרחק ממני בצרוף צרור קטן שבידו: זהו לבי הספס. פטפטנית אני, מר שליט. מודה אני, שמדה זו ישנה בי. הן אשה אני. אשה קלת דעת. תשעה קבים אינם שמונה. הלא אני פטפטנית. וכי לא כך, מר שליט? מה? אה?

- קצת...

- בפוך אתה אומר: קצת, ובלבך אתה אומר ודאי: הרבה! - רצונך נדאי להפטר ממני. כן? - אל"נא תחבייש. דבר גם מקצת אמת. לכל הפחות מקצת.

- למה את חשדנית כל-כך?

- לא, לא, סליחה. אני משטה. לא חשדתיך כלל. יודעת אני, שמקשיב אתה על דברי בעונג. הן סוף סוף לא אשה פתיה אני. אלא שפטפטנית אני קצת. ולמה? מפני השעמום. הכל עישה השעמום, מר שליט. הכל. הן הוא אבי כל שטות. אתה אינך יודע לידי מה יכול השעמום להביא את האדם. אני, למשל, מסוגלת לאבד את עצמי לדעת בשל השעמום.

- באמת?

- יודעת אני את הרהורי לבך ברגע זה. אתה אומר בלבך כך: מי שאומר, אינו עושה! - אולם טועה אתה, מר שליט. כלל זה, כמו כל הכללים, צור מוטל בספק גדול. ואני מבטיחך, שאני לא אקיים את הכלל הזה. האמן בדברי. תחיה ותראה.

- כלומר, תמותי ואראה...

- יפה אמרת. רצונך ואשבע לך. רצונך ואדור נדר. רצונך ואכריז על זה בקול רם באזני כל העוברים והשבים. עדיין לא תפסת את טיבה של סוגיה, של הגברת רויטר או של סוניטשקה, כפי שקוראים לי הרמאים והחנפים. יש לי מכר אחד, שקורא לי בשלשה שמות: מרת רויטר, סוגיה וסוניטשקה, הכל לסי הסביבה ומצב הדברים. מפני אנשים כאלו אני יראה קצת. מר שליט, האמן!נא בי מקצת. משהו. לכל הפחות. כל מה שאני מדברת הוא כזב ושקר,

אולם מקצת אמת יש בי, האמנא בי - היא תפסה אותו בידו - קשים החיים בלא אמונה. אתה לא עמדת עדיין על אפיי. אני סובלת מאד על-ידי שני דברים: על-ידי השעמום ועל-ידי השקר. אנא, האמנא בדברי. אין אני סובלת את השקר. הן אנו חיים ונושמים בו, תמיד, בהקיץ ובחלום. ובודדים אנו. תמיד אנו בודדים. לפעמים אנו מתקבצים, בני חבורה אחת, כדי לשקר קצת בצבור, וחוזרים ומתפזרים אחר-כך איש איש לאהלו ולקברו... ואני מבקשת את האמת, רק את האמת. ואת האהבה אני מבקשת. ואולי שני הדברים האלה אינם כלל בעולם. לא היו ולא נבראו. הן בעלי מאמין בי, שצדיקת גמורה אני, שמלאך זך וטהור אני. ועל-פי האמת... ובכל-זה יש, שגם אני מבקשת את האמת ואת האהבה, כי קשים החיים בלעדיהן. ואפילו אלו הייתי נשואה לבעל עשיר, הייתי מחזרת אחרי האמת והאהבה. ואולי אינן כלל בעולם. לפני האמנתי בהן... אולם עכשו... תש כחי... תש כח האמונה... עכשו איני יודעת כלום... איני מבינה כלום... לא כלום... ובאמת איני מבקשת כלל וכלל אהבה. דברי שטות דברתי. אם לאהבה, יש לי את מי לאהוב. יש לי בעל, שאני אוהבת אותו. הוא מסור לי. כל חייו נתונים לי. לא אהבה אני מבקשת. לא. אלא מה אני מבקשת? רע אני מבקשת. גבר רע, את בעלי אני אוהבת בכל נפשי. הן הוא מגן לי. אבי של תיגוקי היקר לי מחיי, של מישקג שלי, בעל העינים האפורות. עיניו הן ממש בעיניך... ולפיכך אני אוהבת כל-כך להציץ בעיניך. מיד, כשהצצתי בהן בפעם הראשונה, סחתי לחנקין עליהן. אולם מבקשת אני להנשא לשני נשואין פיקטיביים. לעשיר בעל אוטומובילים, שימסור בידי את כל טיבו. בו בעצמו אין לי צורך כלל וכלל. אני הייתי חיה לי על-פי דרכי חיים עליונים. אולם חוץ מזה אני מבקשת לי רע, היקר מאהב ומבעל, מאב ומאח. את המשורר שימקין אני מכבדת. הוא אדם ישר. אולם רק כבוד בלבד. לא יותר. זהו מעט מאד. לכתחלה הייתי סבורה, שיעלה בידי להתרועע עם חברך לדירה. הייתי יכולה להתרועע עמו. כך אני חשה. אתך... לא. מה? אה? הן - לא. ואולי הן - לא. חלילה וחלילה. ומה דעתך? מה? אה? -

גם דעתי כדעתך.

— הוא אשר אמרתי. אָח לדעה אתה לי. אָח לדעה יותר מדי. ולפיכך לא נתרועע איש אל אחיו. מכר קרוב אתה לי ולא יותר. רחוק אתה לי מהיות רע. מפניך אני יראה קצת. לא יראה, אלא... כך... אתה לא נשאת עוד פגעי בני-אדם. ולפיכך אני שונאת אותך קצת... כל הדברים האלה רחוקים עדיין ממך. תמים אתה קצת. ולמה אני סחה לך את כל הדברים האלה רחוקים עדיין לפי שתמים אתה. אולם העיקר, שרחוקים אנו איש מאחיו, רחוקים מאד. ואולי היינו יכולים להתרועע קצת איש אל אחיו. רק קצת. לא כמו עם חברך לדירה. אלא... כך. הבט נא, מי זה הולך כנגדנו? -

— אשר וול! -

— הבחור עם הפורטפול. ספו, אין אני סובלת אותו. הוא ציניקן. אף אני הנני צינית במקצת. ודוקא מפני כך אני שונאת אותו. נתחמק-נא. סוניה נתנה את זרועה בזרוע שליט ומשכה אותו לצד שמאל. אולם אָשד

הדביקם. עמר לקראתם שעה קלה פנים אל פנים והציץ בהם מתוך חשד, כאדם שמציץ בפני ווג החשוד על האהבה. אחר־כך אמר:

— האתם מתנים אהבים?...

אחר־כך השתחוה בהכנעה, פשט את נעל ידו הלבנה וברכס בשלום. לום, מר וול — קראה סוניה בעליצות — כבר החגעעתי עליך.

פרק ז

— מהיכן ולהיכן, מרת רויטר? שאל אשר, כשהעמיד על סוניה מבט ממושך ותאוני וחבט לה על שכמה.

סוניה השיבה לאשר הביטה על שכמו גם היא ואמרה בקוקסיות של ילדה:

— אני איני רוצה לגלות, האגלה, אדוני שליט? — וסוניה שלטלה את ידה מסביב לצוארי שליט ותתפסק עליו — לא! אתה אינך מרשה?

— אכן דבר סתר יצוק בכם שניכם! — קרא אשר והציץ חליפות לתוך עיני סוניה ושליט במבט בדקני וסקרני.

— אנחנו כרתנו ברית! — אמרה סוניה ונתנה את זרוע אשר בורועה. — ובכל־זאת — הוסיפה אחרי שתיקה קלה — אם תפזור בי הרבה, אם תפזור בי, אני אגלה לך. קצת אגלה לך.

— אפזור כך, אפזור, אנא, סוניטסקה — דבר בקול של תינוק — אנא, הנה אני פוצר כך, הלא אני אבכה.

— פאזרינא בי עוד קצת — עוד. עוד קצת — אמרה סוניה גם כן בקול של תינוק המתחטא.

— סוניה! סוניטסקה! ראי הנה אני מתתן אליך, כורע אני לפניך. נופל על ברכי. בישחט לפניך. אנא, אנא, בבקשה. אחלי סוניה! סוניטסקה!

כרת רויטר! אנא! — דבר אשר בסגנון משחק על הבימה, השתחוה ורקלם.

— ומה תתן לי בשכר זה? מה? — קראה סוניה.

— מה את מבקשת ממני? מה? נשיקה? — הנני, מצדי אין שום מניעה.

— נשיקה? — אכן דבר גדול הוא! לא מצא ענין יותר חשוב בשבילי. נשיקה? — ענין גדול מאד? — מה בא זה ללמדני? נשיקה? — מי שם עכשיו

לב לקטנות כאלה? לבי נס בכמו אלה. מי נותן עוד כמש בדבר של מה בכך כזה? — קראה בסגנון המשחקים הקרתנאים המחקים את דבורן של הנשים הקרתנאות מבנות ההמון, והסגנון הזה צורם אח אונם של השומעים כפני הזיוף שבו, לפי שהמשחקים באים לחקות אותו ובאמת טבעי סגנון זה בפיהם, מאחרי שהם הם ההמון עצמו.

— ובכל־זה השמיעיני את סודך, סוניה. ואם לא — זכרי, סוניטסקה! — נחמני באחריתך — אשר נמני לה באצבע כמאיים עליה, אחר־כך תפסה פתאום

בידיו ונענע את גופה - השמיעני, סוניה, ובשכר זה... בשכר זה גם אני...

- גם אחת תשמיעני דבר סודי? - שאלה סוניה ובעיניה התלכח שכיב תאוני וסקרני, - באמת? - גם אתה הולך בדרכו, בדרכנו... באמת? - שאלה סוניה ופניה קרנו מתקוה.

- ודאי, נדאי - ענה אשר - הענין הוא פיקנטי מאד. כדאי לך לדעת ספור מעשה זה. תה, חה! - ואשר צחק בקול, כאלו כל הדברים אשר קרו, חזרו וצפו ברגע זה על פני מוחו ומהנים אותו הגאה משונה.
- האם זה הוא מעשה שהיה? באמת? - שאלה מרת רויטר
- היה. ודאי. היה -
- ואתה הוא גבור המעשה?
- אני ולא אחר.

- ובכן: האשמיענו את סודי? - קראה סוניה - האשמיענו, אדוני שליט? - מה דעתך? - סוניה פנתה לשליט וקרצה לו בעין כמחגנבת, כאלו באמת היה ביניהם דבר-סתר, ועכשיו, כשהיא באה לפרסם מקצת ממנו, היא במלכת בשותפה לענין זה.

כך עמדו שני האנשים, סוניה ואשר, והיו מכזבים בדבוריהם, בצחוקם, בתנועות גופם וברמזיהם, ושתפו גם את שליט להם. שליט עמד והיה כנלעג בעיני עצמו. מפני הנימוס ומפני איוה נדנוד של רחמים שבלבו לא מתה כנגד עלילותיה של סוניה והיה מכסה בצחוק קל שבפיו על רגש הגועל שבקרבו.

ובכן מסכים אתה? - קראה סוניה ותפסה לשליט בידו - לא, לא, רואה אני בך, שאין הדבר נוח לך, אתה אומר כן? רק מפני הנימוס. לא, הוא אינו מסכים. הוא קרץ לי בעיניו. ואולם את תחלתו של המאורע אספר לך. הלא אתה מאיץ בי, ואני איני רעת-לב. ומבין שאתה מאיץ בי...
- נדאי, הלא את אינך רעת-לב? - אמר אשר וקרץ בעינו לשליט. אולם שליט עשה את עצמו אינו מרגיש בכל זאת.

- ובכן שמע - קראה סוניה ונתנה ורוע אחת בזרועו של אשר ואת השניה בזרועו של שליט - נלך-נא. אני אספר. ואתה, אדוני שליט, היה לי לעד. מעשה שהיה כך היה: - קמה אני היום בבוקר השכם. אמש בערב אמנם שרתי והייתי עליוה. הן יש שאני עליוה כילדה. בשעה זו אני מטורפת החושים. אה, אה, הזהרו מפני, גברים, כשאני עליוה. הזהרו והזהרו. בשעה זו אני מסוכנת. אני מרקדת, אני מקפצת, אני משתגעת. יהירה אני יוצאת במחולות. את צלם החייטים שלי אני מלבישה פרק ואומרת עליו: זה גבר, קולירי שלי, ושנינו יוצאים במחולות, וכך עשיתי אמש בערב, אולם כלילה היחה שנתי מטורפה. וגם חלומות בלהות ראיתי. את מישקה שלי ראיתי כל הלילה בחלומי. הוא עדיין פעוט. ממש עולל, הלא הוא, כבן שבע שנים, כן, שבע. כפי שרואים אתם, אשה וקנה אני. אמת, איני וקנה כל-כך. כשנשאתי, לסאשה שלי לא מלאו לי עדיין שמונה-עשרה שנה, נחפזתי יותר מדי להנשא לאיש, פניזה

אני מסבעי ובהוללה ועושה לפעמים מעשי שטות. והראיה: הנשואים שלי. אבל מישנקה שלי, תינוק טהור זה, מה חטא? מה? תינוקי, יקירי ממשושי תיי. הן ענין אחר אין לי בעולם. כי מה אתם כולכם, כל הגברים, בשבילי? — קלפת השום. סאשה שלי זהו ענין אחר. הן בעלי הוא. הלא נתחייבתי. אני מכבדת אותו. אמת, הוא אדם המעלה. מעטים כמותו. בעל כבעלי אינו שכיה. הברותי היו תמיד מקנטרות אותי ואומרות: למה נתקשרת אשה זו כל כך בבעלה והיא כרוכה אחריו כמו אחרי אוהב? — אני משיבה: טבעי הוא בכך. איני אוהבת את חצאי הדברים. בשאני מוסרת את נפשי, אני מוסרתה כולה בלי שיור. וכך אני בנוגע לאחווה ורעות. ולא כל שכן שנתקשרתי עם בעלי כולי אחרי שבא מישנקה שלי לעולם. אחר-כך נתגלגלו הדברים באופן אחר קצת, ואנחנו היינו כוכרחים להפרד זה מזה לתקופה קצרה. לבי כבר גם בפרידה זו שנפרדתי מבעלי, ואולם מישנקה שלי, תינוק טהור זה, מה חטא? הלא זהו תינוק נפלא, חכם מחוכם. יודעת אני: כל אם מקלסת את תינוקה ורואה בו עולם כולו, אני איני שייכת לסוג זה של אמהות. אדרבה, עיני פקוחות. הנה, למשל, בעלי אינו פקח ביותר. למה אכסה? — טוב-לב הוא, יפה-תואר הוא, אולם חכם ביותר איננו. מה שאין כן מישנקה שלי. הוא חכם מחוכם ומראהו כמלאך אלהים. לא כל התינוקות שוים. הכל מודים שהוא יוצא מן הכלל. הכל מתברכים בו. ולפיכך הוא מתרד על-פי-ידוב את שנתו. וגם בלידה הנה לא נתן לי מנוחה. אני רואה אותו תמיד ערום כבשעה שהייתי רוחצת אותו באמבטי וידיו ורגליו מפרפרות. והיום קמתי משנתי והסתכלתי בעד החלון והנה סתו. בית עולם. התלבשתי בבהלה. יצאתי לרחוב. אני מסתכלת בשעון העירוני: השמינית. ולחזור לביתי, אל החוט והמחט, אין לי שום חשוקה. גועל. מתהלכת אני ברחובות אנה ואנה יחידה, כאלו שתייתי כל הליכה לשכרת. גברים רבים הביטו אחרי. ואני מהרהרת בלבי: אלו נודמן לקראתי אחד מחבריני הקצונים: למשל, אתה, מר וול או מר שליט, הלא הייתי מאושרה. אוהו בו ולא ארפנו. ועד שאני מדברת כך בלבי והנה הבחור שליט לקראתי. הוא גם כן שט כמוני ונראה כמדודל בעולם. ואולי, אומרת אני בלבי, חולה אהבה הוא. הוא רץ, רץ, ואני רצה אחריו, מדביקה אותו ובכל פעם אני נרתעת לאחור. הוא אינו מרגיש בי כלל. נראה, אומרת אני, מה יאה בסופנו. הוא רץ ואני רצה, הוא רץ — ואני אחריו. עוברים ושבים רבים כבר הרגישו בנו. חוכא ואטלולא. כזה הוא הבחור שליט. מבולבל קצת. כמוני. הרבה יותר ממני, אם אהיה רודפת אחריו כך, אמרתי לבסוף בלבי, הן סופי שיגלגלני לבור שחת, לגיא בן הנום או שירידיני להיך הוויסלה ויטביעניי במימיה. לא. הגיעה השעה להעמידו — החלטתי בלבי — וכך היה. סטופ! עמוד, מר שליט! — קוראת אני אחריו בקול. הוא החזיר אלי את סניו המבוהלים. לו הסתכלת בשעה זו בפניו. הם היו נלעגים כל-כך. דומה היה כאלו נתסס בדבר עברה. הוא מסתכל בי כאלו אינו מכיר בי. אני מצחקת אליו בקול, והוא עומד נבוך ועיניו תועות לצדדים. בחיי! — אמרתי בלבי — הוא ודאי חולה אהבה. ואולי דבק דוקא בי לאהוב אותי. ופגישתנו מטעם זה לא היתה לו לרצון. ואחר-כך. ואחר-כך... אני דולגת על ענינים

רבים, איני רוצה לבייש אותו. ראה, איך פניו מצהיבים. הם מתאדמים, הסתכלו-
 נא בו. אני אגלה לך רק דבר זה, הוא הניח פתאום את זרועו בזרועי הן
 דרכו אינה כך. הלא הוא פרוש מן הנשים, ועד שאנו מתהלכים אילך ואילך
 והנה כף ידי בין שפתינו... הוא נשק את כף ידי. נשק. נשק. חה, חה. הוא
 היה נלעג כל כך בשעה זו... כל-כך... כתינוק. ואף גם היה כתינוק...
 כמישנקה שלי... הוא אינו רגיל כלל, כנראה, אה, בדברים אלו. תם הוא עדיין.
 את, אומר הוא, הראשונה, היחידה... איני יודע מה זה היה לי - אמר אלי -
 אולם... אולם... - ובין כך וכך ידי נתגלגלה שוב אל בין שפתי. חה,
 חה... ואחר-כך נשבע לי... נשבע לי... ראה, הנה פניו מתכרכמים מבושה...
 תם הוא... ועל-כן אני אוהבת אותו... כעץ קטן ממני אני אוהבת אותו...
 אולם מה נלעגים היו פניו בשעה זו... לו ראית את פניו בשעה זו...
 חה, חה...

סוניה ואשר צחקו בקול רם. שליט עמד נבוך ופניו היו באמת מאדמים
 ומלבינים חליפות והוא לא ידע אם לירוק בפני הכובנית המחוצפה
 הזאת או ישתף את צחוקו אליהם, כדי שלא יהיה נלעג בפניהם. לא ידע -
 וצחק גם הוא. קולות צחוק שלשתם התגלגלו בחלל האויר. ברגע זה נעשתה
 עמידה זו ברחוב נמאסה מאד על שליט. בקש לברוח וכבש את תשוקתו זו,
 ולכן שמה מאד בראותו מרחוק את נתן הולך וקרוב גם הוא.
 - הנה נתן! - קרא שליט בשמחה והתעורר לרוץ לקראת הבא.
 - איי, הברחן הזה. קצתי בו!... אמר אשר ומשך את שליט ואת סוניה
 הצדה. ביניהם נגש נתן אליהם, ברח את כולם בשלום בדעה רחבה
 ובדוחה וקרא:

- היודעים אתם, רבותי, במי פגשתי לם. * * * קלה? -

- במי? - שאלה סוניה.

- בשימקין.

- במשורר שימקין? - קראה סוניה בעליצות, ובעיניה התלפק השביב
 התאוני והסקרני - מה טוב, כבר התגעגעתי עליו. רבותי, גרוץ-נא אחרי
 ונדביקנו. איפה עובתו?
 - ברחוב המלכים.

- רבותי, בואי-נא כולכם! - קראה סוניה ותפסה ביד שליט והניחה
 את זרועה סביב לצוארי אשר, וגם לנתן חבטה בידה על שכמו - אני אציג את
 כולכם לפני.

- וגם המבקר שייגר עמו! - הוסיף נתן - שניהם עומדים אצל שער
 אהת החצרות. כנראה, שקועים הם בשיחה חשובה. בטוח אני שלא זזו עוד
 משם.

- ואני איני מכירה עוד את המבקר שייגר. אומרים, שאדם מעיין
 הוא. הוא פסימיסטן - אמרה סוניה וסטרה לשליט על חטמו.
 - ואני מכיר את המבקר שייגר היטב - אמר נתן - מכרים קרובים
 אנחנו. ידידים נאמנים. פעם אחת ישבנו כל הערב בביתו של אחד מירידינו
 ושוחחנו כירידים נאמנים,

— רבותי, אני נפטר מכאן — אמר שליט.
 — מר שליט, אנחנו לא נתן לך להפטר ממנו. לא נתן. וכי לא כך,
 רבותי? — קרא נתן ותפס לשליט בידו.
 — הארון שליט כבר קץ כחברתנו! — אמר אשר כמהתל.

— האמנם? — קראה סוניה ואת המלה בטאה באותה ההטעמה
 השגורה תמיד בפי פייגין. גם החיוך שבזויות שפתיה רמה ברגע הזה לחיובא
 של פייגין, כשהיא שומעת דבר שאינו דצוי לה, לבו של שליט רטט למשמע
 המלה הזאת. הוא נגרר אחריהם מחריש ומדוכדך, מאוין קול דברים, אולם לא
 הבחין בפירושם של הדברים. הנה סוניה זו, בריה משונה היא — הגה בו לבו,
 וכמעט שלא השמיע את הדברים האלה בקול — בריה משונה היא. היא מדברת
 שקר מתוך תמימות. מהי, סוניה זו? מה סיבה? — שני שמות-תואר היו
 באכזים זה עם זה במותו, כשהיה בא לברר לעצמו את מהותה של אשה זו.
 שני שמות המתנגדים זה לזה מן הקצה אל הקצה. האחד כלול במלה היותר
 נאה שבשפת האדם, והשני — במלה היותר מנוולת. תמימות קדושה יש בה
 אר... מתירא היה להגות אפילו במוחו את המלה השניה.

בשעה זו הניעו עד רחוב המלכים. אצל חצרו של אחד הכתים עמד
 שימקין יחידי.

— אדוני שימקין? — קראה סוניה, בחרדה לקראתו, בשעה שבני לזיתה
 נשאו עדיין בריחוק מקים.

שימקין הסתכל בה שעה קלה בתמוה.

— מה שמה של הגברת? — שאל.

— הלא אני... אני... לא, לא אני... להכעיסו — לא אני.

— הגברת רויטר! וכי לא כך? — אמר שימקין כאדם שעלה בידו
 לדלות מזכרונו שם נשכח — שלום, גברת רויטר!

— אכן משורר אתה! — אמרה סוניה — לכן מרחף אתה בעולמות
 העליונים ואינך משגיח כלל בדרי מטה, בנו הבריות הקטנות הטעונוח חמלה ... ובכל
 זאת, אדוני המשורר, נכונה אני להציג לפניך גם את חברי הקבצנים, אחי,
 איפה אתם? — החכרים נגשו אל המשורר — הרי מר וול, בחור מנגן.
 — וגם שוטה? — שאל שימקין.

אשר זקף את קומתו ונתן לעצמו פנים חשובים, כנכו לקרוא את האיש
 הזה למלחמת-יבנים ולהכריעו תחתיו, ואחר-כך חייך מתוך בת-צחוק של
 חנופה ואמר:

— וזהו הבחור נתן!

— וזהו מר שליט — אמרה סוניה ורמזה באצבעה לשליט לגשת, מאחרי
 שהוא היה עומד עדיין מרחוק ומסתכל בחלון החנות הסמוכה.

— מי הם היהודים הללו? שאל שימקין.

— הם קבצנים! — השיבה סוניה.

— אם כך, למה הם לוי? — שאל שימקין.

— לא כולם קבצנים אמר אשר.

— הרי למשל מר... מר יהודי זה — אמר שימקין והורה באצבעו על נתן, שהיה מלובש מעיל ממורט וחדל-גון.

— ולמה מר שימקין עומד פה? ויחיד? — שאל אשר בכונה מסותרה לעצמו, לפי שעינו החדה הבחינה מיד בשימקין, שדבר עמירתו פה הוא לו למורת רוחו.

— אני עומד ומחכה למנוול אחד: לשיינר,

— למבקר שיינר? — שאלה סוניה.

— כן. לאידיוט זה.

— ואיפה הוא? — שאל אשר.

— הוא סר אל הבית הזה לשעה קלה. מנוול שכזה

— ודאי כבר עברה שעה מרובה משעה שעזב את אדוני יחיד? — שאל אשר.

— ומה מלאכתו של האדון הזה, מר יהודי זה? — שאל שימקין והורה באצבעו על נתן.

— מורה עברי אני! — קרא נתן כמתגאה.

— ובכן אינו עשיר כרוטשילד? — אמר שימקין.

— ואדוני יקרא עבדית? — שאל שימקין פתאם את שליט — מי מכס, רבותי, קרא את שירי, תכלית? מי מכס, רבותי, אוהב ממתקים? — הראתה הגברת רוטר את הנשר, הטס, טס מעל לגבעות והרים, גאיות ועמקים, וצונח פתאום לארץ? — ומחירה של ליטרה ענבים כמה היא עכשיו? —

— רצונו של אדוני בענבים? — אמר נתן — הנה עברתי זה עתה על-יד חנות של פירות. הנה... מיד... אני אביא — נתן התהמק וירץ.

— ובמה עוסק עכשיו אדוני? שאל אשר את המשורר.

— פואימה גדולה אני כותב! — אמר שימקין. הענבים אשר הבטיתו לו המתיקו קצת את הרוגו שהיה רובץ על פניו.

— פואימה? — שאלה סוניה ביראת-הרוממות — היש לי רשות לשאול לשמה? —

— האשה! — אמר שימקין — זו היא פואימה בפרוזה.

— ושניאורסון כבר קרא אותה? — שאל אשר.

— קרא! — ענה שימקין קצרות.

— ומה דעתו? — שאלה סוניה.

— הוא... בטלה...

— באמת? — קראה סוניה בתמיהה גדולה — לא. רק משטה אתה בנו!

— כן, משטה אני — אמר שימקין.

— ומה באמת דעתו של שניאורסון?

— הלא כבר השמעתי! — ענה שוב בגאווה.

— ואולם על-פי האמת? שאלה סוניה שוב בתחנונים.

— אם לאמת... אם לאמת... רואה אני כי רצונה של גברתי בכל

איפן שהוא להליבין פני ברבים.

- בישן שכמותך? - הגדנא לנו את האמת. שניאורסון וראי הלל את הפואמה, הוא וראי בא לידי התפעלות. אנא הגד, הגד לנו מלה במלה.
- מלה במלה? - דבר זה איאפשר.
- מדוע?
- לפי... לפי שלא אבר כלום, מרת רויטר.
- אהה משטה בנו, הוא אבר ואבר... בבקשה, הנורנא על דבריו מלה במלה.
- הלא כבר הגדת: דבר זה איאפשר.
- מדוע?
- לפי שאין למסור את הדברים מלה מלה אלא נשיקה בנשיקה.
- הוא נסקן? - סאלה טוניה בהתלהבות. הירד! - הכשורר הגדול שניאורסון נכק את המסורר הגדול שימקין. על כצחו נסקו? -
- על כצחי - אמר שימקין ופניו היו שלויים ולא הביעו התעוררות כל שהיא, כאלו היו הדברים מיוחסים לאחד.
- הייד, רבותי! - אכן צדקת, אדוני שימקין! דבר זה לא נתן להמסר. לא נתן. ואולי נתן. אולי... אולי... אלו היה מר שימקין כאיץ בי הרבה... הנה מר שליט זה לא האיץ בי, לפי שחכם הוא, ולא שאל תחלה... לא נטר רשות... תהיה... מר וול הוא עדי...
- ברגע זה יצא שיינר מהוך הצרו של הבית. גם נתן שב ותכריך גדול של ענבים בידו.
- כמה ליטראות של ענבים קנית, נתן? - שאל אשר וצחק בצחוק גדול.
- לא הרבה. חמס ליטראות: כנגד חמשה בניאדם - ענה נתן.
- נתן הושיט את התכריך לשימקין, אולם שימקין הציץ לתוכו, העה את פניו, מסך את ידו ואמר:
- רק מורה עברי מסוגל לקנות באושים כאלה!
- הנה מר שיינר! - קראה פתאום.
- האדון שיינר יודע את החברה הזאת? - שאל המסורר את הכבקר.
- מי הם בניאדם אלו? - שאל שיינר כלאחר יד.
- זו היא הגברת... רויטר, כמדומני, וזה הוא...
- זה הוא מר וול? - אמר נתן - וזה פסח שליט, ואני נתן. נתן ולא יותר. הארון שיינר כבר ראה את פני.
- איסזה - שאל שיינר בזלזול.
- פה בבית הזה - אמר נתן - בביתה של הגברת צייזמן.
- כלום לא הכרת את האדם הזה על-פי חמטז - אמר שימקין - חוטם זה... כבר ראה מי מכס יהודי בע" חוטם כזה? - הוסיף וצחק בקול.
- אולם שיינר, שהתנהג עם שימקין דרך שררה, לא צחק.
- פרצופו של צעיר זה דוקא ידוע לי - אמר שיינר ורמז באצבעו ישליט, שיגש אליו.

שליט נגש.

— הלא אתה זה אשר סרת לפני ימים אחדים אל בית-המערכת שלנו עם כתיבך משונה.

— סרתי— השיב שליט.

— הלא דיקדנטך אתה— אם איני טועה— ומרעיש עולמות— שלום, רבותי! ואתה הולך עמי?— פנה שיינר לשימקין דרך זלזול— אם אליהם אחת נלוה?

— אני הולך עם מר שיינר!— אמר שימקין בהכנעה.

המשורר והמבקר התפטרו מבני-החבורה בברכה משהפנתה שליט פנה ללכת גם הוא ונתן נלוה אליו.

— ואולם את הענבים הנח לנו!— קרא אשר וחטף את התכריך מיד נתן.

— סוררונא לחדרי לפעמים— קראה סוניה אחרי שליט ונתן— רחוב העירוניים. הבית: מאה ותשעה-עשר, חדר קטן, מכונה, חוט ומחט, קרן זוית. שם אני... סוררונא, רבותי...

פרק ח

כניי-החבורה נפלגו לשלש פלוגות: שיינר הלך עם שימקין, נתן עם שליט וסוניה עם אשר. כל פלוגה פנתה לה לצד אחר.

סוניה טפפה שלובת זרוע עם אשר, ופניה היו, כאלו יצאה לטייל בלוחית של בחירה כאחד מן הימים הראשונים של שבעת ימי המשטה. היתה נפטפטת בלי הרף.

— יסלח נא לה האדון וול למדה מגונה זו, שיש בה, ואולי אין זו מדה מגונה כלל, כי הן שכחה היא אצל כל בנות חוה, ואפילו אצלכם, בני המין היפה, כלומר, אצלכם הגברים. פטפוט זה יפה הוא לנשמה, ואפילו לגוף, כי בא הוא תמיד במקום המעשה. אם אין אנו עושים כלום, נפטט, לכל הפחות. כי כלום חיינו קרוים חיים? הן אנו נובלים, נובלים, אנו מתכוזים וניצטמצמים. הוי, חיים!— קראה סוניה פתאום בהתלהבות.

וכאן התחילה שוב לפטפט על דברים וענינים, שהיו ושלא היו בעולם, ועל בני-אדם, שבאה עמם במגע ובמשא ושלא באה. היא בלבלבה כאחד מעשים שאירעו ומעשים שלא ראתה אותם אלא בהלומה או בחזון.— מישנקה שלה, התינוק הסחור, הרך הזה עם עיניו האפורות והמתרוצצות; בעלת סאטה, ששמו יצא תמיד מפיה מתוך גניחה; המשורר שימקין מי שעתיד להיות מפורסם בכל העולם; המבקר שיינר, נתן, המורה העברי, המורה בבית-הספר אקים טריפאנוביץ, שהיה נוהג לטפח לה בכף ידו על גבי מצחה, והיא אז ילדה עדיין, שאינה מבחינה בין טוב לרע; בן-לוא ארעי, שאירע לה במרכבת-הברזל בין חלם ובין לובלין ונשק בחשכת הלילה את ירכה; הוא אשר, הג'נטלמן, ופסח שליט. מה הוא פסח שליט? מה טיבו? בן-אדם משונה הוא! וכי לא כך?— וחברו

לדירה, העיקר, חברו לדירה, זה השתקן המצוי, שיש בו כח שרירים והוא אתליט גמור, אלמלא היתה אשה נשואה, היתה נכנסת עמו תיכף ומיד לחופה – כל האנשים האלה יחדו יצאו מפיה בלולים ומטורפים, כאלו היו כל הגופים האלה, הרחוקים זה מזה במקום ובזמן, גוף ענקי ומוצק אחד, שאמנם הרבה ראשים לו, אלא שנשמה אחת מחיה אותו. הנה המשורר שימקין: כלום אין עתיד מוהיר נשקף לו? הן משורר גדול הוא. הכל מקלסים אותו. כשאפגוש אותו בפעם שניה, אפצור בו, שיקחני לו לאשה. הן עתיד מוהיר נשקף לאדם זה! – ומה דעתו של מר וולף – מה? מה? –

– דעתי... דעתי – השיב וולף – ודאי – סופו שיקח לו אלמנה זקנה ועשירה עם נדוניא מרוכה.

– גם נתן ספר לי פעם אחת מעין זה – הוסיפה סוניה.

– אָה, נתן זה – הפסיק אותה אשר וצבט לה בקיבורחה – הן הוא

סנן שמש בבית נכנסת של עירה קטנה!

– ליצן שכמותך! – ומה טיבו של כחור גאה זה שליט?

– הוא מין כוחילנא, מין עוף הרוצה לדלות במקורו את מי היים – ענה

אשר וחזר וצבט לסוניה בקיבורחה.

מנוול שכמותך! – קראה סוניה וסטרה לאשר על גבי ידו – שמע

נא, מנוול, נוכרתי מעשה שאירע לי היום בבוקר, היום גוסעת אני במרכבת-

הסרס. בבוקר היה הדבר. המרכבה ריקה. ישבתי בה. מה לי במרכבה ומה לי

מחוץ לה? – אני מסתכלת כה וכה. בינתיים עולה בן-אדם אחד. הצצתי בפניו.

לא מצא הן כעיני, אני לא הייתי שוגה באהבה לאדם זה. ראשית, הוא גלוח

זקן, ואני אוהבת דוקא בעלי-זקן. כי מה גבר אם אין לו זקן? מר וולף, שמענא

בקולי וגדל זקן, אפשר שאוהב אותך. אפשר. אף-על-פי שלבי אינו פנוי כלל

וכלל. אולם קרן ויית אחת... אלו הייתי מפססשת יפה יפה, הייתי מוצאת

כשכילך עוד קרן זוית מצומצמת אחת. העיקר: גדל זקן. ובן-אדם זה גלוח

הוא. ובכן מה לי וולף? – אולם הוא יושב ונועץ בי עיניו. מנוול שכמותו

יושב ואינו גורע עין ממני. מנוול שכמותו! אף אני הצצתי בפניו. מנוול

שכמותו! – אנו יחידים. ספסל כנגד ספסל. והוא אינו גורע עין ממני. גם

אני מציצה בפניו ואיני פוסקת. מנוול שכמותו! – עמד וחייך לי בפני. מנוול

שכמותו! אף אני חייכתי לו בפניו. מנוול שכמותו! כשירדתי, ירד גם הוא

אחרי ונתן לי פרח. נטלתי את הפרח וברחתי ממנו. מנוול שכמותו! הוא הלך

אחרי, אלא שאני לא החזרתי אפילו את ראשי לאחורי תוך מפעם אחת.

מנוול שכמותו!

– ואיפה הוא הפרח? – שאל אשר והעמיד עליה מבט תאוני

– בחדרי – ענתה סוניה – וגם אתה מנוול!

– ואיפה הוא הנודר?

– בבית מאה ותשעה-עשר.

– ואיפה הוא הכית הזה?

– ברחוב העידונים.

— אָה, אָה — אמר — אשר — בחדר שבבית מאה ותשעה-עשר ברחוב
העירונים שם הפרח...

— מגוול שכמותך — קראה סוניה וטרה לו על גבי ידו — ובכל-זאת
אני נפסרת ממך מיד. ודאי רצונך לסור אלי ולבקרני בחדרי. אולם לא בשעה
זו. ולא היום. וגם היום בערב לא תסור אלי. כי אני עסוקה. כיום אחר. שלום
אשר נפטר ממנה, כשצבט לה בקיבורתה, וסוניה דחתה אותו מפניה בכה.
בשעה זו נפטר גם שיינר משימקין.

— להיכן? — שאל שיינר ותקע את כפו לשימקין.
— אל הוקן! — השיב שימקין, שהכין את עצמו ללכת לשניאורסון.
— אל המטרף? — הלא הוא שקוע בעולמות העליונים.
— הוא כבר הקריא לפניך את הפרקים הראשונים? —

— מאה פעמים ואחת.
— אף לי הקריא.
— ומי היא בתולה זו שבאה בלוייהם של שלשת הבחורים? —
— לא בתולה היא, אלא...
— נשואה? —

— כן.
— אם כך לא כל שכן... ומה שמה? —

— מאדם רויטר,
— ומה ששייך לענין...
— מה שייך?...
— המזנו? —

— נעלה.
— נדיבת לב? —
— ודאי...
— סברא היא?...
— חלילה.

— ובכן: בפירושי —
— בלי שום ספק.
— מעשה שהיה? —

— וכי סלקא אדעתך שלא?...
— ובכן יש לסמוך?... קרא שיינר וחבט לשימקין על שכמו וצחק
בצחוקו של זקן מנאף.

— עלי ועל צוארי, מר שיינרו — קרא שימקין — אגב... מה שמה של
האשה הדרה בבית הזה? —

— הגברת אִייזמן... העוסק אתה עכשיו באיזה מעשה יצירה?
— כן — השיב שימקין בקול של ענוה — ומה טיבה של...?
— במעשה יצירה חשוב
— פואימה.

-- מה שמה של הסואימה? --
 - מלכת שבא. ושמה של הגברת הוא צ'יז...
 - לא. שפירא. מה אמרת? מאדאם רויטר...
 - מאדאם רויטר.
 - עה, אה!
 - ומה טיבה של הגברת אייז. שפירא?
 - כך.
 - והפּרציף? -
 - אשה המחזרת אחרי בחורים ומעמידה פנים, כאלו אינה אוהבת את בעלה, אבל ערפי האמת היא כרוכה אחריו ככלבה...
 - בכל־זאת כדאי היה להתודע אליה... חליפין - אמר שימקין בקול טל תקיף: אני לך - מאדאם רויטר, ואתה לי... הגברת שפירא...
 - לא. צ'יזמן.
 - ובכן יציגני מר שינר לפניה?
 - כן. כן.
 - ואימתי? היום? - כן, היום.
 - ברביעת... בחמישית. כן, ברביעית! - הוסיף שינר בלחש.
 - ובאיזה מקום?
 - ברחוב המלכים בקרן פריחודניה. אחר־כך אוליכך אל הגברת צ'יזמן.
 - ואחר כך...
 - טוב. שלום!

ובשעה זו היו שליט ונתן, שחבילה עבה היתה נתונה בידו מתהלכים ברחוב המלכים בקרבת הגן הסכסוני ושליט היה מתחנן לנתן, שיסביר לו את טיבה של נשמה זו, השוכנת בתוך הגוף הארוך הזה, הנקרא סוגיה. יסביר־נא לו את הפירוש של פרצוף זה. היש לב אדם לסוגיה זו אם לא? האם כל דבריה הם כזבים או שמא להיפך? היש בה נשמה או אין בה? - ואולי יש בה נשמה יתירה? כולה היא תרמית או שמא אדרבא... זיק של יוטר יש בה, ודאי יש בה, וכי לא כך, נתן? - וכלום אפשר לחיות בעולם, כשעל ירך, בצדך, שכס בשכס, מתהלכת בריה כמותך, שנבראה בצלמך, בעלת רמיח אברים ושס"ה גידים כמותך... הכל יש בה ממה שיש בך. אלא שאתה מפסק בעצם העיקר... בעצם העיקר... והן בריה זו אינה, לכאורה, אלא עלמה טפשית סתם, מן השכיחות... עלמה סתם... ומכל מקום... ומכל מקום אפשר מאד, שעלמה טפשית זו מתעללת בך, שהיא מאחות את עיניך, שהיא פורשת רשת לרגליך, שהיא מלגלת עליך בלבה דוקא בשעה זו עצמה, שעיניה התמיכות והחולמות נעוצות בך, כאלו אתה המעין והיא הצפור השוברת בו את צמאונה, ודוקא בשעה זו עצמה, שפניה מאדימים ומלבינים בהוכירה את שמך, ודוקא בשעה זו עצמה, שהיא אשה בוגרת, שכבר ראתה הרבה בחיים, והיא מדברת אליך על היושר ועל האמת ועל האהבה ועל יסורי נפשה... ואולי אין בה אפילו ניצוץ מכל הדברים האלה, שאתה מיחס לה, ואינה משמיעה לך אלא את תורתה,

שלמדה מתוך הכריסטומטיה ומפי יאקים טרופימוביץ המורה, שהיה סוטר בכף ידו על מצחה בילדותה. ואולי אין היא משמיעה לך רק את התורה, שלחש על אונה הסטודנט בערביי־קייץ בשדרות־האנחות... ואולי היא משמיעה לך רק את התורה, שלחש על אונה סימא הגימנויסטן, כשהיו, הוא והיא, חברים של האגודה לחינוך חוזר לתלמידים... ואולי היא משמיעה לך רק את התורה, שקנתה מפייהם של אנאטול קאמיונסקי, וורביצקאיה ואחרים... ואתה עומד ופוער את פיך ובוֹלֵעַ כֵּף דבור ודבור היוצא מפייה ומלהיב לְקַרְאָתָה את עיניך ומאיר לנגדה את פניך... והיא... מדברת כובים... ובכן עומד וקבל על עצמך, שאתה גולם, אידיוט גטור, מטומטם הדעת והלב, שכבר אבד לך חוש הברור וההבנה, שנתן לאדם להבחין בו בין אויביו ואוהביו. ולמה אתה מתפאר בחוש הפסיכולוגי שלך, שכל אחד מאתנו מתפאר בו? ואם יבוא אחר ויפקפק בחוש הזה, הן נכונים אנו תמיד להתנפל עליו, כאלו בא לגזול ממנו את כלי־החייון שלנו או לחתור חתירה תחת היסוד והשורש של מהותנו. והן בריה זו מהלכת על ירך, יושבת בצדך, מווגת את כוסך ובוששת את הכוס בכף ומוציאה בעל כרחך את הפמירוסה מפיך, לפי שהטבק מוזק לריאתך... והן בריה זו נקראת על שמך ומדברת בשם „אנחנו” וכבודה ככבודך ושניכם אורגים ביחד את ארג הדורות... טפו! טפו! יכול אדם להחנק... ירוקנא, ירוקנא, נתן! הבה, נתן, ונירק שנינו יריקה אחת גדולה ועבה... ואולי, נתן, דוקא בעלי הנפש היפה הם נוחים לטעות ולהאחו ברשת, אין עינם מבחינה באותה הזוהמה אשר בלב הבריה השכנה, המתהלכת על ידם ושרויה במחיצתם, לפי, שאין עינו של האדם הנתון בחדר מואר מבחינה בדברים שבחדר האפל שכנגדו. האם לא כן, נתן? – מה? – ואם לבה של עלמה טפשית סתם תתום לפנינו, איך נעזו לקרוא מעל הספר הגדול של ההויה? – איך נעזו? – ובכן מה אנו, נתן? – מה אנו – למה אני מפרפרים פה, בין תכלת השמים ובין הדשאים והעשבים ושורצים ורומשים? – והעיקר שטימן־שאלה זה, שאנו מעמידים בצדה של בריה שניה שכנתנו, הן סוף כל סוף תחלתו נעוצה בנו, כי מה אנו בעצמנו? – אנו, המציבים סימנים, הבוחנים ובודקים באחרים, אנו מה אנו? – מה הם הדברים היוצאים ברגע זה מפי? ולשם מה אני מדבֵּר את דברי? – ומה הוא הכאב הצובט את הלב? – שמה יסודו ממין אחר, אחר לגמרי? – שמה גם בי, גם בנו אלפי מומות מסולפות, והשקר הגדול ניבע מקרבנו. הגה אני מבכה את אבדן היושר והאמת, ואני בעצמי הארהי־שקן. כי לא את כאב העולם אני כואב ואין אני קושר מספד על הסתלקותו של היושר מן העולם. את כאבי הקטן אני כואב, את כאב בשרי, כאב תאוה הקטנה, שהוצבו לה גדדים... ואני מתלכש בטלית קרועה, כאלו אני מתאבל וקורע קריעה על ברימינן חשוב, שאבד מן העולם... ועד שאני עומד וחוקר לטיבה של סוניה, של האשה־מרת סוניה שברחוב העירוני, מוטב שאשאל את פיך, נתן, אני מה אני? – מה בי אמת ומה בי תרמית? מה בי גברת רויטר ואשר ויל ודרבקין, ומה בי חנקין ו... מרת פייגין... מה בי תולעת ומה בי צפור כנף?... מתי אני כואב את כאב העולם ומתי אני שולח את העולם כולו לאבדון? תתמוטטנה נא כל אשיותיו, ימוגר וינופץ ויתפורר

לרסיסים, ובלבד שאבנה אני על משואותיו את אשרי הקטן, את ביתי, את מסתי, את כוס התה ואח ספר-השירים החביב עלי. נתן, למה אתה שותק? – הן לך גלויים רזי עולם ואתה שותק. נתן, נתן, גלה נא לי את סיבי. כאר גא לי אותי, הסביר נא אותי לי לעצמי – ואולי מוטב שנאחו באשיות הארץ וכמוסדות הרקיע וגנפצם ונפילם עלינו...

כך דבר שליט בלב נרגש לא לנתן, כי אם לפייגין, למרת פייגין, שהיתה בודאי מקסיבה לדבריו. ולמה זה צחקה המרשעת בהחול מרז... אותה המרשעת, שהיא משאלת-לבו וממנה יצא הקצף על כל ההויה? –

נתן שמע את דברי שליט בפנים נוחים ושלוים, כאלו שמע איזה ספור מעשה, שכבר דא בו. שליט ראה פתאום את כל הגיחוך שבמעמד זה ונשתתק. טהר ותקע את כפו לנתן ובקש להתחמק ממנו, ואגב ראה את עצמו עומד על סער ביתו וכבר היה מתגעגע על הברידות. אולם נתן נספל אליו ואמר.

– הרשני נא, חביבי, לסור אל חדרך לשעה קלה. הגה החבילה הנאת... של ספרים היא. כל כתבי איבסן. בשביל פייגין הכינותי חבילה זו. רוצה אני להניחה לפי שעה בחדרך. אני בהול לשעורי, ובחזירתי אקבל את החבילה ואביאנה לפייגין.

– תן לי את החבילה – אמר שליט בשמחה של תקוה – אני זכניסנה לחדרי. רצונך, אמסרנה למרת פייגין...

– טוב, טוב – ענה נתן, אך תיכף ומיד חזר מדבריו וקרא: – לא. אין הדבר כדאי. הא לך את החבילה, אך אתה אל-גא תמסרנה ליד פייגין. אני בעצמי אמסרנה. וחוז מזה... חוז מזה עלי לסור מיד לחדרך, לפי שדבר לי אליך. רצוני לספר לך דבר... מה ברחוב אי-אפשר... חלילה. אסור... גסור אל החדר...

– בבקשה! – אמר שליט, כי חכה לשמוע מפיו דבר על-אודות פייגין. אולם כשסרו אל החדר, ישבו שניהם שעה מרובה והיו מחרישים.

– מה סיבו של הרבר? – שאל שליט בסוף בהלצה – שעור חדש?

– כן – השיב נתן – ודאי, אולם לא. לא זה העיקר. העיקר, טר שליט – התלהב נתן וגמגם בלשונו – פרח מצאתי. פרח חי. יפה ונהדר. הוי אל אלהים חיים! רעה אחותני, אסרת: אשתגע, אכנע, אכך, אשאג ואשוע. שליטו חביבי שליטו – קרא נתן והיה מקפץ בתוך החדר – חביבי שליט! אין מלים בפיו. עלמה – שליט, עלמה יפה. גערה תמימה – גערה. ילדה תמימה. חביבי שליטו אלו – כך אמר לי לבי בשעה שישבתי לסניה וזכיתי ליהנות מזיו פניה – אלו ירדתי מן השמים ברכב אש, אז הייתי נגלה אל בני הבית – לא יחידים הייגו, שליט – בענן הסערה, והייתי מטאטא את כולם במסאטא השמד. את כולם הייתי מגרש מן הבית – ילכו להם, ילכו להם לנוע ולנווד בעולם, יעלמו-נא מעינינו – ורק אני והיא, רק אני והיא. שליט, חביבי שליטו – ואחר-כך, חביבי, אחר-כך... אתה יודע איך הייתי מתנהג אחר-כך? – אני הייתי מסב כנגדה, לרגליה הייתי מסב, היא על הכסא ואני לרגליה על שרפרף קטן. כך הייתי מסב כנגדה, חביבי שליט, וגם אתה היית מסב עמנו מרחוק. מחריש הייתי

יושב כנגדה ימים רבים, שנים, יובלות שנים, דכמה גדולה מסביב. היא לא חפריע אח הדממה. ואחריכך הייתי קופץ ממקומי ו... ונוגע נגיעה קלה בקצה אצבעה הקסנה - וגם אחריכך לא היה איש כמנו כפריע את הדכמה..

- ומה שמה? - שאל שליט בצחוק קל.

- שמה? - שמה?... יובלות שנים הייתי כסב... הייתי כחריס... חכיביו אלו הסתכלת גם אתה בפניה... אלו זכית כמוני... חכיביו... הנה אני כורע ברך לפניה... כרע גם אתה, שליט, כרע. היא יפה ככוכב, שליט. היא מוכה את כולנו, היא מטרת את נשמותינו. היא נר התמיד של ההויה. היא... אני בהול חכיביו... שמה? - אתה שואל לסמה? - רבקה לפידות - זה שמה!

נתן יצא בבהלה מן החדר. עיף היה שליט מן ההרפתקאות הרבות. נפשו היחה מדוכדכת ואשלה עסחה אותו. השתטח על הסופה. ומן החשכה היה שופע לנגדו זרם עכור של רגשות טמאים והוא טובל במי הזרם ונשא עמו, והזרם העכור קולה בינו ובין סוניה דויטר.

פרק ט

בסעה הסניה בצהרים נגש שימקין עד לפני הבית השליטים ושבעה ברהוב האזרחים, ששם דירתו של הסופר שניאורסון. שימקין עלה על השלבים בבסחה, משך בפעמון שתי מסיכות תכופות, סכך היה מקובץ בידו: לעולם תהיינה פסיעותיך נאמנות וצלצולך איתן.

בחדר האזרחים ישב ישפה, ידיד נפשו של שניאורסון, יחידי. סיכן הוא שבחדר הקבינט הסמוך היה שניאורסון מעלה בסעה זו על הניר דברי יצירה, כך היה סדר החיים בבית הזה זה עשרים שנים רצופות. אין רוח היצירה סורה על שניאורסון, עד שלא יהא ירדו ישפה יושב בחדר הסמוך. באותה סעה היה שניאורסון מתבודד בחדר הסני לאור המ ורה הדולקת. תריסי החלון היו כוגפים. אין השכינה סורה על שניאורסון אלא לאור המנורה. על גבי שלחן הכתיבה היה נסוי קדקד הראס, שסערותיו כבר הלבינו פה ושם. ספר התנ"ך היה מוסל שתוח על השלחן, ושניאורסון היה קם מרגע לרגע והיה מתעכב אצל אחת נתמונותיו, תמונות על גבי בד ופתוחי אבן, מעסי ידי אמנים שתיים, והיה מעיין בפרצופו, עומד על כל תג ותג ומתעמק, כדולה מהן המון רעיונות, או היה מתעכב אצל האספקלריה הגדולה שבין החלונות ומציץ סעה מרובה בפרצופו, ופתאום צוחה אנוסה יוצאת כפי שניאורסון, ואחריה יבבה כמורסכה, ואחריה קול דממת דקה. שניאורסון משתטח על הסופה, נשען על אדן החלון, רץ אנה ואנה בחדר, כנפנף בידיו, מנענע בראסו, מעות את פניו ומסתורל להצללות לפני עיני רוחו כמו חי את היהודי המצויר בספרו - כך היה שניאורסון יוצר את נפשותיו, את הגלריה השלכה של ספוסים יהודים, הכוללת, לפי דבריהם של המבקר שיינר ופינחסוביץ, את כל העם היהודי מגדוליו ועד קטניו, רבניו, חזונו, פרנסיו, מנהיגיו, עשיריו ואביוניו, הן בשבת והן בחול, הן בשוק

והן בבית המדרש, הן בבית והן במרחץ. פעמים היה שניאורסון פותח את דלת הקבינט, המופנה לחדר האורחים ומכניס אליו את ידיד נפשו ישפה. פניו של שניאורסון מזהירים בשעה זו, ידיו תועות בחלץ החדר ורגליו מתרוממות מאלוהיהן והיו כמו מרקדות. שניאורסון צוחק בקול גדול וישפה מקשיב לקול הצחוק. והוא אינו תמה כלל על הדבר ואינו שואל לטעמו של הצחוק. זו היא שעה של עלית הרוח לשניאורסון, שעה של כבוש. המצאה גניאלית הוהירה במוחו. הוא עלה עד ראש הצוק של כשרוננו. הוא חפש את היהודי, גבורו, בציציות ראשו והביא אותו שלף גם לידירו ישפה, הנה הוא — חה חה חה — הנה הוא, היהודי שלי, הנה הוא בדמותו ובציניו — קורא שניאורסון ומתנועע מרוב צחוק. כאלו יצא אותו היהודי בעצמו לרקד לפניו והוא מרמז לידירו ישפה באצבעו: ראה-נא, הבטינא בן, הצ'ינא בן וישפה ידירו רואה גם-כן את היהודי הלו כמעט בעיני בשרו ושני קולות הצחוק מתגלגלים בחלץ החדרים.

בשעה שכוו נכנס שימקין לחדר הביאה של הסופר שניאורסון. הוא שמע את קולות הצחוק, שעלו מן החדר הרחוק, ועבר בפסיעות בטוחות את כל החדרים, עד שהגיע למפתן הקבינט.

— קול פסיעות של אדם — לחש שניאורסון באזני ישפה — שוב בא איזה שמעיה להטרידני. — אינני!

אולם דלת הקבינט כבר היתה פתוחה. שימקין תקע אה כפו לשניאורסון ולישפה.

— מר... — אמר שניאורסון ודאי יש לו שם למר...

— ובדבר זה בטוח שניאורסון? — שאל ישפה באותה המתיקות שבקולו של אדם הרוצה להראות כי הוא מתון, מתון מאד.

— כן, בדבר זה אני בטוח! אמר שניאורסון ונפנף בידו בהדרת מלך. ישפה חיך לאט ובנעימות. והצחוק הקל הזה לא סר מעל שפתיו שעה מרובה והיתה מכוונת כלפי שניאורסון, כאלו המאמר, בדבר זה אני בטוח! היה מין המצאה נפלאה.

— שמי הוא שימקין. — ענה הנכנס, כאדם שאומר: בין שתרצו ובין שלא תרצו, שמי הוא שימקין, ולפיכך הזהרו בכבודי. — ומה בקשתו של אדם, ששמו שימקין? —

— הפרעתי, סליחה, רק לרגעים אחדים. קבלתי מכתב מאת נירנברג...

— מאת המשורר נירנברג? — שאל ישפה והציץ בפניו של שניאורסון.

— כן. הוא מבקשני לדרוש בשמו בשלומו של שניאורסון.

— בפרוש? — חה, פרחח זה! — ובכן מזכיר הוא בפירוש את שמי? —

חה חה! מנה יפה קבל ממני בשעה שראיתי באחרונה. פרחח שכוה! ואיפה המכתב? —

— אמור שלום, כותב נירנברג, לכן העולמות העליונות.

— חה, חה. פרחח שכוה! ואיפה המכתב?

ברגע זה נכנסה אל החדר אשה עטופת צעיף. בחשאי נכנסה. היא היתה אורחה שכיחה בחור הזה. שעה רבות רצופות היתה יושבת בכסא העומד

בוזית ומקשיבה בנשימה כבושה את קול פטעותיו של שניאורסון, המתהלך ברגש בתוך החדר.

— מי הוא בן אדם והוא? שאלה האשה והורתה באצבעה על שימקין.

— גם בן אדם זה סופר הוא... כמדומני... — אמר שניאורסון בכזו.

— באמת, שניאורסון? — שאלה האשה עטופת הצעיף.

— הלא הרפיש שירים, ב, החיים — העיר ישפה, כאדם שמורה הלכה בסני רבו.

— שירים? ולא ספורים? ולא דרמותי — תרפ"ט דרמות אין בנרתיקו? לא? — חה, חה, פינמן, אדם זה הוא פינמן. בחור יהודי-ואינו כותב דרמות-חה חה... צחק שניאורסון בהדרת מלך, ואחר-כך הוסיף: — ונירנברג אינו אלא מזכיר את שמי בלבד? — ופתאום פנה אל האשה עטופת הצעיף ואמר: המשורר נירנברג דורש בשלומי, פרחח שכוה! —

— ואדוני אינו מקבל מכתבים מנירנברג? — שאל שימקין — הלא נירנברג הוא ממעריציו. כשהייתי דר בנ, בשכונתו של נירנברג, היה נירנברג סח לי הרבה על שניאורסון. בלילות קיץ היינו מתהלכים, ונירנברג היה מדבר על ההשפעה של שניאורסון, שהשפיע על שיריו, על רוחו ותכונתו.

— הלא הוא תלמידי? אמר שניאורסון אל האשה עטופת הצעיף — הלא אני... הלא הוא... אלמלא אני שעמדתי לו באותם הימים... פעם אחת-חה, חה .. עלם נפלא היה — פעם אחת בא אלי בליה — בליה... בשעה השתים-עשרה בליה, נפל על צוארי ובכה בדמעות שלישי. הוא קרא את פיבוס שלי ופיבוס זה הרעיש אותו עד יסוד נשמתו, שעה מרובה היה בוכה לפני. רבי אהה, מאור עיני ומשוש חיי — כך היה בוכה ומדבר, בוכה ומדבר, הוא היה עלם נפלא. באיתה תקופה כתב את שיריו המצוינים ביותר.

— הלא שניאורסון היה הראשון, שעורר את הקהל על כשרונו של נירנברג-אמר ישפה מצדו.

— ודאי-ודאי... אני קייתי לגדולות ממנו... אני קייתי... האמנתי... רצייתי להאמין-אמר שניאורסון והתחיל מתהלך בהדר ברגש.

— הלא אני זוכרת את כל זה-אמרה האשה עטופת הצעיף-הלא שניאורסון היה הראשון... שניאורסון היה תולה בו תקוות. ועכשיו, שניאורסון, כלום לא נתקומו התקוות, שתלית בו?

— לא נתקיימו כל צרכן-אמר שניאורסון ולא פסק מהתהלך אנה ואנה בהדר — לא כל צרכן... אני קייתי לגדולות סאלו...

— סבורני שגרם לדבר זה — אמר שימקין — גרם לזה... אמת, מודה אני בגדולתו של נירנברג... ואולם סבורני, שנטה קצת מדרך השירה.

— נטה, נטה, נטה. ודאי נטה! — קרא שניאורסון בכעס ונפנף באגרופו — נטה, נטה, נטה. מדרך השירה נטה. מי שהיה תלמידי נטה. מדרך השירה נטה. צדקת, אברך.

— שניאורסון — אמרה האשה עטופת הצעיף — הן אלה היו דבריך מאז. תמיד אתה אומר, שהמשורר נירנברג נטה, נטה מדרך השירה. גם אני

מרגישה כי נטה, ביחוד כשאני קוראת את שירי האחרונים—הן בימים האחרונים לא פרסם שירים רבים... לא רבים...

— לא רבים? — קרא פתאום שניאורסון בכעס ועשה פסיעות גדולות מרוב התרגשות— לא רבים? כלל וכלל לא כתב שירים... כלל וכלל לא! כלום אלו הם שירים? — קסרקטין ולא יותר!

— חושבני בכלל — אמר שימקין—שכל אותם הקלוסיים... כל אותם הקלוסיים המרובים, ששפכו מבקריוו התביבים, פינחסוביץ ושיינר ואחרים, על ראש המשורר נירנברג...

— פינחסוביץ ושיינר! — הפסיק אותו שניאורסון באמצע — הלא המה חמורים! סוסיס וחמורים, בהמות! זה הכלל: כל מבקר הוא נבלה. כלום עמדו אלה על מהותי?— הם נקרו בי, נקרו ונקרו— הלא הם חמורים!

ישפה רמו בעיניו אל האשה עטופת הצעיף, היא קמה ממקומה, נגשה לשניאורסון, חסמה לפניו את הדרך והתחננה אליו:
— אנה, שניאורסון, א'ינא תתרגש, א'ינא... אתה מניק לבריאותך. א'ינא

נא, א'ינא!

— הניחו אותי, עזבוני לנפשי. כולכם עזבו אותי — קרא שניאורסון בכעס — אתם אוסרים את רוחי בכבלים, אתם מקצצים בתלתי. לכו לכם כולכם, עזבו אותי!—

ישפה והאשה עטופת הצעיף חייכו בנעימות: כזה הוא החביב שניאורסון, כזה הוא הגאון ומשובת לבו. הם נשתתקו ושניאורסון אמר פתאום: ישפה, טוב תעשה אם תחתוך את גליונות הנייר האלה לעמודים ותסדרם. יואתה, אברך שב'נא על ידי.

שניאורסון הושיב את שימקין על ידו, הניח את כפו על סכמו, הציץ לתוך עיניו באהבה ואמר:

— כך, כך, אברך. כך, כך.

שניאורסון קם מעל הכסא, תזר ופסע לאורך החדר, עד שהתעכב שוב על יד שימקין ואמר:

— כך, כך. אתה אומר שנסה — נטה, נטה. צדקת, אברך. החמורים הללו טפלו באמת שבחים מפוזרים על נירנברג.

— הוא אשר אמרתי — ענה שימקין — והעיקר, שבשירי האחרונים אין עוד אותו כח האיתנים, שהיה שופע מתוך שירי הראשונים. הן כבר עברו כשנתים מיום שפרסם את שירו האחרון — סימן שהמעין שלו פסק. והעיקר, שבשירי האחרונים אין אותו העוז והמעוף של השירה האמתית, כמו, למשל, כ'עולמות העליונים', שבתם החרומם שניאורסון למדרגה היותר גבוהה...

— 'עולמות העליונים' הרעישו גם אותך?—שאל שניאורסון ופניו להטו.

— שטיטא! גם אני מסכים, ששלמה המלך חכם גדול היה.

שניאורסון צחק בקול רם וקרא לישפה ולאשה עטופת הצעיף.

— חה, חה! מלה מחוכמה השטיע האברך. מלה מחוכמה. אני שאלתי, אם מוצאים הן בעיניו, 'עולמות העליונים', והוא השיב: גם אני מסכים, ששלמה

המלך חכם גדול היה. חה, חהו מלֵה מחוכמה. מה אומר היהודי שלי באחד מספורי? – גם אני מסכים, שאני, שמואל בן מאיר, חי וקיים – הלא כה הם דברי היהודי שלי באחד מספורי, ישפה? – מה שמו של הספור הזה? – שמואל בן מאיר – השיב ישפה.

– הגידו: כלום כתבתי באיזה זמן מן הזמנים ספור כזה? ואולם אין לערער על דבריה של האנציקלופדיה שלי – אמר שניאורסון והבט בידו על שכם ישפה.

– ודאי שכתב שניאורסון ספור כזה. גם אני קראתיו – אמר שימקין – ספור נפלא.

אני זה כבר בקשתי לי דרכים להכנס לשניאורסון ולהודות לו בתור קורא... בתור קורא... בכלל... בעד העונג הגדול... אולם לא העזתי להטריד את אדוני...

– הלא מטרידים אותך כל־כך, שניאורסון? – אמרה האשה עטופת הצעיף. שימקין שמע את דברי האשה, ואולם זקוף קומה עמד וקר רוח והוסיף: – לא העזתי להטריד את שניאורסון שלנו... לא העזתי. הן רבים ככה באי ביתו

– הוא אומר: רבים! – חה, חה – צחק שניאורסון. – הן רבים ככה באי ביתו. והוץ מזה בקשתי להקריא לשניאורסון שלנו שירים... רק שנים, שלשה שירים... ואולם לא העזתי. וכן כתבתי גם לנירנברג במכתבי, שהשיבותי לו על מכתבו.

– הכבר הדפסת איזה שיר? – שאל שניאורסון. – בירחון, החיים, באותה החוברת עצמה, שבה נדפסה ההתחלה של בעולמות העליונים – השיב שימקין.

– המצא חן בעיניך, בעולמות העליונים של שניאורסון? – שאלה האשה עטופת הצעיף.

– הלא זו היא יצירה אלוהית... – השיב שימקין בקול ישר ושקט. – אולם העיקר הוא החלק השני. שם, שם. אחרי־כך... אח. לא וה... הסוף של הספור... התלתו לא שלי היא – התלהב שניאורסון – שקר הדבר. לא שניאורסון כתב אותו. טועים התמורים הזוקפים אותו על חשבוננו. טועים הם, התמורים. תן להם תבן ויאמרו: מספוא הוא – הסוף הוצב להבות אש. אלהים נגלה לי בסופו.

– הסוף עולה גם על תחלתו? – שאל שימקין בתמימות כמשתומם. – הלא הסוף נפלא הוא. וכי לא כך, ישפה? – פלא פלאים! – אמרה האשה עטופת הצעיף. ישפה חייך בכת־צחוס טובה, כמו שנחייכים לתינוק שובב ובעל כשרונות.

שררה רממה קלה.
– אַח, שניאורסון! – התפרצה פתאום קריאה הוסטירית מפיה שֵׁי.
אשה עטופת הצעיף – למה? – למה אתה פוגע בכבודך? – למה?... הלא

החלק הראשון מזהיר כזוהר הרקיע... הלא יש בו יופי שאין דוגמתו... יופי שאין דוגמתו... למה אתה מקטרג עליך?... טבעך בכך הוא. אָח, שניאורסון.

- חמורים הם! - צעק שניאורסון - הנה הם משכחים את החלק הראשון, גומרים עליו את ההלל, הלא זה עול, שיינר זה הוא חמור, חמור גמור, שקרן, ופינחסוביך הוא שוטה, שוטה,

- אָח, שניאורסון! - חזרה והתפרצה קריאה היסטורית מפיה של האשה - אתה חולה, חולה מסוכן

- אני חולה הצמאון! - קרא שניאורסון.

- לשניאורסון אין ספוק נפשי-אמר שימקין - זו היא מחלתם של כל הגאונים,

- אולם שניאורסון! - קראה האשה בהתרגשות ועמדה מעל כסאה -

אחה חולה מסוכן, אתה בוער, אתה שלהבת... אתה מעין נובע של אש... שניאורסון... גרש נא את כולנו מעל פניך... אתה זקוק למנוחה...

- לא אני היחירי החולה מחלת הצמאון! - השמיע שניאורסון, כמקבל

על עצמו את דינו,

- אלו הן מצוקות העלומים, העלומים - אמר שימקין.

- שניאורסון - קראה האשה - אתה קודח יותר מדי, אתה אינך חס

על בריאות גופך, שניאורסון, עתיד אתה ליתן את הדין... וכי לא כך, מר ישפה למה אין מר ישפה עוצר בעד שניאורסון? - מבוקר השכם שניאורסון

מתהלך נרגש... וכי לא כך, אברך -

- ודאי, ודאי - השיב האברך.

- כלום אין שניאורסון מצווה על שמירות גופו, אברך? - כלום אין

אנו כולנו מצווים על שמירות גופו, אברך? -

- ודאי, ודאי, גם דעתי כך היא... כולנו מצווים על שמירות גופו של

שניאורסון שלנו, שאין לשניאורסון הרשות לחבל את גופו... כלום גופו הוא? - הלא הוא שייך במדה ידועה לכלל... לכלל ישראל... לכלל האנושיות...

- חה, חה - צחק שניאורסון בקול רם ואף ישפה צחק - נמצא, שאני

לא אני, כי אם הכלל... אני הכלל... חה, חה - לא שניאורסון שמי, אלא כלל ישראל שמי... חה... חה...

- שניאורסון! האברך מר... מה שמו?... אמרה האשה.

- שימקין.

האברך מר שימקין צדק - אין לך רשות לחבל את גופך, הנה כבר

הגיעה בודאי השעה השלישית... כמה היא השעה כמה, מרז... מר...

- שימקין - ענה הנשא - בודאי השלישית.

- השלישית? - ושניאורסון עוד לא טעם כמעט היום - כשאין איש

נותן את דעתו עליו...

- אני יוצא - אמר שימקין - מיד אצא, אלא שבקשתי...

- מה בקשת, אברך

- להקריא לשניאורסון - אם לא עכשיו, הרי בפעם אחרת - להקריא

לשניאורסון דוגמאות קצרות של שירי... רובם כתובים חחת ההשפעה שלי...

— של נירנברג?... שאף שניאורסון בתלונה קלה,
 — לא! של סופר אחר — השיב שימקין — סופר אשר את פניו... את
 פניו אני מתכבד לראות עתה.
 — אדרבה, קרא, אברך! — אמר שניאורסון.
 — שניאורסון! — התפרצה שוב קריאה היסטירית מפיה של האשה
 עטופת הצעיף — הלא אתה הולך. אל־נא! — אתה זקוק למנוחה. בשעה אחרת...
 לא עכשיו...
 — הניחו אותי, כולכם עזבו אותי! — קרא שניאורסון — הספרות העברית
 הצעירה יקרה לי מכל, מכל...
 ישפה רמז לאשה עטופת הצעיף, שתרף משניאורסון. ישסה הציץ בפניה
 הצצה זו, האומרת: הלא יודעים אנו את שניאורסון שלנו ואת דרכיו. טוב לנו
 לכוף את ראשנו, כי נטל עלינו.
 — ומה בידך, אברך? — שאף שניאורסון — ושםך מה?
 — שימקין.
 — אה, אה, שימקין. ושירים בידך?
 — כן, שירים. פרגמנטים של פואימה גדולה, שעלתה על דעתי ושאני
 סוק עכשיו בכתיבתה...
 — פואימה? — בת תרפ"ט דפים של דפוס? — שאף שניאורסון בקנטור.
 — לא! פחות... הפרגמנטים אינם מעובדים עדיין...
 — אינם מעובדים? — אמר שניאורסון בכעס — ואם כך, למה הבאתם
 אלי? — אם אינם מעובדים עדיין, לך והדפיסם. ואלי תביאם, כשהיו מלוטשים
 ומהוקצעים מעשה אמנות, אמנות, רק אמנות, אברכים! — קרא שניאורסון
 ודחה בתנועת יד את מחברת השירים.
 — יש גם מלוטשים — אמר שימקין.
 — אם כך, שב אברך, והשמיע מה שיש בפיך — אמר שניאורסון.

פרק 9

שניאורסון, שעמד כפוף אצל השלחן, החזיק בידו את מחברת השירים
 והיה מדפדף בה, מאהיל בידו השמאלית על עיניו ומשרבב מרגע לרגע את
 שפמו התחתונה לסימן של עיון. מרגע לרגע נעשה גופו כאלו מזדעזע מתוך
 הרגשות של חמה או של חבה, הוא היה מתלהב כנגד ניצוץ כל־שהוא של
 שירה, וכך היתה חמתו בוערת בו עד להשחית גם בשל פגיעה קלה בחוקי
 היופי שלו. הוא היה מרומם עד לכוכבים איזה ניב או בטוי מוצלת, או היה משפיל
 אותם עד לעפר. כמה וכמה פעמים היה משליך את מחברת השירים על הארץ
 מכעס. היה יורק בבוו ורוקע ברגליו, וכמה פעמים היה סוטר אצבע באגודל
 שלו והיה מנגן ניגון של חסידים מרוב התלהבות או מרוב חדוה שתקפה אותו.
 הנה השם, רחב הזונה, שהמשורר הצעיר שימקין קרא בו לאחד משיריו. רק

הרגיש שניאורסון בשם זה, ומיד רתח כל גופו מכעס. צוחה גדולה ורחבה התפרצה מפיו: – עם הארץ! בור! נס! המור! – מעיד אני עלי שמים וארץ, שאדם הקורא שם כזה לשירו, אין בו אפילו נדנוד של שירה. עקר הוא האיש הזה ואין לו חלק ונחלה לא ביופי ולא באמנות. אמנות אני דורש מכא! – יופי הבו לי! – קרא שניאורסון בקול – אני לא למדתיכם להיות זוחלים כשרצים, למה אחם מטים עלי קלון? – מה זה? – צבעים? פרספקטיבה? מלאכת מחשבת? – סרקטיין!... אך הנה ברגע זה חל מבטו על איזו פראזה בשיר שני, שהניחה את דעתו, ומפיו בתפרצות כרגע קריאות של חבה לאמור: גאוניותו יופי! אמנות! ריה פרחים! – אה? – עם הארץ! – טפז! – כך חיים! – חיים! – טפו, מנוול! – נבלה! – פרח! – נשקו אוחו! – טפו! – יופי! – יופי שביופי! – אהי, הוא כבר קלקל את הכלי קלקל, הרס, השחית. הנה ריח שדה! – ים גועש! – שירה זו נכתבה ביד אדם מטורף, טפז! – טפז! – י'שמין! – מי קולוניה! – כלום אין ריחותיהם של בשמים מגיעים לאפכם! – טפו, שרצים! – אי, טפו – מנוולים אחם את האמנות!

כאלה היו הקריאות הסותרות זו את זו, שיצאו בלילות מפי שניאורסון בשעת קריאת המחברת. כזה היה שניאורסון, שהיה מפורסם כאיש־הרגע וככנור ערוך־מיתרים, שכל רוח קלה הפוגעת במיחורו, מוציאה מהם קילות. האשה עטופת הצעיף יסכה בקרן הזווית וכבסה את נשימתה. ישפה חתך לאטו גליונות של ניר ועטאם עונדים מסודרים זה על גב זה. שימקין עמד לפני שניאורסון זקוף קומה והעמיד את מבטו התריף על מצחו של שניאורסון, כתובע ממנו פסק דין ברור ודוקא לזכות.

שניאורסון הניח את המתברת מידו, עצם את עיניו כנשקע בהרהורים. אחר־כך פסע שעה מרובה לאורך החדר בהתרגשות, החעכב מרגע לרגע על יד שימקין, שעמד על מקומו בלי נוע ומציץ הצצה של חוצפה בבחיצחוק של בטחה. רגע נודמנו כאחד שני המבטים החריפים, של שניאורסון ושל שימקין. במוחו של שניאורסון הבהב הרהור:

– בחור זה, בעל הקומה הזקופה, הכחפים הרחבות והמבט התצוף והתובע, יכבוש לו מקום בספרות בין שאחפון ובין שלא אחפון. מוטב שיכנס לחוך ההיכל ברשותי!

רגע עמד שניאורסון מחריש על יד שימקין, ואחר־כך, כמו מחוך התעיררות פנימית ופתאומית, חבט לשימקין על שכמו ואמר:

– אתה משורר! – משורר! אתה משורר!

ברגע זה נמשח שימקין למשורר. האשה עטופת הצעיף נודעוזה וקמה מעל כסאה. ישפה הניח את האולר מידו, עמד ותקע את כפו לשימקין בצחוק של נחת וזמתיקות. ישפה לחץ גם את ידו של שימקין שעה קלה, ולחיצה זו היחה החותם של שניאורסון, הגוספנקא שלו. לוחץ ישפה את ידו של משורר צעיר, סימן טוב הוא למשורר.

– ישפה – קרא שניאורסון – חן לו במחנה קומץ של עמודי ניר. חן לו בשמיי. וילך לו האברך. מה שמו של אברך זה? – שאל שניאורסון את ישפה.

- מר שימקין! - השיב ישפה.
 - ילך לו - אמר שניאורסון ופרש לקרן וזית.
 - סררי בראשית לא ישנה בחור זה. - אמר שניאורסון כביטול, אחרי
 שיצא שימקין מן החדר - הננסים הולכים! - הוסיף פתאום בצער והתחיל פוסע
 בחדר לארכו ולרחבו.

ושימקין יצא לו זחוח לב כולו, הזקן הוא עובר ובטל" - הרהר בלבו
 - ומכל מקום אהיה זהיר ואשתמש בו לטובתי.

היתה השעה הרביעית בצהריים. בחצי השמינית יחכה לו שישינר ברחוב
 המלכים, כפי שהתנו ביניהם. הרעב היה מציק לו. החליט לסור למרת רוטר
 ולדרוש ממנה מעט אכל. אולם כשכא לשם, לא מצאה. הניח על השלחן פתקא
 ובקשה, שתשב בכיתה היום בערב, כי באו עליו הגעגועים הגדולים. בינתים
 הגיע חצי החמישית. אולם שימקין כבש את פסיעותיו בשעת הליכתו כדי
 לענות קצת את, החמור" שינר. בשלשת רבעי החמישית הגיע לקרן רחוב
 המלכים ולא מצא שם את שינר. בליעל! קרא שימקין בקול. בכונה התאחר.
 בכונה. כעסו של שימקין היה כעס באמת, אף על פי שגם הוא נתכון לאחר
 את השעה הקצועה, ואולי הקדימיני? - נצנץ הרהור במוחו של שימקין - ודאי
 הקדימיני אותו, החמור". ועכשו הוא יושב בכסא על יד היפהפיה ומסיח בי,
 ודאי הוא מבוני כעיניה. שועל שכמותו! - שעה מרובה היה שימקין נמלך בלבו,
 אם להכנס אל הבית ואם לא. משתוקק היה לסור מיד אל הבית ולהפריע את
 השועל ממעשיו, ואולם היה מתירא ממנו גם כן, שלא להקניט את המבקר, שבו תלוי
 עתידו. ואולי נתאחר הלה במקרה! שימקין החליט להמתין עד השעה החמישית. ועד
 שהוא עומד נבוך, מתלבט בספקות ונמלך בלבו, שמע קול מאחוריו. מישהוא
 קרא אותו בשמו, שימקין החזיר את ראשו לאחוריו. לפניו עמד נער עם שערות
 של פשתן.

- אדוני הוא המשורר שימקין, אם איני טועה! - אמר הנער.

- אני שימקין המשורר!

- כך, נמצא שלא טעיתי. לעולם אין עיני מטעה אותי - אמר הנער
 בהכרת תודה לעצמו - שמעתי, שכתב פואימה גדולה בשם מלכת-שבא, שהספרות
 העברית עתידה להתפאר בה - דבר הנער בעזות - האמת השמועה?

- אמת! - השיב שימקין.

- ומה דעתו של הגאון שניאורסון, של שניאורסון שלנו? - ודאי
 ששניאורסון שלנו מוקיר מאד את שימקין המשורר ומקדו ומכבדו, כי מי
 כשניאורסון מוקיר את הספרות העברית וסופריה? - אומרים, שיותר שהוא
 משורר גדול ואמן נפלא, הצר צורות, הוא חובב נפלא של הספרות ונכון
 למסור עליה את נפשו, אומרים, שבשעה ששניאורסון קרא את הפואימה של
 המשורר שימקין, זלגו עיניו דמעות, לבסוף קם ונשק שניאורסון שלנו את
 המשורר שימקין על מצחו. האמת בפי השמועה הזאת?

- אמת! - השיב שימקין.

אמת? - קרא הנער וימחא כפיו - סחתי דבר זה לחברי, צעיר אחד,

לורברבלט שמו, ציוני נלהב ומוקיר את הספרות העברית, סחתי לו ולא האמין ומפני כך העותי פני והעמדתי תחתיו את שימקין המשורר, שהרי גם אני חובב נלהב של הספרות העברית וממעריציו של כשרונו של שימקין המשורר. אדוני ודאי מחכה פה למישהוא שיבוא. ודאי לשיינר, ודאי התנו ביניהם שימקין המשורר ושיינר המבקר...

— ודאי?— דבר זה מניין לך?— — שאל שימקין.

— ודאי. שימקין המשורר ושיינר המבקר ודאי התנו ביניהם להודמן יחדו בשעה קבועה במקום זה. אולם שימקין, שמשורר הוא ודעתו מסחמא פזורה, כדעתם של כל המשוררים עם שניאורסון בראשם, ודאי ערבב את השעה ואחר את המועד — דבר הנער בכטהה.

— דבר זה מניין לך?— — שאל שימקין נדהם.

— מניין? שאלה זו מהי?— הרי עכשו השעה החמישית, לא! סליחה, טעיתי. שלשת רבעי החמישית בדיוק, שעוני דייקן הוא, חבר יש לו לשעוני המכוון את מהלכו ומשגיח עליו: זהו שעונו של בוריס יפימוביץ.

— מי הוא זה בוריס יפימוביץ?

— פרנק, הנדיב פרנק. אני יוצא ונכנס בביתו. אני מזכירו בעיני הציוניות, בקי אני ככל הענינים הפנימיים של התנועה הציונית. שעוני מדויק היא. בשלשת רבעי הרביעית בדיוק ראיתי את המבקר שיינר במקום זה עצמו ושימקין המשורר הן בא בשלשת רבעי החמישית. סימן הוא, ששניהם התנו ביניהם, אולם שימקין המשורר ערבב את השעה כדרכו...

— ובכן בשלשת רבעי הרביעית בא לכאן שיינר?— בא ועמד פה שעה מרובה?—

— לא. רק רגעים. הוא העיף מבטו לכאן ולכאן והחחמק מיד,

— ולהיכן התחמק?— הידוע לך?

— ודאי ידוע: אל הבית הזה.

— המרובע?

— כמוכן, בבית הזה הוא מעונה של גברת אחת יפה, זקופת קומה. אומרים שהיא אשה נפלאה, ציונית נלהבה, יודעת היא לשון הקודש ומוקירה את הספרות העברית. אומרים, שהיא מכרתו וידידתו של שיינר, הם מתוכחים תמיד בעיני האדם. פגשתי את שניהם ברחוב.

— היום?

— לא. בפעם אחרת, באחד מן הימים, אני נטפלתי אליהם... מאחוריהם. מפני מה מועטות כל כך בנות ישראל, המוקירות את עממן אולם אשה זו הרהיבתני. שיינר יוצא ונכנס באותו בית ארבע או חמש פעמים ביום. אח אדוני לא ראיתי אפילו פעם אחת בחצר זו. זו היא לו הפעם הראשונה, שהוא מכוון, כנראה, את פסיעותיו לשם.

— כן. אני מכין את עצמי לסור לשם. הזמינו אותי. אולם שכחתי את שם משפחתה של אשה זו...

— שם המשפחה? אייזמן, הגברת אייזמן. מה יש פה לשאול? ודאי. הלא

היא דרה כמעון החמישי, והרי הטבלא... הנער הוליכו עד הטבלא שאצל שער החצר - הרי הטבלא, המעון החמישי, אייזמן... שימקין פרש מן הנער והתחמק אל החצר, אולם הנער רדף אחריו והדביקו. - ובכן, שימקין המשורר! - קרא הנער - אנו נפטרים זה מזה, אתכבד נא... שמי הוא בהן. ציוני וקורא ותיק של הספרות העברית, שלומי שימקין עלה על השלבים בפסועות בטוחות. עמודי הנייר, מתנתו של שניאורסון, היו בכיסו, ישפה לחץ לו את ידו, ואהבתה של הגברת אייזמן, הנכונה לו לימים הבאים, כבר המתיקה לו בדמינו את השעות, שיבלה על ידה. הוא משך בפעמון הדלת כאוהב השב לנוו.

- הגברת אייזמן... האדון שיינר בבית? - שאל שימקין.

- האדון שיינר - השיבה המשרתת, שפתחה את הדלת בצחוק - כן.

- ואיפה הם? - שאל שימקין, אחרי שסר לחדר האורחים.

- הנה הם... מן המטבח הם יוצאים! - השיבה המשרתת בצחוק, ופניה הסמיקו.

פרק יא

בעלת הבית ושיינר, שיצאו מן המטבח, נתקלו בשימקין, שנכנס בשעה זו לחדר האורחים.

בעלת הבית טלטלה בידה טס, ושיינר היה כרוך אחריה: מוליך ביד אחת את סימקה הקטנה ובשניה כוסות ואליגנטית.

- הריהו... קרא שיינר למראה שימקין בהתמרמות כבושה בלב. הן הוא משורר קטן - נצנץ ברגע זה הרהור במוחו של שיינר - המוטיבים שלו נושנים הם, רבים לקוחים מאת נירנברג. במאמרי עליו אעיר, כמובן, על זה.

- היכן נעלם מר? - שאל שימקין בקול, שנראה לשיינר חצוף מאד.

הלא הוא חסר כשרון לגמרי? - החליט שיינר ברגע זה בלבנו, אולם זכרונה של הגברת רוטר צף על לבו, ולפיכך הצהיל את פניו ואמר:

- חכיתי לו עד הרביעית...

- עד הרביעית? - אכן נתערבבה לי השעה. מפוזר אני בדעתי ממש כשניאורסון שלבו. אני שימקין! - קרא פתאום שימקין בטעמה של דיקלכציה ותקע את כפו לגברת אייזמן - וזו היא הגברת אייזמן המפורסמת? - וזו היא סימקה! - אמרה בעלת הבית, שפניה הסמיקו מבושה, כדי להסיח את דעתו ממנה ולהסב אותה על סימקה.

לבה של הגברת אייזמן התחיל נוקפה, אולם מיד לחשה לעצמה:

- לא הוא! - לא! - אחר... ואולי... נצנץ פתאום ספק במוחה ולבה חור ונקפה. - הוא גבה קומה, עז נפש - משורר הוא! הרהרה בשעה זו ושאלה:

- כמה היא השעה?

- השעה החמישית - השיב שימקין.

- בדיוק? - שאלה בעלת הבית ואמרה ללבה: אני מצאתי חן בעיניי.

- שעוני מכוון על פי שעונו של פרנקו – השיב שימקין ובדמינו ראה את עצמו מחבק את צוארה של בעלת הבית.
- הארון שימקין הוא משורר? – שאלה בעלת הבית אחרי דומיה ממושכת.
- אני משחק על הבמה – השיב שימקין וראה בדמינו את הגברת אייזמן, כשהיא משחקת עמו על הבמה ומתעלפת על פני תפקידה והוא נושא אותה בורעותיו אל החדר השני.
- מהיכן, מר שימקין? – שאל לבסוף שיינר שהיה יושב כל השעה מתריש וזועף, כאדם שהקנדיטורה שלו נפסלה.
- מן הזקן –
- במה הוא עוסק?
- ביצירה! – ענה שימקין והגביה את קולו.
- ודאי בשכלולם של העולמות העליונים? – ההקריא אותם לפניך?
- לא. רק מקצת. כן, הקריא.
- ומה הם בעיניך? –
- ובעיניך מה הם? – שאל שימקין.
- סמרטוט... –
- אמי – לחשה סימקה הקטנה לאמה – האיש הגבוה הזה איננו יפה, איני אוהבת אותו.
- וקנה – ענה שימקין אחרי דבריו של שיינר, בשעה שסימקה התלחשה עם אמה.
- מה זקנה? – שאלה הגברת אייזמן, שדעתה הוסחה מן חשיחה על ידו הערתה של סימקה.
- מדברים א' בוקנה הקופצת... על כולנו – השיב שיינר.
- כן, הזקנה! – ענתה בעלת הבית בגניחה, עמדה ונגשה אל האספקלריה, הציצה בה ודעתה נחה עליה קצת. ואחרי דומיה קלה הוסיפה בגניחה:
- כן, החיים עיברים ובטלים!
- פילוסופיה! – אני שונא פילוסופיה! קרא שימקין וקם מעל כסאו, זקף את קומתו והשתטח על הסופה.
- בעלת הבית מרשה? – שאל אחרי שכבר התפרקד על הסופה.
- אמיו! – קראה סימקה מתוך מחאה והורתה באצבעה על שימקין, המוטל שטוח על הסופה.
- נווד קצת? ... אמר שימקין – המשוררים הם אומה משונה בהליכותיה! –
- הלא אדוני הוא משחק ולא משורר – העירה הגברת אייזמן.
- כלום כך אמרת? – שאל שימקין תמה, כאלו ספלו עליו עלילה.
- ודאי –
- זה היה לפני אלף שנים! – האם בשעה שישבתי על הכסא השמעת את הדבר הזה? – כבר חלפו יובלות שנים מסעה שהשמעתי את הדבר הזה! – ועל צד האמת אדוני מה הוא, משורר או משחק? – שאלה הגברת אייזמן ונשקה את סימקה על מצחה.

- הוא לא זה ולא זה!—השיב שיינר.
- כזו היא דעתו של המבקר שלנו?—שאלה הגברת אייזמן.
- שיינר לא השיב כלום, אולם אחרי שתיקה ממושכת העיר בגניחה:
- כך, כך; החיים עוברים ובטלים. פתגם זה מי השמיע?—
- מר שיינר מלגלג עלי... כדרכו...—אמרה הגברת אייזמן בקובלנא—
- כלום אני טפשית כל-כך באמת?—הוסיפה ונעצה בשיינר מבט, התובע תשובה, ומבקש רחמים.
- אני איני מלגלג, תלילה, אמת-ההיים אני משמיע— אמר שיינר, שהיה נהנה מאד מן העינויים, שגרם לאשה יסה זו, שסוף סוף היא טפשית קצת.
- כל זה אמת—אמרה הגברת אייזמן בתחנונים—ואולם במבטו של מר... מר הציץ בי כך... לא בפעם הראשונה הוא מציץ בי כך... כאלו... ברור לי מאד פשוטו של מבט זה... כאלו אני טפשית מאד... הבאת אני טפשית כל-כך?—
- דבור זה שגור גם בפיו של האדון אייזמן. "היא טפשית את ואינך מבינה את הבריות?"— רגיל הוא להשמיעני, האמת הדבר הזה?
- אמת ולא אמת!—השיב שיינר, שהיה נוהג תמיד לדבר עם אשה זו דברים הנשמעים לכמה וכמה פנים, דברים הגורמים צער רב לגברים המימים וסקרנים ולא כל שכן לנשים.
- אמת ולא אמת? הכיזד?—שאלה מרת אייזמן.
- אמת של הסכיבה, אם אפשר לומר כך, ולא אמת נפשית!—השיב שיינר בשפת הרמזים—כלומר: יש בגברתי חכמה מרובה. בדבר זה אין שום ספק, אולם כנגד זה יש בה גם מעין דבר זה... מעין דבר... שאפשר אין לו שם... שם ודאי יש לו, ואולם העיקר, שיש לו כמה וכמה שמות... אצל הגברת דבר זה נגלה בכמה וכמה צורות... וכל צורה שונה מחברתה... ורק לעין החדה ניתן הברור... אבל עינו של האדם חדה יותר מלשונו, ומה שניתן לעין לא ניתן לשפתו... ולפיכך אני מתקשה... אולם העיקר... הלא הגברת היא פקחית במדה ידועה... דבר זה ישנו... ודאי ישנו... ולפיכך אני מציץ לפעמים בה ותמה... ממש תמה...
- באמת?— קראה מרת אייזמן ומחאה כפיה מתוך תמיהה, צער וסקרנות
- דבר זה יעסיק את מוחי זה ימים רבים, כבר העיר אותי פעם אדם אחד על דבר זה. הוא יעסיק את מוחי זה ימים רבים—נתת לי חומר למחשבה...
- קול הצחוק, שהתפרץ מפיו של שימקין, הפסיק את השיחה.
- מר שימקין מצחק! אפשר שישתף גם אותנו לצחוק?—שאלה בעלת הבית והושיבה את סימקה מצדה.
- אותו הבחור... תה, תה, תהי—קרא שימקין וקול צחוקו לא פסק—
- ווכר הוא מר שיינר את הבחור הזה—עם החוטם... תה, תה!—
- איזה בחור? איזה חוטם?—שאל שיינר.
- הבחור בעל החוטם הלז... תה... תה... כזה...
- שימקין תמך את כוהן ידו בחטמו ושרבב באוויר את פסת ידו עם האצבעות המפושקות, כדי לתת סימן לשעור החוטם.

– מה בחור? – מה חוטם? – חור ושאל שיינר, אף בעלת־הבית הציצה בשימקין בצחוק של תמיהה...
שימקין התחיל להסביר להם את טיבו של הצחוק.
– היום בבוקר אנו מהלכים ברחוב... אני ומר שיינר... באיזה רחוב, מר שיינר?
– איני זוכר.

– ברחוב הברזל, כמדמני, כן, ברחוב הברזל. ופתאום באה לקראתינו אשה אחת... גזוזה... אשה, שלפי דבריה, יש לה בעל – שימקין צחק בקול רם להלצה זו-מבקש אני להתחמק ואין השעה מספיקה לי. אני מתירא תמיד מפני הנשים, שמעירות על עצמן, שיש להן בעל-הוסיף שימקין בהנאה יתרה ושרבב את שפתו התחחונה, שהיתה רועדת שעה קלה במש כשפתו של שניאורסון – נתפסנו! – מהרהר אני. מבקש אני להתחמק והשעה אינה מספיקה לי... ובין כך וכך והיא ושני בחורים עמה, נושאי כליה, עומדים על ידינו... לא שנים, כליאם שלשה... אחד מהם נראה כמטורף קצת... מהרוצץ...מציץ בחלונות החנויות... הוא, כנראה, סופר... אחד מאלה שנראים כסופרים להכעיס... להכעיס את כל המבקרים והעורכים ואת בני דורם, שאינם מכירים בכשרונם הגאונים...

– זה הוא, כמדומני, אותו הבחור המטורף למחצה, שהיה אצלי ב"ההשקפה" – העיר שיינר – אני כבר סחתי לגברת איזמן עליו.
– כמדומני, שליט! – אמרה איזמן והתחרטה מיד על שהזכירה בקול את השם הזה, אף-על-פי שלא יכלה להסביר לעצמה אה טיבה של חרטה זו.

שימקין המשיך את הרצאתו:

– כן, זה המטורף למחצה. השני: בחור עם פורטפיל, והשלישי: זה, זה, זה... כזה... החוטם... כזה... זה... זה...
– מה שמו של בחור זה? – שאלה הגברת איזמן מפני נימוסה של בעלת בית.

– מה שמו של בחור זה? – שאל שימקין את שיינר.
– מה שמו של בחור זה? – שאל שיינר את שימקין.
כך נתקם שמו של אדם, שכל המסובים כבר העלו אותו על שפתותיה – כמה וכמה פעמים. אולם השם „נתן" היה מתלבט בחללו של האויר ומשיק ככנפיו כזבוב המתלבט בתוך הכוס ההפוכה עליו,
שררה דממה ממושכה. הגברת איזמן לא צחקה אחרי ספור המעשה הזה. שיינר נהנה בלבד הנאה גדולה, ושימקין הפך את פניו אל הקיר מעס.

– ומה שלומה של אהובתי? – שאל שיינר,

– מי היא אהובתי? – שאל שימקין.

– הגברת איזמן מכירה אותה.

– הצגינא גם אותי לפניך – אמר שימקין וירד מצל הסופה בקפיצה.

– היא קסנה עדיין יותר מדי-אמרה הגברת איזמן בצחוק ובלבה

אמרה: אני הייתי מתיראית לשבת עם משורר זה ביחידות. הוא, ודאי, גס. אולם מיד אחרי זה תקפתה תשוקה להתיחד עמו ביער.

— וצבע עיניו מהו? — שאל שימקין — אין יופי באשה אלא עינים! — בעלת הבית הציצה חרש לתוך האספקלריה.

— וצבע העינים הוא הצבע של האם — השיב שיינר.

עיני יפות הן? — הרהרה הגברת איזמן בעונג ואמרה:

— שטויות! — מוטב שנסיח בעינים אחרים, מי מכס יודע את היום, שבו חל הנשף של חברת, השפה והתרבות? —

— את היום, שבו חל המתזה הראשון של הקרקס אני יודע — השיב שיינר.

— בהשתהפותו של האתליט היהודי ב... — העיר שימקין — השמעתם על דבר גבורתו של אתליט זה... אכן לא אלמן ישראלי, כשאני רואה אותו, יש שאני רוצה להאמין, כי הרקב לא אכל עדיין את בית ישראל עד תומו — התלהב פתאום שימקין.

— המעריך אדוני כל־כך את הקרקס? — שאלה הגברת איזמן בצחוק של נימוס ותמיהה, אולם בלבה חשה, שכל נפשה מוחה כנגד הערצה זו.

שימקין קרא בהתלהבות:

— ודאי, שרירים הבו לנו! — שרירים! — למה גולתם ממנו את השרירים? — את כל תורת ישראל אני נותן לכם במחירם של שרירים חזקים. שרירים הבו לי ואתן לכם אמנות ויופי! — קרא שימקין בקולו של שניאורסון והתחיל פוסע בתדר בהתרגשות. — ירבו אתליטים בישראל, עדיין אין אני יודע מי חשוב ממי: המשורר נירנברג או האתליט ב... — וגם דעתו של מר שיינר כך היא? — שאלה בעלת־הבית והציצה בו במבט המבקש רחמים והצללה. — מר שימקין, כמדומני, מגזם קצת. הוא משורר, וכי לא כך, מר שיינר?

— מה? — שאל שיינר, שעשה את עצמו תם, כאלו לא שמע את דבריה של הגברת איזמן, הגברת איזמן חזרה על דבריה:

— שואלת אני את המבקר מר שיינר, אם גם דעתו כדעתו של מר שימקין? מר שימקין, כמדומני, מגזם קצת, כי על כן הוא משורר. ומה דעתו של מר?...

— דעתי... דעתי... מי האיש אשר יכבדני בכוס טה, וחיה את נפשי, ואם לא, אמנת לעיניכם — השיב שיינר שלא ממין השאלה.

— את, צדקת. הגה אורחים בביתי ואני מבדחתם כללי. הן המיחם רותח. בואי נא, סימטשקה, ונכבד את אורחינו החביבים בטה ובמתקים.

— גם ממתקים יש? — קרא שיינר בהתלהבות — בחיי! את כל תורת משה ואפילו את כל ספרותנו הצעירה ו,עולמותיו העליונים" של שניאורסון נכון אני לתת במחיר בוס טה וביסקביטים מתוקים בטעמים.

— הכתם לבב אתה מדבר את דבריך? — שאלה הגברת איזמן בצער.

— הגברת איזמן להוטה תמיד רק אחרי האמת! — העיר שיינר בסרקסמוס,

- ואחרי הפילוסופיה! - העיר שימקין.
 לבה של הגברת אייזמן נקפה מעלכון זה.
 - אמי, הבי ונמוגז כוסות טה! - אמרה סימקה הקטנה, שהסתכלה בפנית
 של אמה ברחמים, כאלו הרגישה בעלבונת, וגשקה לה על מצחה.
 - בואי, בתי - אמרה בעלת הבית ויצאה מן החדר בלויתה של סימקה,
 ואחרי רגעיים לא מרובים כבר ישבו בעלת הבית וסימקה עם האורחים
 ולגמו מכוסות הטה. דממה מעיקה היחה שרויה בתוך החדר, לעיסתו הבהולה
 והקולנית של שיינר, שלעס את הביסקביטים, כאלו הצילם מפני השרפה,
 צרמה את האוזן. מרגע לרגע היה שימקין משמיע בהטעמה של דיקלמציה
 חרוזים בורדים של שיר.
 - של מי הוא השיר הזה? - שאלה הגברת אייזמן.
 - של מסורר אחד - השיב שימקין תשובה, שנשמעה לשני פנים.
 - ודאי של אדוני! - אמרה הגברת אייזמן.
 - אני איני כותב שירים,
 - אינו כותב? - תמחה הגברת אייזמן - הכיצד? אמנם שכחתי, שאדוני
 משחק הוא. וכי לא כך, מר שיינר? -
 - ודאי, ודאי.
 - מה ודאי? - שאלה הגברת אייזמן.
 - ודאי, שהביסקביטים מתוקים מאד, ודאי - השיב שיינר.
 - הביסקביטים הם ממש מלאכת מחשבת! - קרא שימקין, שכבר כלה
 לשתות את כוס הטו והטיל את עצמו מיד על הסופה.
 - אמי!... לחשה סימקה, כשהטילה מבט בודק בשימקין, שהשתטח על
 הסופה, והתזירה ממנו את פניה בהעויה של תרעומת.
 - מה, בתי? -
 - רצוני ללחוש לך דבר לתוך אוניך! - אמרה הילדה.
 - לחשינא, בתי! -
 הילדה חבקה את אמה בכח, כמערה עליה שטף רחמיה ולחשה לה לתוך אונת
 - אמי, איני רוצה לשבת כאן. אלך לי לתוך הדרי. איני רוצה לשבת
 כאן. הטוב, אמי? -
 היא ירדה מעל כסאה ויצאה מחדר האורחים.
 - הכינא, אהובתי - אמר שיינר - גם אני אחריק. הבי נא ונשתעשע קצת.
 הוא רץ אחריה, כשהיה מדדה על רגלו האחת.

פרק יב

הגברת אייזמן מי היא?
 נולדה.

בביתו של אב זקן, יהודי יפה תואר, עשיר, חסיד נלהב נצור ממשפחה
 של רבנים גדולים ומופלגי תורה, יוצאי ברודא, הכיב על כל החושבים של

עיר הפלך ג', עיר מולדתו וישיבתו, ומקובל על היהודים ועל ה"אדונים" שאינם יהודים, גולת הכותרת של כת החסידים הסדיגוריים, הכת התקיפה בעיר זו, הממנה רבנים, שוחטים ופרגסים.

כל ימות החורף היה האב הזקן מלוכש בכגדי שבת וב"זופיצא" של משי כרבי של חסידים. כל היום לא פסק ניגון מפיו ופניו הנחמדים הסיקו נדיבות-לב ויראת-שמים והיה דומה לשר וגדול בישראל.

הסביבה:

אס־זקנה, אשה העוסקת בצרכי העיר ומפרנסת עניים ואביונים, מתפללת שלש פעמים ביום ומאמרי חז"ל שגורים על פיה.

כובעים של סמט, קפוטות של אטלס, טליתות עם עטרות כסף וזהב, צלצול זוגיהם של סוסי "פריצים", שהיו באים במעוף נשרים ומתיצבים על יד האכסדרה של בית האב הזקן במצהלות חדה ומחכים לאדוניהם, באותה שעה שהילדה הקטנה היתה עולה בינתיים ויושבת מעט לתוך המרכבה והוזה.

ניגוני חסידים בשעות הסעודה השלישית של שבת, בימי חנוכה ופורים, בויניא דפגרי, בערבי הילולות וחגגות ובליילי שמחת תורה. ריקודים, זמירות, חקפות, עיגולים, קצף של יין, התלהבות הרוחות עד כדי התפשטות הגשמיות, נקישות חסאיות של אצבע צרדה וספורי מעשיות נפלאים במלאכים, שדים, דוכסים, באכרי רוסייה הקטנה ובר' ישראל בעל שם טוב, מלך המשיח, העני הרוכב על החמור, אליהו הנביא, אברהם אבינו, היושב על פרשת דרכים ומכניס אורחים כמו כביתו של האב הזקן. שרה אשתו היא יפת-תואר. אמרי נא אחותי את". כותל המערבי. האם רחל מבכה על בניה. פחד הפרעות, שפרעו רוצחי אדם בישראל בשנות השמונים, שכנפו זעמן קשקשו גם בשנות התשעים, האימה מפני כלביהם של ה"גוים" השכנים ומפני אבנים של ה"שקצים", שהיו זורקים בה בשעה שהיתה מהלכת לתומה על יד גנו של הכומר.

חנוכה:

על כרכי הסבא למדה "עבריי", ופרשה חומש עם רשי לומדה מפיו של ה"רבי" גדליה, בעל הזקן הלבן-כתום, שבבות עיניו היו מעוררות תמיד רחמים בלבה, שהאימה הנשקפה מבין ריסי עיניו נטעה בתוך לבה תוגה עמוקה יותר מזו שנטע בה הפחד מפני הכלבים וה"שקצים", תוגה זו, שאינה פוסקת מלבה כל הימים, ואפילו בשעה שהיא מרקדת וולסה, ואפילו בשעה שהיתה מרקדת עם אופיצר רוסי אחד והלה היה מסובבה עד כדי טירוף החושים, כאלו בקש לעקרה מתוך הגלות.

מפיו של מורה אשכנזי, דק"בשר וארוך-קומה, למדה בילדותה את הלשון האשכנזית. הוא היה לבן פנים, וידיו היו רזות וחורות, אצבעותיהן - מארכות וחדות. המורה הזה היה יפה מה"רבי" בתארו ולא היה מטיל עליה אימה. אולם כשהיה נוגע במקרה באותן האצבעות החורות והדקות במפרקתה, היה כל גופה מזדעזע ותשוקה היה חוקפתה להתייפה ולנשקו על מצחו.

ימי נעוריה:

מותו של הסבא — עלבון קשה מצד אלהים, שנעשה יסוד ושורש לחינוך, מחלה ממושכה של הסבתא. כל הימים היתה גלמודה ובלי חברות. אב סוחר, העוסק בהיות העולם וקובע עתים גם לתורה. פניו ונעפים תמיד. קפדן. שתקן. רק תבנית וקנו דומה לזו של הסבא. האב לבוש „קפוטא“, שהיא קצרה קצת מכפי השעור, מעיין בספרי חסידים ובספדי חקירה, חותם על העתון „ידיעות הברירה“ ולוקח לפעמים מאת שכנו בהשאלה את „הצפירה“. כשהאב יוצא לדרך לרגלי עסקיו, הוא חובש „קפליוש“, וכשהוא שב לביתו, הוא עונד את כובע המשי לראשו.

על-פי דוב שרוי האב בדרך, והאם מנהלת את עסקי החנות, שרוב קוניה הם „אדונים“. האם עונדת „שייטל“ על ראשה וחובשת גם קורסיסה לגופה. היא מתפללת בכל יום בחנותה. אמת, שתפלתה חטופה וגם אין היא נזהרת מלתקוע כפה ל„פריצים“ — כמובן, להחשובים שבהם — וכחייכת בפניהם בצחוק שאינו רגיל כלל אצלה לא בית ולא בשעת משאה ומתנה עם היהודים. אבל עם כל זה היתה האם מקפידה מאד בקריאת שמע ובברכת המזון ובברכות בכלל, וגם היא, הנערה בת שתיים-עשרה, כבר נתחייבה בכל המצוות. אולם המורה של הלשון הרוסית הוא אנטושא, בנו של הכומר, והמורה של הלשון העברית הוא בחור ליטאי, משכיל, מי שהיה בן ישיבה והיה בודאי יוצא מכלל ישראל, אלמלא ספר הספרים שנחנה אומה בזויה זו במתנה לעולם.

היניקה:

יול וורן, מיין-ריד, אוהל חם, אהבת ציון של מאפו, אמנון ותמר, שירת הרועים, גאומיהם של הנביאים, המוסבים אל שלחנו של ירדיה בירושלים. רובינזון קרווא ושירת אוקריינא. אומה שנחרבו לה שני בתי מקדשיה. פסה התפארת מישראל. באוארוב של טורגניוב. „בן האצילים“, סוכה קלועה, שבה מתלחשים הנאהבים והנעמים ברומנים הרוסים. ובישראל אין מלך ולא שר ולא כהן ולא דוכס ולא אזרח ולא גאון לאומי ולא קומה זקופה ולא רכיבה על גבי סוס, הנכאים הם הזמירות. התקיעות לאיים על השטן הם קול ענות המלחמה. המטפחות האדומות שבהקפוטות הן הרגלים. מילואה של הלבנה הוא להם שלמות, יופי והדר. הכל, הכל, מה שחי ופורת וזומר ומנגן, ואפילו מתפלל, הכל שם, שם מחוץ לתחום, בשכנותם של הזרים. ואם יש שהקומה מזדקפת והעורקים מתמלאים עסיס, דוקא ברגעים אלו היא חשה, שנתונה היא באויר, שאין משען לגאותה ולא שמי-חכלת על ראשה ולא אדמה ירוקה תחת רגליה.

על-דבר הרעיון הציוני שמעה בפעם הראשונה מפיו של רב דרשן בדברו בניגון ליטאית-למודי, — הה, גוגול, גוגול הנפלא! נפלא הדניפר, בשעה שהאיר שקט. ובימים האלה כבר היתה אהבה עזה אוכלת את הלב, אהבה צנועה, חרישית ונואכה אל המורה של הלשון הרוסית, אל אנטושא, בנו של הכומר, אהבה נחנקה ומפכה ומתפרצת וגירוי היצר לברוח מן האב, מן האם, מברכת-המזון ומקריאת-שמע ומעיר הפלך, בשעה שהיד נתונה בידו של

אנטושא האהוב, הרצוי, האסור, הרחוק, עם הצלב על לבו, הרוכב על סוס, שט בסירת דוגה יחיד בלילות קיץ ומרקד ודאי וולסה.

ימי המעבר:

אחד אחד מתמעטים יהודי המשי, שוחתות קפוטות האטלס, נעדרים כובעי הסמוט, עטרות הכסף והזהב ושערות הזקן הארוכות.

כל החיים מסביב לה אינם אלא שלשלת אחת של סתירות, סתירה בין חכוכע של סמט של האב בין ה"קפליוש", שהוא חובש בשעה שהוא יוצא לדרך, סתירה בין סדור קרבן המנחה שביד האם ובין ה"קורטיטה", סתירה בין הררי יהודה ושירת הרועים ובין חיי עיר הפלך והיהודים המקומחים, שעוברים לפניו, בשעה שהיא יושבת על יד החלון, ומציצה בו: עוברים עסוקים, מעלים אבק של חולין וגראים כנושאים מטות של מתיט. סתירה בין צחוקה של אמה בפניהם של המאדונים" ובין הזעף התדירי הרובץ על פניה כל הימים. סתירה בין חזון, משאת נפש וחלומות בהקיץ ובין ימי סתו מרבי רפש, ערבי שעמום של חורף, בשעה שהיא יושבת על ספרי ה"ניווא", או ימי קיץ חמים, שבהם היתה משהכשכת עם בנות השכנים במימיו הדלוחים של הנחל, נחל של עיר פלך יהודית, ששפתו היתה לתל, אשר כל הוזהמה והחלאה פוגה לשם, כאלו מתכוונים תושבי העיר להטיל זוהמה גם בזדר הסכע. סתירה בין הדר קומתה היא ובין שפלות הרוח של יהודי עיר הפלך. סתירה בין המורה העברי, בנו של השהט, שנעשה למשכיל והיה כופר באלהים בשעה זו עצמה, שהיה מסלסל באצבעותיו הקמוצות את פאותיו, העשויות עגילים עגילים, ובין אנטושא, שכבר נעשה לתלמידה של המחלקה הששית של בית-הספר התיכוני והיה מתארה מדי קיץ בקיץ בעיר מולדתו והיה פורח משנה לשנה בהילוכו הגא וביפיו והיה עובר על יד חלון ביתם כשהוא רכוב על סוס. אנטושא זה, שהיה בא בחלום חזון לילית אליה ומנשקה בזהירות על שפתיה, נשיקה של "גוי", ואחר-כך היו שניהם, שני ילדים, משתעשעים על ברכיו של הסבא ומסלסלים את זקנו הלבן, והסבא היה מלטף את שניהם ומחליקים על לחיהם. סתירה בין אהבת אחות שבלב ובין הבוז אל האח הגדול ממנה בשתי שנים, הלומד חורה אצל רב העיר והיה מילדותו סמאס בלמודים, הן בעברים והן בחיצונים, המלוכש "סירודוט" כל ימות החול, נושא שרשרת על לבו כבחר-חתן, מנגן בכנור, מדבר רוסית משובשת ומעשן בפניה בשבתות אחרי סעודת הצהרים, כשאבא, המורו על פרקי אבות, מנמנם לפי שעה, ותמיד את זה לועס סוכריה במיו.

ואחר-כך:

ימים של שעמום, של עיון בספרים, של הדבורי הטא, של ישיבה תפלה על יד החלון, כשהכבט מלוה בכליון-לב את העוברים והשבים, וביהוד את אנשי הצבא, לפי שיש בהם מן הכת ומן הנכריות ומשפכת הדמים, שקסמים בהם למשוך את לב העבריה, לפי שאין להם לא שורש ולא ענף בישראל ובתורת ישראל, וגם האשה אין לה בתורת ישראל לא שורש ולא ענף. ואתר- כך ימים של עמידה בשדוכים, וחתני-ישראל באים לראות ולהראות ומדברים

בטולסטוי בלשון רוסיית באקצנס פגום ומסורס ומתאוננים על החיים התפלים שבעירה ללא ענין וללא תיאטרון. והיא רק ככת שמונה-עשרה.

ולבסוף מאסה ב„הראיונות“ ובחרתה, שלא מלכה, בו, באביר היהודי, באביה של סימקה, לפי שבא במרכבתו, הרתומה לשני סוסים אמוצים, שהיו מעלים על הלב זכרון עולם זר ורחוק, זכרון חדרים גבוהים ומרווחים... הנשקפים אל פני אילנותיו של פרדס ישן, והדר טבע, וארות סוסים ודשא ואחר... ולמי שעמד בערב של קיץ אחד על יד האכסדרה של ביתם, שעבר אליהם בירושה מאת האב הזקן, והסוסים היו מנחרים במצהלות חדוה, שהיתה מצלצלת באזניה מילדותה. וגם הלבנה היתה זורחת אז כשמים והיתה מכסיפה את עורם הכחום של הסוסים ואת הגגות והיחה נוסכת חוגה ותקוה ובדידות אל תוך הלב.

שעה מרובה עמדה על האכסדרה והיתה מעיינת בשני הסוסים האמוצים, חרש התחמקה מן החדר, בשעה שהוא, החתן, היה מסביר לאמה את הרעיון הציוני והיה מוכיח לה, שמוחר הוא גם עליפי דין תורה. האם היתה מקשיבה, מניעה בראשה ומחייכת באותו חיוך של „פריצים“.

שעה מרובה היתה עומדת על האכסדרה והיתה מסתכלת בסוסים, כאדם המסתכל בגלי המים השוטפים וגורפים עמהם טבעת היקרה לו מכל יקר, גורפים ונושאים אותה לתוך התהום. בשעה זו חזר השׁוֹיב הוֹקֵן מבית-המדרש והיה מקיש במקלו על הקרקע. היא התחמקה מיד וחזרה אל הבית. הציצה בחשאי במפרקתו של החתן, הקשיבה ברוח מפורה לדבריו והיתה מנענעת בראשה על כל דבור ודבור.

והוא נשא את מדרבותיו על מנדלי מוכרספרים ועל הפועלים בארץ ישראל ועל הדׁר הרצל ועל אהדיהעם, יוצרו של המרכז הרוחני, ועל שלום עליכם הפקה, זה מרק טוון היהודי, ועל טוביה החולב ומנחם מנדל. הן כאלה הם חייו של היהודי. כזה הוא מסחרו, ביתו, מעמד עסקיו, שבתו וימות החול שלו. כזה הוא שלום עליכם הפקה הגדול. וגם נחום סוקולוב הוא פקה. והעיקר דבר על הקרע שבלבו של היהודי, הקרע שבין האדם והיהודי, בין היהדות והאנושיות. היה יהודי באהלך ואדם בצאתך – היו המשכילים אומרים. אולם הציונים חוללו מהפכה גדולה בארץ. הם הם מחולליו של ההיניסנס העברי. התחיה, התחיה הולכת! קרא הסופר הגדול פינחסוביץ. אולם ההמונות, ההמונות – אלו האוכלוסים המרובים – כיצד אמר טוביה החולב, הפקה היהודי? אלה ברכב ואלה בסוסים: כל אדם בשלו. וכל יהודי יש לו צרור צרותיו וכו' –

והסוסים בחוץ היו מנחרים במצהלות חדוה, והוגג היה מקשקש. בין כך וכך נשברה פינכא.

ואחריכך עברו עשרה חדשים. הוא חתן וממילא היא כלה. הוא שלח לה במתנה את שירי ביאליק ואת כתבי מנדלי ורשם על השערים של הספרים: לכת ישראל! ואח המלים האלה הטעים בכמה וכמה נקודות מאחריהן. ובחול המועד של ססח בא להתארח לביתם לימים האחרונים של החג. והוא

הזר ודבר על מנדלי מוכר ספרים, אישיות ספרותית גפלאה זו, שאין אתה מוצא דוגמתה אצל שום אומה ולשון. היא סחה לו על המורה האשכנזי, שהיה אדם מוזר מאד, רמוה לו גם על אנטושא, האדם היחידי בעירם הרוכב על סוס. החתן שב לביתו. היה שולח לה מכתבים ארוכים, והיא – מכתבים קצרים. הוא שלה לה פירוש ארוך ומפורש על השיר „הכניסיני“, והיא השיבה לו מכתב קצר ברוסית. וסופו של דבר, שהחתונה נקבעה לשבת נחמו.

חתונתה:

שבועות רבים קודם לה היו דנים על הדבר: להסתפק בחופה לבד או להקדים לה גם יום של ריקודים וכלי זמר. האם שאלה חתונה יהודית כהלכה, כי בת יחידה היא לה. הבת היחידה מחתה כנגד זה. פעמים נצחה הבת – ולגו עיניה של האם פלגי דמעות. ופעמים נצחה האם – היתה הבת מתיחדת מיד אחרי זה בקיטון שלה לשעות רבות, נצחה הבת. וביום החופה גזר עליה האב, שתתענה כל אותו היום. האם התירה בצנעא לסעום משהו. אולם היא עמדה בהבטחתה שהבטיחה לאביה, התענתה כל היום בשמחה והתענגה על צער גופה ועל המיחוש בראשתה. מעין נקמה, ולפנות היום התגבר המיחוש בראש הולב דאב, היא לגמה יותר ממשוה מכוס היין על לב ריק. הראש התחיל סובב עליה ודעתה היתה חלשה מפני הרעב, היין וכליין הלב, והיתה בשעה זו נוטה כל-כך לוותר ולהכנעה ולגמול לתוך זרועותיו של מי שהוא ולהטיל עליו את משא חייה עם הריקניות הכבדה, המעיקה על הלב. ובשעה זו הושמה הטבעת על אצבעה ופיו של העומד על ידה לחש לה „הרי את“ והיא נתקדשה לו לצמיתות כדת משה וישראל ונתאלמנה מיד מכל אשר לה תחת החופה.

ואחרי כלות ימי המשתה ישבה בתוך המרכבה ועלתה לעירו. הבעל היה בהול לביתו לרגלי עסקיו – והסוסים היו מנהירים במצהלות חדוה.

היא היתה שמחה על שעזבה עיר זו – קברם של ימי נעוריה – והצטערה על שהיא עולה לעיר זרה, לשבת תחת קורתו של זר עם גבר זר. היא חשה, שהזר הזה הטיל זוהמה בחייה ואין לה שוב טהרה עולמית. ואם תבוא להחרוץ מוזהמתה, אין לה אלא לשפשף את הויתה ברפש החיים, לכאוב מכאובי אשה, אם, עקרת בית וגם בוגרת וסוטה ולחלות בכל נגעי בני-האדם עד שתבול ותסתאב. נענעה בראשה לקראת הורם העכור, ששטף את חייה, סגרה על סודה ותבנו... אולם אף-על-פי שנעצה שרשים לתוך הטחב והוכל, מכל מקום שלחה גם גבעולים לקראת שמש עולה ובמעמקיה קותה וצפתה...

ישבה בתוך ביתו שנים מועטות באותה העיר הקטנה על ספרי ה„גיווא“ ועל „הצפירה“, ילדה לו את סימקה וקברה בתוך לבה את כליון הנפש ואת בנו של הכומר, את התוגה, שהיתה שופעת לתוך חייה מבין ריסי עיניו של ה„רבי“, את תחלומות ואת החזון, את המאוויים הצורבים ואת נגוני החסידים ורקודיהם, את קשקושי הזוגים של סוסי ה„פריצים“, הנקישות באצבע צרדה של חסידים ונקישות הרבונים של אנשי-הצבא, את חלום האהבת ואש התאוה, שהיו עוממות בה גחלים גחלים.

ישבה ימים רבים על יד החלון ככנעוריה בכית אביה והיתה רואה לפניה שמים גבוהים ודחבים ועולם שנתרוקן מכל תוכן, עד שמסכות הומן הביאו אותה ואת משה לוורשא. והיא עודה צעירה בשנים – כבת עשרים וחמש – אשתיאיש, אמילדה, ענונה לחזון ולמשאת נפש, יפתתואר וקופת קומה, כאחת מבנות יהודה וירושלים, לפי מבסאו של נתן. היא לא נעשתה עדין כלי על ידי הבעל. עוד רב היה בה השטח של קרקע בתולה. והסוד הגנוז בלבה עטה עליה צעיף של עלמה היושבת בבתוליה. היתה בה מן האש הצורבת של אשתיאיש, מן הקסם של עלמה תמה, מן הפריצות של בת-כפר ומיגונה של בתי-ישראל המתאבלת תמיד על מי שהוא: על בעלה של אחותה, שנפטר מן העולם, על ימי נעוריה או על צרות ישראל. והן סוף כל סוף אינה אלא אשה כשרה החרדה על בעלה מפני כל שעול קל, שהוא משמיע בהשכמה, וקשורה בנפשה של סימקה שלה, סימקה הקטנה, סימקה זו, שהיא מראה עליה לפעמים באצבע בנתיחה, כלומר: את, התוכן היחידי של חיי, את פתיל שלהבת! והן סוף כל סוף גם גורל עמה נוגע עד לבה ומדי בנה אותה תתרפק עליו, ומשאת נפשה לראותו עולה וגורל ומתרוכם ונוזל כבוד, מולדת ומלכות ובין עמים יתחשב. ואילו היה הוא, משה, מתרצה לה, היתה נכונה לעזוב את הארץ הזאת והיתה עולה לארץ-ישראל ומתישבת בבית חומר קטן שבקולוניה ביהודה והיתה חורשת אדמה וחולבת את הפרה, וגם את סימקה היתה מחנכת ברוח הכפר. אלא שהוא מקשיב להזויותיה אלו בגחון של התיל. ואולם שיריו של נירנברג שגורים על פיה וספוריו של שניאורסון הם לה לשעשועים, ובשעה שקראה את ה"עולמות העליונים" של שניאורסון, באה מתוך התלהבות לירי התפשטות הגשמיות כבשעת רקודיהם של החסידים בימי הילדות. ויש שהיתה רואה את עצמה בחזון במסבתו של המשורר נירנברג, משורר הצער, נאד הדמעות של עם ישראל ושופר תחיתו. ויש שהיתה רואה את עצמה, כשהיא מסרה רוח-הקודש על אחד מן המשוררים הצעירים בישראל.

לא עברה עליה אלא שנה אחת בוורשא והנה היא יושבת במסבתו של המשורר הצעיר שימקין, זה הכוכב העולה על שמייה של ספרות ישראל, זה שעתידי לפרסם פואימה נשגבה בשם מלכת-שבא, זה ששניאורסון נשקן במצחו ויש בקומתו הזקופה ובהלכו הגא דברימה של אנטוואן, בנו של הכומר.

פרק יג

בנו של הכומר, שימקין, קעץ מעל הספה והתחיל פוסע בחדר. לבה של הגברת אייזמן נקפה. נדמה היה לה, שרגלו דרכה על טרם שמלתה והיא נסחבת אחריו. כל פעם, שהיה עובר על יד הכסא, שישבה עליו, היה גופה מדועע מפחד. אולם אחרי שפסע שעה מרובה, נרגש וחפוש מחשבות, ישב לבסוף על הכסא אל מול בעלת-הבית. ישב מאריש. ופתאום התחיל מדקלם שיר.

– של מי הוא שיר זה? – שאלה הגברת אייזמן.

– של משורר אחד – השיב שימקין בהטעמה, הנשמעת לשני פנים.

— של מר? ... — שאלה הגברת אייזמן, והחליטה בשעה זו לצאת בקיץ
הבא למועון-קיץ.
— של? — ההו חה? — צחק המשורר בקול רם כצחוקו של שניאורסון —
אני איני ממדברי שיר.
— אדוני אינו משורר? — שאלה הגברת צייזמן בתמיהה — באמת? — אדוני
נדאי משטה.
— דברים כהויתם! — השיב שימקין, שיצר עז תקפו בלבו להפיל את האשה
הזאת, אשת זר, על הספה.
— דברים כהויתם? הכיצד? הלא אדוני הדפיס שירים!
— הדפיס, אבל לא מדפיס —
— לא? — נסתלקה ממנו המוזה? — שאלה הגברת צייזמן, שאמרה בלבח:
אולי אהיה אני המוזה? שלו. — מתוך הרהור זה ההרומם לוח לבה.
— כבר יצאתי מתקופת החרוזים! — השיב שימקין ושרבב את שפתו
ההחטונה, שרעדה משהו כשפתו של שניאורסון.
— מה פירושו של זה? — שאלה הגברת אייזמן שתמהה מאד על תשובתו
של שימקין. — על שום מה? — אני תמוה! ...
— לפי שהשירה בחרוזים, השירה במלים — הלא גברתי מבינה — השירה
על-ידי צרופי מלים, צורה תפלה של קדמונים היא, שכבר הגיעה שעתה להבטל
מן העולם.
— אני איני מבינה כלום — דברה הגברת צייזמן רוסית — אני ... אדוני
אנט... — כמעט שלא השמיעה את השם אנטושא — הנה אני מקשיבה את דבריו
ואיני מבינה כלום — הוסיפה הגברת אייזמן בקובלנא, ובין זויות-שפתיה רפרף
חיוך סודד — הלא אדוני משורר הוא. משורר בישראל. אומרים, שעתיד הוא
להיות משורר גדול. גירנברג השני... הלא ספרות ישראל עניה היא לשי שעה
ווקוקה לבונים ולמקוממים את הריסותיה ולכהנים נאמנים ומסורים לה בכל
לכם ונפשם — הלא אדוני...

כך דברה הגברת אייזמן ובלבה אמרה ברגעים אלו:
— לטייל עמו ברחוב שלובת-זרוע, שנינו, הוא ואני, זקופי קומת
ונאים.

שימקין קם על רגליו ודבר בהתלהבות:

— הנה גברתי תמהה על דברי, לפי שגברתי לא ירדה לדעתי. לפי,
לפי, שכולם הם... חמורים. גברתי צייזמן! למה לי אמנות? — למה לי יופי...
שבכתב?... את יפי החיים הבו לי! את אמנות החיים הבו לי! — למה לי היופי
שעל גבי הניר, שהיום הוא כאן ומחר באשפה?... חמורים, קסרקטין! — לערות
כליון לב, משאת נפש, געגועים, אש אהבה ותאוה, את הקדוש והיקר, את
ההכנעה והמרד, את החסד והרחמים, לערות את כל אלה על גבי גליון של
ניר, כדי שהגליון הזה יתגלגל אחר-כך בבתי-מרוח ובבתי-מדרשות, כדי שכל
הידים הגסות תהיינה ממשמשות בו, ופינחסוביץ יבדוק אותו לאור הפילוסופיה
שלו, ושיינר יכשיר או יפסול — טפן! — טפן! — גירנברג! — המשורר! גירנברג! —

עתיד אני להגיע למדרגתו של נירנברג - ספו - להיות משוררם של בני העמק, שליח צבורם של זכובי המורד - ספו! - אמנם גדול הוא נירנברג, ואולם אני מושך את ידי מן הגדולה הזאת, הבו לי חיים! - אמנות של חיים הבו לי - קרא שימקין והפשיט בדמיונו מעל רגליה של הגברת אייזמן את סומקאותיה.

הוא גדול ועו נפש, הרהרה הגברת אייזמן בלבה ובקול אמרה:
- לא, מר שימקין, אני איני מסכימה לדבריו, באמת לא ירדתי לסוף דעתו, אולי גבוהים הדברים מהשגתם של בני אדם פשוטים כמוני. הנה טולסטוי, שקספיר, בירון, נירנברג ושניאורסון...

אולם שימקין צחק בקול רם ולא השיב כלום על דבריה.
- רצונה של הגברת אספר לה מעשה יפה! - אמר שימקין.
- מעשה? - אני אוהבם מאד מעשיות.
- לא! מעשה שהיה, חה, חה, חה, אני איני אוהב מעשיות, הללו ניתנו לילדים ולנשים טפשיות.

- כך... אמרה הגברת אייזמן מתוך עלבון קל. אדוני גם הוא קצת, האם כל המשוררים דרכם בכך?

- נירנברג, למשל, דומה בבחינה זו במדה ידועה אלי.
- באמת? - אדוני יודע את נירנברג?
- ידידי ורעי.

- אה, אה! וספור המעשה מהו?
- כבר הסחתי את דעתי ממנו לגמרי - תפס שימקין את עצמו - כלום נתכוונתי לספר מעשה שהיה?
- אם איני טועה...

- אה, אה, אמת, נזכרתי, מעשה שהיה כך היה: היום בבוקר אני נוסע במרכבה ב"שדרות ירושלים", אוהב אני טיולים אלו של בוקר ודוקא במרכבה, הצוברים והשבים מועטים, יושב לו אדם ומסתכל בכרך.
- מסתכל ממרום... כדרכו... - העירה הגברת אייזמן.

- כן, כדרכו, אויר הבוקר מצונן, אני יושב לי בנחת-רוח, משיב עשן סן הספירוסה, מאהיל בידי על גבי עיני ומציץ בעולם, אני נושא את עיני ורואה, מה אני רואה? ווג נחמד עובר גם הוא במרכבה, הוא - יופי, שיש, מלאכת-מחשבת, והיא עטופה צעיף. אילו ראה אותה שניאורסון, היה יוצא מדעתו, אני סצוה: רכב! יד על יד! - אני מסתכל אל המרכבה ואיני מוין את מבטי משם, הודקף הגבר, זקף את שפמו, סתח ואמר:

- למה מסתכל האדון?..
- רצוני בכך? - משיב אני.
- לשם מה? - שואל הלה ונחיריו מתנפחים ורועדים מכעס.
- מציץ אני באותה הגברת היושבת על ידך! -
- אתה? - מי! מה! מנוול!..
- מנוול אתה - ואני מסתכל!
- לשם מה? - שואל זה בכעס שנשתכך קצת.

- חושד אני ב... משיב אני.
 - במין - שואל הלה וסניו מזדעזעים מכעס,
 - בה...
 - בהז - אתה? מנוול?...
 - אשתי היא היושבת על ידך...
 - משקר אתה! - קורא הלה בחרי-אף.
 - אשתי היא - טורא אני כנגדו - הראנינא את פניה. רק הצצה אחת.
 - לא,
 - הראנינא את שכמה!
 - לא!
 - את חטמהו -
 - לא!
 - את פסת ידהו!
 - לא!
 - אצבע אחת! -
 - לא! -

שולף אני את האקדה מכיסי, מעמיד אני את פיו כלפי האשנב, בעל
 השפס נזדעזע ופתח לרוחה את אשנב המרכבה.
 הגברת אייזמן צחקה בקול, אף-על-פי שמצאה את עצמה ואת כבוד-
 הנשים שבה נעלבים מאד על-ידי ספור המעשה הזה ועל-ידי אופן
 הרצאתו.

שעה מרובה התלגלג קול הצחוק של בעלת-הבית על-פני החרר, אותו
 צחוק שבאשה, שהוא שרביט המושט בידה וקצהו טבול בסם מות - צחוק שבאשה,
 שיש לו כמה וכמה בנות קול. במסבתו של הבעל בירחי הרבש עולה מסנו
 בעין הד של צלצול טבעת הקדושין, של הקערה, שנתפוצצה בשעת ה"תנאים",
 צלצול שלשלאות של ברזל, אויקי הנשואין - וכשאינן הבעל בבית עולה ממנו
 ההד של השלשלאות המתפוצצות, של כוסות-יין המנופצות בכתימתה ובקברטים
 בשעות מאוחרות בלילה בשיביה עם קהל של עוגבים אל מול פי התהום של
 החסא... הצחוק הזה הוא הגושר גשרים ראשונים בין האשה ובין האהוב לעיני
 הבעל עצמו, והבעל מבחין אותו באזניו והנה הוא איננו כתמול שלשום ולא
 כלפני שעה, עד שסר אותו הגבר הור לתוך הבית - ואפילו אם אשה זו היא
 כשרה וצנועה, היא צחוקה זונה תמיד תחת הבעל אחרי זרים - אותו הצחוק
 קורא ואומר לגבר: חפשני תמיד, חפשני ותמצאני. אם לא בבית, הרי ברחוב,
 אם לא בחדר האורחים, הרי בחדר המטות. אם לא בשוק תמצאני, תמצאני
 בחורשה הצנועה, ואם לא במלון אורחים, הרי אני במעון-קיץ. אם לא בעיר
 תשיגני, חפשני ביער, שם אתן לך את חסדי. ואם לא היום, הרי לאחר זמן
 חכה, חכה! תגיע שעתך. אסתאב על בעלי. אמאס בו, אמאס, חכה, חכה -
 הנה ילד יולד ואנענע אותו בעריסה, ואתה תעמוד מנגדי וראשי יהיה כפוף
 ממעל לעריסה ושפתין תהיינה חותמות על הראש אשר ממעל לעריסה של בני
 בכורי את הנשיקה הצורבת. חכה, חכה, כי צרעת ממארת אני לבעלי, כי שמורה

עברתי לו על שעטאני כלי, והנה כבר העלה הכלי סדק. חכה, חכה, כי לוחט אני באש וביגדת, ואם יש לפני נוחים ושלמים וגופי מרושל כמו יום קיץ לוחט והליכתי דומה אל ההליכה על פני חלקת הקרקע שבין המטה ובין כלי-הרוחצים וצנה שופעת ממבטי וכרוכה אני אהרי בעלי כתינוק אחרי מינקתו – ואולם הצחוק שלי הוא ערש הצבור ומן הערש הזה אני מתחילה לתת לכם חסד. חבי, חכו...

וכשנשתק צחוקה של הגברת אייזמן, שררה דממה ממושכה בחדר. שימקין התהלך אנה ואנה בהתרגשות. אחר-כך עמד לפני הגברת זקוף-קומה, ידיו היו מכונסות בכיסיו ועיניו המגרות ומצודרות עם שני השביבים המכריזים נאסופים שבהם היו תלויים בפניה.

– כך, כך – אמרה הגברת אייזמן אחרי שתיקה ממושכה – אדוני הוא משורר. ומזור הדבר! הרבה מדבריו אינם ברורים לי כל צרכם, ובכל זה...
– מה? – בכל זה... מה? – שאל שימקין ולא הויו את מבטו מספיה.

– בכל-זאת – גמגמה הגברת אייזמן, שדבריה נסתתמו מפני התרגשותה – בכל-זאת... לא! היום אני נוגה יותר מדי. היום... איני יודעת מה זה היה לי – שקרה אך רק כדי לדבר איזה דבר.

– הגברת היא נוגה? שאל שימקין ובת-צחוק של נצחון רפרפה על שפתי.

– כן – השיבה בגניחה עמוקה – וגם... הנה... איה סימקת?... סימקת-ניו, אץ-?

ברגע זה שב שיינר לחדר האורחים ואמר ככצוה:

– אנו יוצאים, מר שימקין!

– ודאי! – אמר שימקין ותקע מיד את כפו לבעלת-הבית.

הגברת אייזמן עמדה שעה קלה נבוכה, לחצה את ידו של שימקין, באדם שמחשבה קשה מטרידה את מוחו.

– שלום, גברתי! – קרא בינתיים שיינר.

– אָה, שלום, מר שיינר! – אמרה הגברת אייזמן בחיור של חבה – אדוני עוב אותי היום. הוא מאס בי.

– שלום, גברתי! – חזר ואמר שימקין ונתן לה את ידו. היא חזרה ולחצה את ידו והציצה בו במבוכה כבראשונה, ופתאום קרנו פניה. היא אמרה:

– ובדבר הקרקס, רבותי? – האם מסכים מר שיינר לבקר אותו במוצאי השבת?

– כדברייך! – השיב שיינר בדעה קרה.

– ומר... המשורר? – שאלה בעלת-הבית.

– אני... -- השיב שימקין קצרות – איני יודע.

– ומי הוא היודע? – שאלה בעלת-הבית.

– זה תלוי ב...

– ברצונו של איש...

- כלומר, של אשה? - אמר שימקין והציץ בפניה בחוצפה.
 - של איש או אשה...
 - לא, גברת,
 - ובמי תלוי הדבר? -
 - לא בי -
 - אלא - שאלה בעלת-הבית, שראתה את עצמה שפלה מאד על-ידי
 התחנונים האלה, ואולם לא יכלה להבליג על עצמה.
 - זה תלוי ב... ברוח, שתשרה עלי באותו הערב.
 - אה... אה! - אמרה הגברת אייזמן, בהיותה מלוח אוהב עד הרגל -
 אה, אה! - אמרה, כשכבר הגיעו שני האורחים עד הדלת, והציצה בפניו של
 שימקין, כמחכה לרבור. ופתאום התחילה מתחטאת כתינוק ועושה את עצמה
 כבוכה:
 - למה אתם עוזבים אותי? - יחידה אני. בעלי עזבני והלך לו. ישוב
 וראי בשעה העשירית. וגם אתם עוזבים אותי. קחוני ונטייל, ואם לא -
 אבכה -
 - אם רצונה של הגברת לטייל, תואילנא להחליף את שמלותיה... תלבש
 גא... תלבשנא... ההחיל שיינר ולא סיים.
 - גוזרנא עלי, מר שיינר, ואני אקיים, איזו שמלה? - איזו? -
 אחרי משא ומתן ארוך ברר שיינר את אחת השמלות. או תזרו לחדר
 האורחים, האשה נעלמה בחדר הסמוך, פשטה את בגדיה, עמדה כלפי הראי,
 הציצה בגופה הנאה והגתה במשורר הנאה והמזור ושרה בקול רם, ושני הגברים
 שבחדר-האורחים שמעו את קול זמרתה וראו אותה בחזון כמות שהיא עומדת
 שם כלפי הראי,

פרק יד

אחרי חצי-שעה יצאה הגברת אייזמן מן הבודואר שלה כלילת-יופי.
 השעון השמיע את השעה השמינית. היא יצאה תרישית, שלא יגיע הקול לאוני
 סימקה ותעכב בעד הטויל.
 - רבותי, ההולכים אנו? - אמרה בעלת-הבית - הנה השמינית!
 - למה? - שאל שימקין, שהיה מתהלך בחדר ועמד פתאום, כאדם
 שנעור מהרהורים עמוקים.
 - לטייל! - ענתה הגברת אייזמן.
 - אה, אה - אמר שימקין - ואני נשכחתי. דבר זה נשתכח מזיכרונותי.
 - החלש כל-כך כח זכרונו של אדוני? - אמרה הגברת אייזמן באותו
 הנוסח הרגיל בפיה של אשה, שתמיד עולה מתוכו משמעות אחרת מכפי עצם
 הדבור - הכל המשוררים בעלי שכחה הם? -
 - כלם. המשוררים משולים לנשים - אמר שימקין.
 - והשירה? - שאל שיינר.
 - לאשה! - ענה שימקין בקול הוגג.

– וככך... אנו – השירה? – שאלה אייזמן והורחה כאצבעה על הבלווה כלפי שדיה.

ושימקין דקלם:

– האשה היא בת־השטן, אם החטא ואחוז השירה.

– כך? – שאלה הגברת אייזמן מתוך החזקת־טובה והניעה בראשה כמשחק על הבימה, בשעה שהיא מודה לקהל על קבלת־הפנים הנהדרה.

– טפשית היא, אמר ברגע זה שיינר בלבו – ואולם מה בכך? – הן גיף לה הראוי להתכבד!

– כך כותב אלי נירנברג במכתבו האחרון! – השיב שימקין בנצחון.

– האשה היא בת־השטן – חזרה הגברת אייזמן על הדברים – אה, אה, דבר זה מענין הוא. ואדוני יודע את המשורר נירנברג?

– יודע, יודע.

– פנים אל פנים

– לב אל לב.

– הוי, עד כמה הייתי רוצה לראות את...

– לבו?...

– את פניו.

– כדאי, כדאי! – אמר שיינר ספק מחוץ לגלוג ספק מתוך כובד־ראש.

– כדאי? – שאלה הגברת אייזמן והציצה בפניו של שיינר כמתחננת,

שיפרש לה את כונתו, המשטה הוא? –

– חלילה – ענה שיינר – [דאי כדאי, כדאי.

– הייתי רוצה מאד לשבת אל שלחנו בביתו בשעה שהוא מטוהח עם

הבריות, אומרים, שהוא נהדר באותה שעה.

– והעיקר, שהדגים המוכנים על ידי אשתו והיא מקבלת בס את פני

האורחים, נפלאים הם. מלאכת־מטבח. מומחית היא לכך – העיר שיינר.

– מר שיינר שוב בא בשלו... כדרכו – אמרה הגברת אייזמן בתרעומת

של אשה, הקובלת על אחובה, שחרד יותר מדי על שלומה. – אנו הולכים,

רבותי! –

וברגע זה צלצל הפעמון. „משה! – הרהרה בעלת־הבית – הוא! – לא

הוא! – היא התפללה בלבה, שלא הוא יבוא כיאם אחר. ואולם נפתחה הדלת

והארון משה אייזמן נכנס עם פפירוטה בפיו.

– אה, משה־ניו! – קראה הגברת אייזמן – למה כה אחרת היום?

– אדרבא, הן הקדמתי.

– הלא הגיעה התשיעית.

– לא, השמינית.

– השמינית? – באמת? – כן. התודע־נא איש לאחיו: המשורר שימקין

ו... הארון אייזמן!

– נעים לי כמדו אדוני הוא אותו שימקין, שחבר את הסיר הנפלא

„תכלת־ז” – שאל הארון אייזמן בהערצה גלויה.

- אני.
- משה'ניו! - אמרה האשה אייומן - אנחנו לא נלך לטייל. לא נלך! - אמרה והישירה את מגבעתה על ראשה - לא נלך!
- לכו, לכו, רבותי. האויר יפה מאד.
- לא, משה'ניו! - התחטאה בעלת-הבית - אנחנו לא נלך. הן אתה לא תלוח אלינו. אני חשכתי תחלה שנפגוש אותך בדרך - אמרה וטפלה בינתים בהידונית.
- הלוך תלכו. העיקר הוא, כי פאשה תתן לי למלאות את קבתי הרעבה. ואתם לכו לכם.
- ללכת? - ללכת? - שאלה בעלת-הבית והסירה את מגבעתה מעל ראשה.
- אני מבקש אתכם מאד, רבותי: לכו לכם, ואני פה אשב לי עם סימקה'ניו. איה סימקה'ניו?
- לא אלך, משה'ניו, לא, איני רוצה - התחטאה בעלת-הבית ונטלה את מגבעתה לתוך ידה.
- ברגע זה נכנסה סימקה אל החדר. הרגישה באמה הלבושה לצאת ובאביה, ספסה על זרועותיו של אביה וחבקה אותו שעה מרובה. אחר כך ירדה, נגשה אל אמה, תפסה אותה בידה ובקולה נשמע כעין בכי.
- אמי - התחננה הילדה - אל-נא. איני רוצה. אל-נא תלכי, א-מי, איני רוצה.
- האם נטלה את הילדה בזרועותיה ונשקה לה על מצחה נשיקה כפולה ומכופלת, שנשמע מתוכה ציוץ השפתים.
- סימקה'ניו! - היודעת את מי הוא האיש הזה? - אמר האדון אייומן והורה באצבעו על שימקין.
- סימקה התכוצה כולה ונלחצה לאביה, כמבקשת בו הגנה מפני האיש הנה.
- סימקה'ניו - אמר האב - הוא משורר. הוא סופר בישראל.
- כשניאורסון? - שאלה סימקה.
- כן, כשניאורסון, בתו! - השיבה האם.
- ושניאורסון את אוהבת? - שאל שינר.
- הילדה נענעה בראשה הכבוש בהסכס.
- כמה את אוהבת אותו? - שאלה האם.
- כטוקולדה! - השיבה סימקה והניחה את האגודל שלה אל בין זויות שפתיה.
- על שום מה את אוהבת את שניאורסון? - שאלה האם.
- והילדה השיבה:
- לפי ששניאורסון אוהב את עם ישראל.
- ואיפה הוא עם ישראל? - שאלה האם.
- והילדה השיבה:
- בגלות.

- ואת נירנברג את גם כן אוהבת? - שאלה האם.
 הילדה נענעה בראשה הכבוש בהסכם.
 - ומי הוא נירנברג? - שאל האב.
 - מטורר ישראלי! - השיבה סימקה.
 - ועל מה הוא שר? - שאלה האם.
 - על השחיה! - (התחיה).
 - ואיפה תהי התחיה? - שאל האב.
 - בארץ ישראל! - השיבה הציונית הקטנה.
 - ואת ציונית? - שאלה האם.
 סימקה נענעה בראשה הכבוש בהסכם.
 - ומה זה שלחן? - שאל האב.
 הציונית הקטנה השמיעה את התרגום הרוסי של המלה:
 - ומה זה כסא? - שאלה האם.
 - אמא - לחשה סימקה'ניו - תני לי את אזנך.
 האם הרכינה את ראשה, עמדה על ברכיה והגישה אליה את אזנה.
 - אמא, אל-נא תלכיו! - לחשה סימקה בקול על און אמא - ואם
 לא - אבכה -

סימקה משכה בידה את שרוולי המעיל אשר לאמה. האם פשטה את מעילה ואמרה כמתחטטת:
 - סימקה'ניו, את רעה.
 בינתים קפץ המשורר שימקין, נפל על ברכיו לפני סימקה, פתח ואמר:

- אני כורע על ברכי לפני החוס. אני אוהבת אותך, סימקה הקטנה!
 סימקה נרתעה לאחוריה מפתח. המשורר שימקין הסיר את מעילו.
 - גם מר שיינר ישב אתנו - אמרה בעלת-הבית ומשכה בידה את שרוולי מעילו של שיינר. שיינר התעקש לכתחלה, ולבסוף אמר:
 - אם גזרה היא - נקבל.
 לא עברו רגעים מרובים ובעלי הבית והאורחים כבר ישבו מסובים אל השלחן.

בעלת-הבית הוציא מכיסו את גליון ה"השקפה" של אותו יום ופרש אותו על השלחן. אחר כך העמיד עליו שני נרתיקים, אחד של טבק ואחד של ספירוסות. מלא את הספירוסות בטבק בזהירות יתירה, כשהיה מדקדק בכל שריג של טבק קל.
 - מר שימקין מעשן - שאל בעלת-הבית, כשהושיט לו ספירוסה והיה מעכבה בידו.
 - אני? - לא. לפעמים כאשר תשרה עלי רוח...
 - אולם אני שואל אם אדוני מעשן תמידי - אטר בעלת-הבית ועכב את הספירוסה בידו.
 - דבר זה למה הוא לך? - אמרה בעלת-הבית בתרעומת.
 - הלא איני רוצה שיקלקל, אם אין דרכו לעשן - השיב בעלת-הבית.

— אָח, משה... פלטה בעלת־הבית נהימה של התמרמרות והצלִיפה על בעִלה מבט מרוגז.
 — הוא אינו מעשן — אמר שיינר.
 בעלת־הבית החזיר את הפפירוסה לתוך נרתיקו, כרך בשביל עצמו פפירוסה ואמר בשעת מעשה:
 — רבותי, הלא אתם... הלא אתם... קרובים, אם אפשר לומר כך אל החלל... כלומר... אל האבנים, הלא אתם סופרי ישראל... מה דעתכם? — ספרות ישראל יש לה עתיד נשגב, מזהיר? עתידה היא להחללות? — להיות גם לגוים? אה?

פרק טו

אחרי זה היתה דממה ממושכה ואחרי־כך התחילה השיחה.
 — כך, כך — אמר אייזמן — אתה הוא המשורר שימקין, בכבודו ובעצמו.
 — כפי שעניו רואות — השיב המשורר קצרות.
 — קראתי את שירך, תכלתי. רבים אומרים, שהוא שיר נפלא. אני רק בעלת־בית פשוט. ואולם בכל זה... אני מעיז... גם אני הקטן מסכים... והנני מחוה את דעתי, שהשיר הזה... השיר הזה...
 — משה'ניו — !... השמיעה בעלת־הבית נהימה של מחאה, שלא יכלה לראות אותו כשהוא משפיל את עצמו,
 — השיר הזה... כליף יופי הוא — סיים בעלת־הבית, שלא הרגיש כלל בהערתה של בעלת־הבית — ומה דעתו של רבנו שיינר המבקר?
 — משה'ניו! — אמרה בעלת־הבית — קראתי באחד ממאמריו של פינתסוביץ פסוק כעין זה: מיום שחרב בית־המקדש לא היתה לעמנו תקופה כבירה של יצירה בכל המקצועות וביחוד במקצוע הספרות היפה מתקופתנו. האמת הדברים האלה? —
 — הן המבקר שיינר בכבודו ובעצמו יושב פה עמנו, ואת, פתיה, שואלת את פיו של בשר־ודם פשוט כמוני! — אמר האדון אייזמן — וכי לא כך, שיינר המבקר? — מה דעתו של מר?
 — אני... אני... הבו לי קצת ייִש. בקיצור, לא כלום. הבל הבלים — השיב המבקר.
 — משה'ניו — אמרה הגברת אייזמן — האדון שימקין יודע את המשורר נירנברג פנים אל פנים.
 — את המשורר נירנברג בכבודו ובעצמו? — קרא האין, ייִזמן בתמיהה של התפעלות.
 — אותו בכבודו ובעצמו! — השיב שימקין.
 — משה'ניו! הם ידירים נאמנים, — הוסיפה בעלת־הבית.
 — ידירים? — מחא האדון אייזמן כפיו מתוך השתוממות.
 — ידירים, ידירים! — העיר שיינר באירוניה כבושה.

— אם כך... אם כך... — דבר האדון אייזמן ופניו הוהירו בחיך של איש מתרפס — יואל-נא מר שימקין להשמיעני... הן מר שימקין הוא במדה ידועה.. אם אפשר לומר כך... הוא במדה ידועה קרוב אל... קרוב אל המלכות... ולפיכך יואל-נא מר שימקין להשמיעני, למשל, מה היתה כונתו של המשורר הגדול, של גאון המשוררים, של נעים זמירות ישראל, כפי שמכנה אותו הסופר מינחסוביץ, של הכנור והתנים של עמנו בזה, שהוא... בשירו, שהוא...

ברגע זה הפסיק שיינר את האדון אייזמן באמצע דבריו ואמר:

— היודע מר אייזמן להיכן אנו מזמינים את עצמנו ללכת? —

— להיכן? — שאל בעל-הבית,

— אל הקרקס,

— להתגוששות האתליטים! — העירה בעלת-הבית — וגם האתליט היהודי ב, בתוכם! אומרים, שהאתליט היהודי מרומם את קרן ישראל ונותן לעמנו כבוד רב — הוסיפה כעין המלצה על עצמה בפני בעלה על שהיא נותנת את לבה לדברי שטות כאלו. — ומה דעתך, משה'ניו, הכדאי ללכת? —

— למה זה תשאלו? פשיטא! — ענה האדון אייזמן.

— אולם אני ריצה, שתלווה גם אתה אלינו — אמרה בעלת-הבית והתחטאה

בפני בעלה כתינוקת.

— גם אני? — באמת? — למה? — ומה כונתו של אותו שיר, מר שימקין? —

מה כונתו, מר שימקין? —

— משה'ניו, מי תכן את רוחו של המשורר? — השיבה בעלת-הבית תחת

הסופר — המשורר רוצה לפעמים כך, והוא יושב וכותב כך!

— צדקת, צדקת, זוגתי!

— ואולם שניאורסון שלנו כותב עתה על ימין ועל שמאל — העיר

שיינר פתאם.

— יותר מדי, אמר שימקין.

— יותר מדי? — שאלה הגברת אייזמן ונעצה בשימקין מבט של תמהון —

הן הוא מעשיר את אוצר ספרותנו וראוי הוא לברכה.

— ראוי! ראוי! — השיב שימקין בהיתול כבוש וגחך לשיינר מתוך לגלוג

המובן רק לשניהם.

— אומרים, שהחלק השני של „עולמותיו העליונים“ כבר נסחרר לדפוס,

האמת? — שאלה בעלת-הבית.

— דבר זה לא ידוע לי — ענה שיינר באירוניה.

שימקין צחק בקול ואתריכך אמר:

— לא רק מר שיינר, שהוא איש סודו של שניאורסון, כי אם גם אני

כבר זכיתי להתכבד בפרק שלם של „עולמותיו“, מה לעשות? — כרעתי תחת

עול קריאתו ושמעתי כי נסל עלי.

— ואני אודה על האמת — אמר האדון אייזמן — רק בשרודם פשוט

אני, ודאי „העולמות העליונים“ הם נשגבים, הפלא ופלא מה יש לומר לי?

בנין עדי עד, הן אפילו בספרויותיה של אומות העולם אין דוגמתם, לפי

דבריו של סינחטוביץ. אולם אני... אני... לא הכל מובן לי... אולי אני טועה... רבותי. הן בשרודם פשוט אני. הוא מדבר בחכמה ו... רגש... אולם אין דבריו מובנים...

— שניאורסון הגהו בכלל סופר עמקן... העירה בעלת־הבית, — אף אני איני תולה את החסרון אלא בקוצר המציג — אמר האדון אייזמן.

— ואני לא קראתי עדיין אפילו את החלק הראשון של העולמות העליונים — אמרה הגברת אייזמן מתוך תוכחה לעצמה.

— באמת? — שאל שימקין בתמיהה גדולה.

— דברי שירה לא ניתנו לנשים — אמר אייזמן.

— מפני מה? — שאלה הגברת אייזמן.

— לפי שהאשה היא השירה עצמה... — השיב בעלת־הבית.

— משה'ניו, אה, דברי שטות! — אמרה בעלת־הבית ועל פניה נתגלה

כעין קמט קל שנשתלשל לארכו של המצח ופירושו היה תמיד: כוז כבוש.

— שמעונא, רבותי, — אמר האדון אייזמן — היום בשר לי מכר אחד

בשורה טובה מאד. אוימים, שכל כתביו של שניאורסון נתרגמו לשפה הרוסית

והם עתידים לראות אור בימים הקרובים. היש ממש בשמועה זו? —

— משה'ניו, הן כבר יצא הקובץ הראשון! — אמרה בעלת־הבית.

— הבאמת, מר שיינר — ומה דעתך של אומות העולם על מאור ספרותנו?

— כלום מסוללים בנוי של עם אחר להבין את הנפש הדוויה של היהודי,

שהאמן הגאני שניאורסון צייר את כאבה והטעים לנו את טעמו של הכאב

הזה? — אמרה בעלת־הבית בגניחה עמוקה.

— צדקה הגברת, צדקה, הידד! — קרא שיינר ומחא כפיו.

— מר שיינר מלגלג לי — אמרה הגברת אייזמן בקובלנא.

— אניז מהז חלילה! — כלום דרכי בכך? — ענה שיינר בקול. שממנו היה

נשמע, שהוא מלגלג על־פי האמת.

— אם איני טועה — אמר שימקין בהתול כבוש — קראתי את הדברים

האלה במאמרו של סופר אחד.

— אמת, אמת — אמרה הגברת אייזמן — אף אני קראתי את הדברים

האלה במאמרו של סופר אחד, סיפר מפורסם מאד. אם איני טועה היה זה

מאמרו של הסופר רייכשטיין. אני הובבת מאד את רייכשטיין.

— רבותי, מי מכס קרא את מאמרו של רייכשטיין, על החותכים תיים?

זה הוא מאמר נפלא, לפי דעתי. אמת, הוא מבטל את כולם על פי דרכו —

איים הוא אינו שפס כפל וכלל — אמר אייזמן.

— הלא הוא חכם מפורסם בישראל — אמרה הגברת.

— הניתו לו לרייכשטיין זה! העדין לזה בעולם? — קרא שימקין בבטול.

— הוא כבר עבר ובטל! — העיר שיינר.

— מר שיינר מגוס קצת... אמר בעלת־הבית.

— וגם מר שימקין הוא ממתנגדיו של הסופר רייכשטיין? שאלה הגברת

אייזמן ובדמיונה חבקה בן, ששערותיו שחורות כשערותיו של שימקין.

— כלום מתנגדים לתולעת? — ענה שימקין.

הוא גם מאד — אמרה הגברת אייזמן בלבה, ודוקא מפני כך חייכה לו לשימקין בכת-צחוק של בעלת-בית, המקבלת את אורחיה בפנים יפות, באותה בת-צחוק של אשה, שאינה אלא בכואה קלה של הצחוק הרם והחצוף, העצור כל ימיה בעצמותיה ואינו מעז להתפרץ כמים עזים השוטפים במורד: — אותה בת-צחוק הלוחשת ואומרת: מדוע לא נגלית אלי או, כשהייתי נערה בת שש-עשרה עם שתי קוצות כדרקונים המשתלשלים ומתפתלים? אני הייתי מתפתלת מסביב לנשמתך והייתי מיניקה אותך מתלבי ומלשדי — ועכשיו אני אלא משתלשלת מסביב לנשמתך כנחש. לפי שהחלב והלשד כבר נתונים לאחור, ומדוע לא נגלית עלי או, כשעמדתי תחת החופה עם בחיר הורי אשר רצתה נפשם בו, ולא הפלת את הכוס מידי ולא ספכת את היין ארצה. עכשיו אני מחייכת מאחרי שכבר סלחתי לבעלי, לך ולי ולחיי, שכלו בתהו ובהבל, סלחתי, סלחתי...

שימקין חזר על דבריו.

— כלום מתנגדים לתולעת? חתו חתו — הוא התמרקד בשעה זו על הספה — כיצד אמר סופר רוסי גדול אחד? שכחתי מה שמו — שכחתי! — כן, פיאודור מיכאילוביץ דוסטויבסקי הוא. כן, תולעת אסתטיה — כך אמר פיאודור מיכאילוביץ דוסטויבסקי. כזה הוא רייכשטיין.

— והו דבר חכמה — מחא שיינר כפיו וצחק בקול רם — כדאי היה להסיתו לשניאורסון שלנו. הוא יהנה מאד ממנו.

— כבר סחתי לו — השיב שימקין — אגב: עת ללכת, אדוני שיינר.

— ודאי! — שלום, רבותי!

— משה'ניו, למה אורחינו בהולים כל כך? — שאלה בעלת-הבית.

— מדוע באמת אתם בהולים כל כך, אורחינו החביבים? — שאל האדון

אייזמן, אולם ידו של שיינר כבר היתה פשוטה לברכת שלום, ואחריה הושטה גם ידו של שימקין.

— ובכן אל הקרקס... בשבת בערב — אמר שיינר.

— הלא עוד נתראה ודאי קודם השבת — השיבה בעלת-הבית.

— אולי — אמר שיינר.

ובעל-הבית אמר:

— אדוני שימקין... פנים חדשות אתה כביתנו, חדשות ממש. אל-נא תוקיר

את רגליך מביתנו, אנו מומינים אותך, מר שימקין, סור-נא לביהנו, וגם את,

בתי, הלא תזמיני את מר שימקין? — כן? — אני הובבים כאד אורחים, ומה גם אורחים הגונים כמותכם...

— אפילו שימקין'ניו שלנו חובבת אורחים — הוסיפה בעלת-הבית —

אמנם היום לא היתה דעתה בדוחה עליה כל צרכה. בריאות נופה לקויה

קצת. אולם נפשה נקשרה מאד גם היא בנפשו של מר שימקין. גם הוא

מטורר ישראלי? שאלה אותי הילדה. אני דואגת קצת לבריאותה — אמרה

בעלת-הבית בגניחה.

— שלום, מר אייזמן! —

— שלום, מר שיינר! — השיב בעל־הבית ולחץ שעה מרובה את ידו — שלום! סורינא לביתנו! וגם את המשורר שימקין הבאנא עסך לביתנו! — הגיעו שנים טובות לספרותנו. כן, מר שיינר, אפילו ארס פשוט כמותי רואה דור עולוז, דור של ברכה ושובע, אבל רק על שאין לנו עדיין רומן עברי, חסרים אנו את הרומן העברי. זה הרומן הכולל, המקיף, המכה גלים, לפי מבטאו של מר פינחסוביץ.

— כן, חסרים אנו עדיין את הרומן — אמר שימקין וחבש את מצנפתו. — אבל, אבל, משוררים גדולים יש לנו, ורק הרומן איננו — תור בעל־הבית על דבריו.

— גם הרומן יבוא — אמר שיינר ונטל את כף המנעול שבדלת לתוך ידו, — מר שיינר מאמין בהרומן העברי? — שאל אייזמן, — ודאי, ודאי, הרומן יבוא, יבוא — סיים שיינר וחייך לשימקין בחיוך ציני — בקצור: לא כלום, אבל הבלים...

שיינר כבר פתח את הדלת ומשך אחריו את שימקין, האדון אייזמן הלך אחריהם, תפס לשיינר בידו, העמידו ושאל:

— כן, כדאי היה לדעת, כמה, למשל, קבל שניאורסון שלנו בעד התרנום הרוסי של ספריו? ודאי קבל מנה יפה, האם לא כן?
— קטנות, משה'ניו! — לחשה הגברת אייזמן ומשכה אותו בידו, — שלום! — קרא שיינר, שני החברים ירדו מעל המדרגות בבהלה.
— סורינא, רבותי, לביתנו! — קראה אחריהם בעלת־הבית.

פרק טז

שני החברים הלכו שעה קלה מחרישים, אחר כך שאל המבקר שיינר את המשורר שימקין:

— ומה?

— בדבר...? — שאל שימקין.

— אה, שעמום! — השיב המבקר.

— והגברת?... — שאל שיינר את שימקין אחרי שעה קלה.

— חתיכה הראויה להתכבדו — השיב המשורר.

— והפרצוף?

— זה הוא פרצוף של יפהפיה שבעיירה קטנה, שכל בחוריו של בית־המדרש מתרפקים עליה בחוץ על יד גמרותיהם הפתוחות וכנו של הכומר רודף אחריה במוצאי השבתות, מדביקה בין השיחים, מנשקה ומוצץ מתוך הפרצוף את הדם היהודי. בתולה כעין זו, אם אינה בורחת באחד הלילות עם נושא המכתבים הנכרי או עם הבלבר של ה"וולוסטה", סופה להנשא לאלמן עשיר, העומד במיטב שנותיו, קצת יש בפניה מעין זה, שהיו מביעות פניה של ידוויגה שלי, אותה, שקצה תאונית, שהיתה חורקת כשגיה בלילות הירח, כשהייתי מהבקה

על שפת הנחל בכפר, זו ששרתי אחר־כך לכבודה את השיר הנפלא, אל בת הנכר". שהביא את נירנברג לידי התפעלות.

שיינר שתק, אחר־כך העיר:

— שעמוס!

— שעמוס ו... געגועים — קרא שימקין.

— היא חובבת ספרות! — אמר שיינר,

— ורוקא ספרות ישראל? —

— הלא היא לאומית גלהבה.

— היא, כנראה, בעלת מרץ...

— לא. היא מחכה...

— ואתה? —

— אני? ... שטות... הלא היא זקנה...

— קר שיינר מגזם קצת...

— עט... שעמוס! —

— ובכל־זאת? ...

— בקיצור: לא כלום, הבל הבליים, אני פשוט, חס עליו.

— על מי?

— על השוטה...

— על מר בוורי...

— לי ולך טוב, מר שימקין.

— באמת?

— הן לא נשאנו אשה, כל הנושא אשה הוא אידיום גמור.

— יפה אמרת,

— עט, שעמוס — ומה ברבר האכילה?

— לבית־המזון האנגלי?

— ומזומנים יש?

— שימקין טפח בידו על כיסו.

— ולהיכן אפוא? —

— לבית־המזון האנגלי.

— איני סובל את הכרסנית המתלבטת שם בין חרגלים.

— לאקווריום —

— קצתי במלצר המעלה תמיד גרה, זה עם החוטם המסומק.

— ובכן להצפוני?

— ואולי לסוניה? — אמר שיינר, כמדבר מתוך נמנום וגרד בידו את פדחתו.

— לסוניה? — אחר־כך... בפעם אחרת... לא היום... סגשתיה לפנות ערב...

היא חולה קצת.

— אולם... חבר... חבר שימקין... המשורר שימקין... אם לא היום, הנה

ביום אחר — הנה, הנה — חיו — החבר שימקין, וכור ואל תשכחו... נתתי עיני

בה — חיו — אל תרמה, אברך!

– עלי ועל צוארי.

– אני רעב ככלב.

– הנה מרחף... מאכלי אסיה. יפה, יפה.

– וכמה השעה?

שימקין הוציא את שעונו מכיסו.

– החשיעית על פי שעוני... הוא מפגד... היום שוב לא נספיק בכל

אופן לסור לביתה של סוניה, ובכך נרדה!

הם ירדו אל המרתף. על השלחן הושמו דגים מלוחים, בקבוקי יי"ש ובקבוקי שכר. המשורר מוג לו כוס אחרי כוס והמבקר היה גומע במתינות עד שתקפו שעול חזק. הוא נמע, השתעל, צחק וירק בקול, ומתוך הצחוק, השעול והכית, עלה מרגע לרגע שמה של הגברת אייזמן.

– שימקין הלא אתה... מה אתה? – דבר שיינר ולשונו היתה מתלבטת

בתוך פיו – מה אתה? מה? – בחור... השר שירים... והגברת בתיה... בת – יה

מה היא בעיניך? מרת בתיה מה היא בעיניך? – כאן... כאן... תאומים... תאומי

צביה... הלא היא יפהפיה... עט... שטויות... בקיצור: לא כלום, הבל הבלים. מרת

בתיה – והוא מר בוורי... היא על הספה... מוטלת... אפרקדן... השירה על הספה...

גוש של שירה על הספה... ואני על הכסא על יד הספה... אני מסתכל... זהיר

וזהיר... נגיעה? חליצה וחליצה! – סוניה הגוזה – כן וכן – לא כן מרת בתיה.

היא קדושה. אדקור אותך, שימקין. אדקור במאכלת, אם תעז. זהיר וזהיר...

היא קדושה, אדוני... אדוני הבחור המשורר... תאומי צביה קדושים... אל חביאנה

לשניאורסון... הוא זקן אשמאי... צבעים, פרספקטיבה, בתוך העולמות העליונים.

עט, שעמום והבל הבלים ואינו כדאי... אל תגע, אדוני המשורר, בשני התאומים...

אדקור במאכלת. אקצץ את היר, אקצץ. אני אפיר... אביר נורא... ועל כן הולכיני

נא, תיכף ומיד הולכיני אל הגוזה, כי חשקה נפשי בה. שעמום! אי, טפו.

שעמום. ריח של שעה עולה מן הגוזה... שעה צהובה... ראשה ודאי תמיד

מופשל מעל הכר... מן הצד... וקצף עולה מפיה... מוזהם... אי, טפו! – אני

ירק! – טפו! – לא היום בערב... בערב אחר... תולכיני אליה... אל הנזווה... אני

אזכירך לטובה... בשכר זה... הלא אתה אברך ומשורר, השר שירים וחורז

חרוזים... יעמוד מר חרוז... יעמוד! – עלי ועל צוארי... אקלס אותך... אכתוב

מאמר... מאמר גדול... הראש הולך סחרחר... עוד כוס... מוגג... מוגג... לכבוד...

לכבודו של המשורר הגדול והגבור, המרחף בעולמות העליונים... לחיי שניאורסון...

זקן אשמאי... ולחיה של ה"שקצה" שלך, שהבקת על שפת הנחל בליל ירח...

ולחיה של הגוזה... המהנה תלמידי חכמים... סופרים עברים... המנודים מן

הקהל... אי, טפו... סופר עברי – עלה נדף, כלב נובה... שירת הצרצר. הבל הבלים

ואינו כדאי... קול קורא במדבר... נביחתו של כלב זקן... שירת הסופר העברי...

פועל בטל הסופר העברי... הוא מגודה... מוגג, ידידי, – מוגג... לכבוד... לכבוד...

של הכלב הישן הגובח... ולכבודה של... של... דונה בתיה... זוגתו של מר... בוורי...

לכבודה של היפהפיה... תחיה ימים רבים... יובלות תחיה... תשגשג ותפרח כתבצלת...

כח-ב-צ-לת, חביבי-ח-בי-בי-א-ב רך ת-בי-בי-הלא היא... היא...

מה היא, מר חרזון?... היא היא חכ-צ-ל-ת-ח-ב-ב-צ-ל-ת... קרא שיינר בקול ונפנף לפי שימקין באגרופו - אמרתי ח-ב-ב-צ-ל-ת. ולמה אתה מחריש? - נו - כל - נוכל אתה ורמאי וחונף - נוכל... למה אתה שותק? - אתה בן-אדם קטן, שהשגתו - זרת. ז-ר-ת, שומע אחת? ז-ר-ת! - ואני לא כן. אני אדם גדול, גדול. אני מבקר, המבקר העברי. בה"א הידיעה! - שיינר הקיש באגרופו על השלחן - בה"א הידיעה! אני ולא אתר... אני - הבקורת העברית - ופינחסובין הוא שוטה בן שוטה וכן בנו של שוטה. ברצותי: אתה, אתה אדוני המשורר, אתה נירנברג... גדול ממנו... גדול... וברצותי: אתה חרזון, חרזון! - השמעת? - אי, ספו... אני יורק... חטמה של הגוזה... ספו, חטמה של הגוזה מסומק. רק פעם אחת... רק פעם אחת... אחר כך אמאס בה... אמאס בה לעד ולנצח נצחים ולרורי דורות... אמאס... אמאס... מאסתי... היא אשתך? - השמיעניו - השמיעניו - נוכל - למה אתה שותק? כמה הן נשותיך?... השמיעניו, נוכל... כמה בנות ישראל הדחת מן הדרך הישרה? - כמה מהן סבבת בכונף... כמה? - כמה הן קרבנותיך? נוכלים אנחנו... צידים... צידים אנחנו, מר חרזון-מסורר! - נפשות נקיות אנו מריחים מן הדרך הישרה... מדיזים... יכנס הרוח באבי אבי... אבי... אביך... ובאבי... באבי... באבי... כולנו נוכלים, רמאים, שקרנים, אנשי עולה... זדים... צידים... שוחרי טרף... ואני שוחר את הגוזה... הוליקני-נא מיד... תיכף ומיד הוליקני לביתה... הוליקני... מזוג, חבר... מזוג את הכוס... שחה נשתה... לחיים... לחיי... לחייה של השירה העברית, הקבצנית בעלת-התרמיל... חפרח וחששג... ות-שג-שג וחפ-רח-הקבצנית... לחיים, חבריז - ולחייה של דונה בת-יהו - הראש... הראש סחרחר... והשעול תוקף... הוי, הוי, הויז... אני חולה... בסודי סודות אני מגלה לך, חברי, אני סוס הולק... נוטה ל... להפת את נשמחי... אני חולה במחלת השחפת... אל תגלה להגוזה... ולדונה בתיה אל תגלה... היא אחת חבר... יקר ונאמן - שיינר חבק את שימקין - היא אחת... היא אחת... היא שנינו שני כלבים... שני חזירים באשפה אחת... שני חזירים אסתיסיים... היא אנחנו... יכנס הרוח באבי ובאביך עד תחלת הדורות... מזוג, חבר, מזוג... הבל הבליס! -

שיינר הפשיל את ראשו על הכסא. סניו המכורכמים הביעו לאות כבדה, שימקין סלק להמלצר את המגיע לו, הרים את שיינר והוציאו לרחוב, הושיבו ברכבת והובילו עד ביתו. ואחר כך שרץ שימקין את דרכו ברחובות וסמטאות געקלים עד שהגיע אל הבית מאה ותשע-עשרה שברחוב העירוניס, הוא סר לחדרה של הגוזה.

פרק יז

כבר היתה השעה סמוכה לחצי האחת-עשרה בערב, כשטר שימקין לחדרה של סוניה.

- מרת רויטרן הבביתך אף - שאל שימקין בכניסתו בקולו של אדם הנרגש מאד.

— אני בכיתי — השיבה סוניה וקמה מפניו ביראת הכבוד, כשפניה הביעו השתוממות גדולה.

— תסלחנא לי מרת רויטר על שההרדתיה — דבר שימקין בהתרגשות ומיד הטיל את עצמו על הספה בפישוט ידים ורגלים — אמת, השעה מאוחרת. חצי האחת־עשרה על פי שעוני. אמנם שעוני בהול יותר מדי. ואולם אמת, השעה מאוחרת, מרת רויטר. אכן תסלח לי הגברת. סוניה הנכבדה, סלחי לי! אני נרגש מאד, מה טוב שכביתך את בשעה זו, מרת רויטר. מה טוב, סוניה הנכבדה! — קרא ותפש אותה בידיה — מה טוב. אלמלא מצאתיך בחדרך, הייתי... הייתי... אי, טפו! — טפו! — כבר יצאתי מתקופה זו. יצאתי, הבל הכלים. אי, טפו! — קסרקטין — בלא צבע, מרת סוניה הנכבדה. מחוסר צבע, סוניה. חורון, שדפו! — אי, טפו! —

סוניה הסתכלה בפניו בתמהון והשתתפות. הבקור הזה שלא יחלה אליו הפתיע אותה מאד. לבה שמח והלם. בפעם הראשונה סר המשורר שימקין אליה. — ישבנא האדון שימקין! — אמרה בתחנונים.

— שב! את אומרת, שב! — השיב שימקין מורגו וחזר' להתהלך בחדר בסערת רוח, כאדם שנעשה לעיניו עול גדול — אי, טפו, לכל השדים! — לא. לא. אני מוחזק! — אי אפשר! — אי אפשר! — איני מסכים. אני, החרון שימקין, איני מסכים. אני, המשורר הגדול שימקין, איני מסכים. חח, חח! — חי, חי, חי! — המ-שו-ר-ר הג-דול — —

— אדוני שימקין! — אמרה סוניה ברטט בקולה, שלא יכלה לראות את המשורר הגדול, המשפיל את עצמו ומבזה את כבודו בעיניה. שימקין הרים את קולו וקרא:

— חמוריס! אמנות! — למה לי אמנות? — צבעים, פרספקטיבה. למה לי יופי שבכתב? — יופי הכרוך בגליונות של ניר? — מרת רויטר, סוניה — הלא כך שמך — סוניה המכובדה! למה לי יופי של גוילים? — אמנות החיים הבו לי! ברק הבו לי! נשגב הבו לי! — כליון לב, משאת נפש, געגועים! את האהבה והתאוה, את הקדוש והיקר, את ההכנעה והמרד! הכל אנו מערים על גליון הניר, שהיום הוא כאן ומחר באשפה, או לכל היותר הוא מתגלגל בבתי מרוח ובבתי־מדרשות, וכל הידים ממששות בו, ופינחסוביץ בודקו לאור הנר של הפילוסופיה שלו, הפילוסופיה הדלה, שהשנתה זרת. הן הוא אדם קטן והמבקר שינר מחטט בו בצפרניה. הן כולם הם קטנים, דלים, דלים ואביונים וזבובי עמק. אי, טפו, לכל השדים! נירנברג, המשורר הגדול והנורא מר נירנברג, יעמוד המשורר מר נירנברג, שליחו של צבור של נמלים, של קהל חובכים שבמורד. לא, אני מושך את ידי מן הכבוד הזה. חיים הבו לי! תפארת הבו לי! — בדידות ותפארת. חיים הבו לי! — שימקין הקיש באגרופו על השלחן — או לא! — לא! — לא! — לא! — מרת רויטר — שימקין עמד בדרך הליכתו לשעה קלה על יד בעלת החדר, הציץ לתוך עיניה ודבר פתאום בלחש: — שמא יודעת מרת רויטר, שמא יודעת היא את טעמם של כל הדברים האלה, של... ש... למה לי חיים? — חיים לבסוף בקול היסטירי.

— אדוני שימקין — לחשה פתאום ברטט קל בקולה — איני יודעת...
 אני מתיראה מפניך... היום...
 — מה? מה?... קרא שימקין וצחק בצחוק של מטורף — כלום יצאתי
 מדעתין חי, חי? — זהו... כלום... כלום אני מטורף?... ושימקין חשף את שניו
 הקדומות, החוקות והמעוקמות.

סוניה נרתעה לאחוריה מפחד, ומיד חייכה לו בחיך של אשה פרוצה.
 בינתיים רתחו המים. סוניה פרשה מפה על השלחן הקטן שעל יד מכונת
 התופרים. פלחה פלחים של נקניקים, סדרה אותם על פרוסות הלחם והקריבה
 אותם לשימקין. המשורר העמיד את פיו הפעור למוץ ידה של סוניה והיא
 היתה זורקת את הפרוסות לתוך פיו. לאחר שגמע שימקין להנאתו את כוסות
 הטה והשקים את רעבונו, חזר וצנח על הספה, כאדם שעבודה קשה הוגיעתו.
 שימקין היה מוטל על הספה כחולה, וסוניה היתה משוטטת בתוך החדר
 אנה ואנה לרגלי עסקי הבית. כבתה את המכונה, פנתה את הפחוחים, שיורי
 האכילה, אחר־כך השיבה את יתר הנקניקים, הלחם והסכין אל הארגו, הדיחה
 את הכוסות, יצאה מן החדר, כדי להעסיק את יריה למראית־עין. אחר־כך
 פורה את שערתיה וסרקתן כלפי הראי, בשעת שפיה השמיע את, אחד הנגונים
 השגור בפייהם של הקיצנים בנשפי הקיץ, כשהם מתהלכים כנופיות כנופיות
 על פני המשעולים והרמוניקה בידם. אחר כך יצאה מן החדר והיתה סוככת
 שעה קלה במסדרון. פתחה את הדלת היוצא אל הרחוב, הציצה לחץ ולבה
 היה ריק, חזרה אל החדר והתחילה לטפל במכונת התפירה, אחר כך עמדה
 מבלבלת באמצע החדר,

— כאן! — אמר שימקין בקול של חולה מתחטא והורה באצבעו על הכסא,
 שהעמידו על יד הספה, בשעה שסוניה עמדה במסדרון.
 — אי אפשר! — אמרת סוניה ופתאום ירבה על הכסא.
 — הלב! — כאן — אמר שימקין בקול של חולה.
 — הלב? — שאלה סוניה חרש בקולה של אחות רחמניה.

שעה מרובה שררה דממה בחדר. מן הרחוב עלה קול קשקוש של מרכבה
 בודדה, אותו הקשקוש, שכשעולה מתוך דממת הלילה, משליט את הדממה על
 הלכבות עוד יותר ומכניס את הלב הבודד והשוואף או את שני הלכבות העורגים
 אל תחת שפירי הלילה ומשתף אותם עם המאויים של כל החוטאים, הפושעים,
 הדורפים ומה, הנזירים והמתפללים. הגיע עד לאוזן חריקתו של השער בהסגרו,
 השוער השתעל ונהם נהימה יגעה של אדם, אשר הבהילו אותו מתוך שינה
 מתוקה. בתוך החדר נשמע הד ומומם של חסילי התאווה, המרקדים מסביב
 לשני גופים כחסיילי הקיץ במדפסת בית־הקיץ מסביב לאבזור של הנר
 הדולק...

ברגעים כאלה הנשמות שבגופים נרתעות, מתכווצות ומצטמצמות כיונים
 הנבעות מפני הסער ומשתחקות מפני הכרוזים היוצאים מן הגופים. כרוזים
 הקוראים להתבוללות הדמים, להתבטלות הישות, להתפשטות מן השררות, כדי
 להשעות עבר ושפחה, כלי שרת בידו של המין, לכרוז זה בפני זה בתוך
 הרפש והזוהמה.

- הלב! - אמר שימקין, נטל את ידה של סוניה והניחה על לבו.
 - הוקל? - הוקל? - שאלה סוניה אחרי שעה קלה, שראתה את עצמה
 כאותה הצרפתייה, שנתנה מקום ללון בבית-החומר הקטן שלה לנפוליון הגדול,
 שנפצע במלחמה, והיא השכיבה אותו על מטתה וחבשה את פצעיו.
 - הוקל? - ...? שאלה סוניה שוב.

- כן. קצת - ענה המשורר הפצוע - העינים... האור גדול יותר מדי...
 קצת... רק קצת... השפילי את הלהבה...
 היא עמדה, השפילה קצת את להבת המנורה, העלתה אותה, חזרה
 והשפילתה. אחר כך חזרה וישכה על הכסא שעל יד המטה.

- אָח סוניטשקה! - לחש שימקין חרש, משכה בידה בגבורה. ראשח
 צנח על גופו. הוא חזר ומשכה וגופה נתק מעל הכסא, רפרף רגע באויר
 וצנח על המטה, כשכולת תחת מגל הקוצר.
 היא התחננה:

- אל-נא... אסור... אני אוהבת... אותו... את... מישא שלי... אני אָם...
 אַנא... אַל-נא... אסור... בלחש... הספה חורקת... אַל-נא... חכה-נא... חכה...
 והיא מפרפרת וגונחת כאדם שגונח כתוך כאב.